

**Norges manglende ratifisering av barnekonvensjonens tredje
tilleggsprotokoll**

- En kvalitativ dokumentanalyse av aktuelle dokumenter

Helene Sæther

MASTEROPPGAVE

Master i barnevern

Våren 2021

Det psykologiske fakultet

Institutt for helse, miljø og likeverd (Hemil)

Forfatter: Helene Sæther

Veileder: Gaby Margarita Ortiz Barreda

Bi-veileder: Ragnhild Hollekim

Forord

Det at jeg sitter her med en ferdig oppgave føles nesten litt uvirkelig. Det har vært et innholdsrikt og krevende år. Arbeidet med masteroppgaven har vært interessant, lærerikt, spennende og til tider frustrerende. Jeg er stolt over at jeg er i mål og kan si; Jeg klarte det!

Gjennom dette året har jeg hatt med meg gode støttespillere som fortjener en stor takk:

Jeg vil særlig rette en stor takk til min veileder Gaby Margarita Ortiz Barreda og til min bi-veileder Ragnhild Hollekim. Dere har vært til stor hjelp og støtte gjennom hele prosessen.

Takk for gode tilbakemeldinger, ideer og oppmuntring.

Tusen takk til Turid som har tatt seg tid til å lese korrektur på oppgaven min. Din hjelp betyr mye, og jeg er takknemlig for at du tok deg tid.

Gjennom dette året har det vært ekstra godt med gode medstudenter. Vi har hjulpet og støttet hverandre videre. Jeg vil særlig takke Elisabeth for mange gode telefonsamtaler.

Til slutt vil jeg rette en takk til lillesøster for inspirasjon og motivasjon. Jeg vil også takke mamma og min kjære Peter. Takk for at dere har heiet og støttet meg gjennom året.

Bergen, 19. mai

Helene Sæther

Sammendrag

Ratifiseringsspørsmålet av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll som oppretter en klagemekanisme for barnekonvensjonen, førte til en lang debatt i Norge. Debatten engasjerte politikere, organisasjoner og samfunnet ellers. I 2017 besluttet myndighetene å ikke ratifisere barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. Det betyr at barn i Norge ikke har mulighet til å klage inn påståtte brudd for FNs barnekomité. Norge er en forkjemper for barns rettigheter, og dermed kunne det forventes at Norge støtter et tiltak som skal sikre barns rettigheter.

Formålet med studien er å belyse Norges manglende ratifisering av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll, og undersøke hva Norges valg betyr for barn og deres rettigheter. Studiens problemstilling er følgende: Hvorfor har Norge valgt å ikke ratifisere barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll og hva betyr dette for barns muligheter til å få ivaretatt sine rettigheter?

Studien benytter kvalitativ metode i form av dokumentanalyse. Studiens datamateriale består av 22 dokumenter som oppfyller inkluderingskriteriene. Dokumentene er publisert i perioden fra 2011 - 2018, og er hentet fra Stortinget, regjeringen, Norges institusjon for menneskerettigheter, barneombudet, forum for barnekonvensjonen og FNs barnekomité.

Mine funn viser en politisk splittelse. Der flertallet av myndighetene ikke ønsker en norsk ratifisering av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll, og vektlegger mulige konsekvenser en tilslutning kan ha for Norge og demokratiet. Derimot mener mindretallet og studiens aktører at Norge bør ratifisere tilleggsprotokollen for å ivareta barnets rettigheter. Videre viser studiens funn at barns rettigheter ikke gjenspeiler realiteten, og særlig noen områder bryter med barns rettigheter. Studiens funn viser også at det ikke eksisterer gode nok klageordninger for barn i Norge.

Nøkkelord: Barnekonvensjonen, tredje tilleggsprotokoll, ratifisering, barns rettigheter, dokumentanalyse

Summary

The question of Norwegian ratification of the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a communications procedure led to a long debate. In 2017, the authorities decided not to ratify the optional protocol. Which means that Norwegian children do not have the opportunity to complain about alleged violations to the Committee on the Rights of the Child. Norway is an advocate for children's rights, therefore, it could be assumed that Norway would take actions to improve children's rights.

The following research question is addressed: Why has Norway chosen not to ratify the Third Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child, and what does this mean for children's opportunities to have their rights safeguarded?

This is a qualitative study that uses document analysis. Study's data consists of 22 documents that met the inclusion criteria. The documents were published from the period between 2011 - 2018 and were selected from the Parliament, Government, Norwegian Institution for Human Rights in Norway, Ombudsperson for Children, Forum for the Convention on the Right of the Child, and the Committee on the Rights of the Child.

The study shows a political division where majority of the Norwegian authorities rejects ratification of the optional protocol and acknowledge the possible consequences a ratification could have for Norway. However, the minority and the organizations encourage Norway to ratify the protocol to improve children's rights. Furthermore, it shows, children do not have access to good enough complaint mechanisms in Norway.

Keywords: The Convention on the Rights of the Child, third optional protocol, ratification, children's rights, document analysis

Innholdsfortegnelse

Forord	II
Sammendrag	III
Summary	IV
1 Introduksjon	1
1.1 Studiens tema.....	1
1.1.1 Prosessen knyttet til vurderingen av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll....	2
1.2 Bakgrunn for valg av tema	2
1.2.1 Studiens problemstilling	3
1.3 FNs barnekonvensjon og konvensjonens tilleggsprotokoller	3
1.3.1 Barnekonvensjonens fire P'er og generelle grunnprinsipper	4
<i>Ikke-diskriminering</i>	5
<i>Barnets beste</i>	5
<i>Barnets rett til liv og utvikling</i>	6
<i>Barnets rett til å bli hørt</i>	7
1.3.2 Barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll	7
1.4 Studiens videre oppbygning	8
2 Teoretisk forankring	9
2.1 Barnet som rettighetsbærer	9
2.2 Begrepene empowerment og makt.....	10
2.2.1 Trekantrelasjonen mellom barn, foreldre og stat.....	10
3 Forskningsgjennomgang	12
3.1 Barns manglende tilgang til barnekonvensjonens klageordning i Norge.....	12
3.1.1 Utlendingsfeltet	13
3.2 Barnekonvensjonen i en internasjonal kontekst.....	15
3.2.1 USA har ikke ratifisert barnekonvensjonen	15
3.2.2 Vurderingen knyttet til svensk inkorporering av barnekonvensjonen	15

3.2.3 Barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll og barns rettigheter i EU	16
4 Metode.....	18
4.1 Vitenskapsteoretisk tilnærming	19
4.1.1 Hermeneutisk tilnærming og refleksivitet.....	19
4.2 Bakgrunn for valg av metode	20
4.2.1 Kvalitativ dokumentanalyse.....	20
4.3 Kvalitativ dokumentanalyse av offentlige og statlige dokumenter og rapporter.....	21
4.3.1 Ekskluderende kriterier	22
4.4 Søk og utvelgelse	23
4.4.1 Søk etter dokumenter om vurderingen av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll	23
4.4.2 Søk etter rapporter til FNs barnekomite og merknader fra komiteen.....	24
4.4.3 Avgrensinger av datamaterialet.....	25
4.4.4 Presentasjon av datamaterialet	25
4.5 Analyse.....	27
4.5.1 Innholdsanalyse	28
4.5.2 Utvikling av kategorier	28
4.6 Kvalitet i forskningen.....	30
4.6.1 Gyldighet.....	31
4.6.2 Pålitelighet.....	32
4.6.3 Overførbarhet	32
4.6.4 Forskerens selvrefleksivitet.....	32
4.6.5 Forskningsetikk	33
5 Presentasjon av funn	34
5.1 Kjennetegn ved datamaterialet.....	34
5.1.1 Aktører som utgjør en større rolle for funn i studien.....	36
5.2 Hovedargumenter og anbefalinger.....	37

5.2.1 Barns rettigheter gjenspeiler ikke realiteten.....	37
• Bekymringsområder for barn i Norge	37
<i>Behandlingen av enslige mindreårige asylsøkere bryter med barnekonvensjonen ...</i>	38
<i>Flere barn opplever mobbing og psykiske utfordringer</i>	39
<i>Barn utsettes for vold</i>	40
<i>Barn som blir fratatt sitt familiemiljø er ikke alltid til barnets beste</i>	42
<i>Barn opplever fattigdommens konsekvenser</i>	43
• Brudd på barnekonvensjonens generelle prinsipper	45
<i>Hensynet til barnets beste er mangelfull</i>	45
<i>Barn opplever diskriminering</i>	46
<i>Barnets rett til å bli hørt er ikke oppfylt i praksis</i>	47
5.2.2 Norges argumenter mot og for en ratifisering av barnekonvensjonens tilleggsprotokoll	49
• Den politiske splittelsen	49
• Myndighetenes argumentasjon for å ikke ratifisere	50
<i>Usikkerhet knyttet til barnekomiteen som klageorgan</i>	51
<i>Egner barnekonvensjonens artikler seg for internasjonal klageadgang?</i>	52
<i>Dynamisk tolkning</i>	53
<i>Kan ha negative innvirkninger på samfunnsmessige hensyn</i>	53
<i>Muligheten for innsnevret handlingsrom</i>	54
<i>Økt rettsliggjøring</i>	55
<i>Vil en tilslutning egentlig styrke barnets rettsstilling?</i>	55
• Mindretallets argumentasjon for å ratifisere tilleggsprotokollen	58
<i>Barnets beste er ikke godt nok vurdert</i>	58
<i>Norge vil innta en passiv rolle dersom vi ikke ratifiserer</i>	59
<i>Overdreven bekymring for konsekvensene</i>	59
<i>Vil styrke barnets rettsstilling</i>	60

5.2.3	Konsekvensvurdering av norsk tilslutning til barnekonvensjonens klageordning ...	61
	<i>Handlingsrommet blir nok innsnevret, men vil ikke være drastisk</i>	62
	<i>Særlige områder det kan ventes klager fra</i>	62
	<i>Behov for grundigere konsekvensvurdering</i>	63
5.2.4	Hvorfor er barnekonvensjonens klageordning viktig for barn?	64
	• Det mangler gode nok klageordninger for barn	64
	<i>Det eksisterer ikke gode nok klageordninger for barn</i>	65
	<i>Barns rettsikkerhet er mangelfull på flere områder</i>	65
	<i>Myndighetene bør gjøre en ny vurdering som inkluderer barnets beste</i>	66
	• Barn er avhengig av voksne	68
	<i>Barn har ikke rettslig handleevne og er i liten grad part i sin egen sak</i>	68
	<i>Barn er selvstendig rettssubjekt, men på voksnes prinsipper?</i>	68
	<i>For å kreve sin rett, må barn kjenne sin rett</i>	69
6	Drøfting	70
6.1	Er barns rettigheter ivaretatt i Norge?	70
6.2	Norge ratifiserte ikke barnekonvensjonens klageordning	74
6.3	Hvorfor er barnekonvensjonens klageordning viktig for barn i Norge?	79
6.4	Studiens styrker og begrensninger	84
7	Oppsummering	85
7.1	Studiens viktigste funn	85
7.2	Implikasjoner av studien og videre forskning	86
8	Litteraturliste	88
	Vedlegg	98

1 Introduksjon

1.1 Studiens tema

Den 21. november 2012 ble det vedtatt at regjeringen skulle gjennomføre en utredning som synliggjorde fordelene og ulempene av en ratifisering av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2012, s. 2). Myndighetene var bekymret for hvilke konsekvenser en ratifisering av tilleggsprotokollen kunne ha for myndighetenes handlingsrom og samfunnsmessige hensyn. Det knyttet også usikkerhet til hvordan barnekomiteen ville tolke barnets beste opp mot andre hensyn (Fløistad, 2020, s. 53). Sivilsamfunnet mente en ratifisering ville styrke barnets rettigheter både nasjonalt og internasjonalt (Thorsnes, 2014a, s. 177). I 2017 tok myndighetene den endelige avgjørelsen. Norge skulle ikke ratifisere tilleggsprotokollen og dermed fikk ikke barn klage tilgang til FNs barnekomité (Utenriksdepartementet, 2016, s. 66). Dette ble starten på en lang debatt, som engasjerte politikere, organisasjoner og samfunnet ellers.

Norge blir sett på som en forkjemper for barns rettigheter og beskyttelse. Dermed kunne det forventes at Norge støttet et tiltak som ytterligere skulle sikre barnets rettigheter (Fløistad, 2020, s. 48). Flere har stilt spørsmål om den manglende ratifiseringen kan ha en sammenheng med myndighetenes frykt for kritikk fra barnekomiteen på utlendingsfeltet (Thorsnes, 2014a, s. 180). Norges skeptiske holdning knyttet til barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll har blitt kritisert både nasjonalt og internasjonalt (Thorsnes, 2014a, s. 147). Og myndighetenes avgjørelse om å ikke ratifisere barnekonvensjonens individklageordning vekket oppsikt i media. Følgende overskrifter i Dagsavisen, Finansavisen, Redd Barna og Aftenposten ble publisert;

«Barn må få klage! Norge bør signere og ratifisere den tredje tilleggsprotokollen til Barnekonvensjonen. Det vil styrke barnas rettssikkerhet. Vi sviker barn i Norge om vi ikke gir dem klageadgang». (Liland, 2012)

«Norge avviste tillegg til FNs barnekonvensjon. Flere organisasjoner finner det helt uforståelig at Norge har avvist en anbefaling om å ratifisere en tilleggsprotokoll til Barnekonvensjonen». (Thue, 2014)

«Norge er blitt en barnerettssinke. Et enstemmig Storting ba i fjor regjeringen om å få en sak om å gi norske barn rett til å klage når rettighetene deres brytes. Regjeringen har ikke fulgt opp, og har nå gjort Norge til en sinke på barns rettigheter». (Sommerseth, 2014)

«Norge er blitt en bremsekloss i kampen for barns rettigheter». (Simensen, 2017)

Jeg vil, gjennom en studie av relevante dokumenter fra myndighetene og dokumenter fra aktuelle organisasjoner, undersøke hvorfor Norge valgte å ikke ratifisere barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. Jeg vil også undersøke hva Norges valg betyr for barn og ivaretagelsen av deres rettigheter.

1.1.1 Prosessen knyttet til vurderingen av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll

Barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll ble vedtatt av FNs generalforsamling i 2011. Den 14. april 2014 trådte tilleggsprotokollen i kraft (United Nations: OHCHR, 2011). Regjeringen vedtok å vurdere konsekvensene av en ratifisering. Utredningen til Elgesem ble ferdigstilt og overlevert til utenriksdepartementet i 2013 (Stortingsrepresentantene Grande & Breivik, 2014, s. 1).

I 2016 gjenopptok myndighetene spørsmålet knyttet til norsk ratifisering av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. Myndighetene påpekte at det enda var usikkerheter knyttet til hvilke konsekvenser en ratifisering ville ha for Norge. Nok en gang ba Stortinget regjeringen om å utføre en vurdering av fordelene og ulempene ved en ratifisering av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017, s. 6). Det samme året valgte Norge å ikke ratifisere barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll (Utenriksdepartementet, 2016, s. 66). I 2018 mottok Norge merknader fra FNs barnekomite, der komiteen oppfordret Norge til å ratifisere barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll (CRC, 2018, para. 38).

1.2 Bakgrunn for valg av tema

Barnekonvensjonen er den eneste menneskerettighetskonvensjonen som ikke har en klageordning i Norge (Andersland, 2011, s. 166). Siden opprettingen av klageordningen har norske myndigheter inntatt en skeptisk holdning til protokollen. Myndighetene frykter at barnekomiteen skal få for stor makt og mulighet til å gripe inn i politiske spørsmål (Thorsnes, 2014a, s. 174 og 178). Det finnes en del kunnskap om hvorfor Norge ikke har ratifisert barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. Den meste kunnskapen om dette temaet har en juridisk forankring.

Thorsnes (2013) fokuserer sin masteroppgave på hvordan en tilslutning til tilleggsprotokollen kunne påvirke myndighetenes handlingsrom og hvordan norske domstoler ville vektlegge barnekomiteens uttalelser. Thorsnes mente en ratifikasjon av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll ville føre til en viss innskrenking av myndighetenes handlingsrom

(Thorsens, 2013, s. 1, 7 og 61). Eidslott (2012) benytter forarbeidet til barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll som datamaterialet i sin masteroppgave. Eidslott fokuserte på hvorfor det ikke ble opprettet kollektiv klageadgang for barnekonvensjonen gjennom tilleggsprotokollen (Eidslott, 2012, s. 3 - 4).

Det som skiller masterprosjektet mitt fra tidligere forskning, er at jeg benytter en annen teoretisk innfallsvinkel. Jeg har et særlig fokus på forståelsen av barn og betydningen dette har for deres posisjon i samfunnet. Denne vinklingen vil kunne frembringe ny kunnskap og kaste lys over hvor tilleggsprotokollen aldri ble ratifisert og hva den manglende ratifiseringen betyr for barn og ivaretagelsen av deres rettigheter i Norge.

1.2.1 Studiens problemstilling

Med denne studien ønsker jeg å kaste lys over Norges manglende ratifisering av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. Jeg vil rette fokus mot tre temaer: Hva er barns situasjon som rettighetsbærere i Norge. Hvorfor Norge har valgt å ikke ratifisere tilleggsprotokollen samt hva valget betyr for barn og deres rettigheter. Masteroppgaven har følgende problemstilling:

Hvorfor har Norge valgt å ikke ratifisere barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll, og hva betyr dette for barns muligheter til å få ivaretatt sine rettigheter?

For å svare på studiens problemstilling skal jeg analysere dokumenter fra myndigheter, institusjoner og organisasjoner, og besvare følgende forskningsspørsmål:

- *Er barns rettigheter ivaretatt i Norge?*
- *Hvordan begrunnes Norges valg for å ikke ratifisere barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll?*
- *Hva betyr Norges valg for barn og deres rettigheter?*
- *Hva sier debatten om syn på barn og deres posisjon i samfunnet?*

1.3 FNs barnekonvensjon og konvensjonens tilleggsprotokoller

Etter barnekonvensjonens artikkel 51 har stater som ratifiserer konvensjonen mulighet til å reservere seg fra konvensjonens artikler. Norge valgte i 1991 å ratifisere barnekonvensjonen i sin helhet (Smith, 2016, s. 17 - 19). Det har blitt vedtatt tre valgfrie tilleggsprotokoller til barnekonvensjonen. Og det er opp til hvert enkelt medlemsland om statene skal tilslutte seg protokollene (FN-sambandet, 2020). Norge har ratifisert tilleggsprotokollen om salg av barn og barnepornografi og om barn i væpnet konflikt. I 2003 ble barnekonvensjonen og de to

tilleggsprotokollene inkorporert i menneskerettsloven § 2 nr. 4 (Smith, 2016, s. 27 og 29). Det betyr at barnekonvensjonen ble tatt direkte inn i norsk lov, og gitt forrang fremfor annen lovgivning. Myndigheter, enkeltpersoner og organisasjoner er da pliktet til å følge bestemmelsene etter barnekonvensjonen (Regjeringen, 2020).

Konvensjonen setter en standard for statenes ivaretagelse av barnas behov, beskyttelse og deres rett til å bli hørt og si sin mening. (Pedersen, 2019b, s. 33). Etter barnekonvensjonens artikler 42 til 45 skal det opprettes en komité som skal sikre medlemsstatenes etterlevelse av barnekonvensjonen. Dermed ble FNs komité for barns rettigheter etablert. Komiteen består av 18 eksperter som er foreslått av statene som er part i konvensjonen. Deres oppgave er å overvåke statenes gjennomføring av konvensjonen (Köhler-Olsen, 2019c, s. 40 - 41).

Statspartene som har ratifisert konvensjonen er forpliktet til å levere regelmessige statsrapporter til barnekomiteen. Statene skal rapportere om hvordan rettighetene etter konvensjonen har blitt implementerte. Når stater tiltrår barnekonvensjonen, må de sende inn en rapport etter de to første årene, deretter hvert femte år. Barnekomiteen undersøker hver rapport og uttrykker sine bekymringer og anbefalinger til statspartene i form av «concluding observations», avsluttende merknader (United Nations: OHCHR, 2021). Komiteen møtes i Genève tre ganger i året, og har fire uker på å gjennomgå statsrapporter og gi anbefalinger (Smith, 2016, s. 22).

På grunn av barnekomiteens arbeidsmengde ba komiteen Norge om å levere to rapporter i én rapport. Norges femte og sjette rapport ble levert i 2016. I tillegg til statsrapporten ble det sendt inn supplerende rapporter fra sivilsamfunnet. Disse rapportene gir tilleggsinformasjon om områder som ikke er godt nok dekket i statsrapporten. I Norge leverte barneombudet, forum for barnekonvensjonen og Norges institusjon for menneskerettigheter supplerende rapporter til barnekomiteen (Köhler-Olsen, 2019c, s. 41 - 42).

1.3.1 Barnekonvensjonens fire P'er og generelle grunnprinsipper

Barnekonvensjonen er særlig tilpasset barns behov og deres stilling. Konvensjonen legger til grunn at barn har behov for spesielle vernetiltak og særskilt omsorg (Smith, 2016, s. 18).

Konvensjonen er en omfattende menneskerettighetskonvensjon og består av 54 artikler. Den inneholder sivile, politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle bestemmelser.

Barnekonvensjonen dekker flere av barns forskjellige livsområder og tydeliggjør barnets stilling som eget rettssubjekt (Köhler-Olsen, 2019c, s. 37 - 38).

Barnekonvensjonen bygger på fire grunnpilarer, også kjent som de fire P'er. Disse blir ofte benyttet for å beskrive konvensjonens innhold. Dette er protection, provision and participation, som på norsk er beskyttelse, velferd og deltakelse. Ifølge Köhler-Olsen står barnekonvensjonen i et dynamisk forhold til samfunnsutviklingen og dermed må oppfølgingen av barnets rettigheter ta hensyn til tiden og kulturen vi er i. Med dette som utgangspunkt ble den fjerde p'n presentert: Prevention, forebygging. Denne pilaren tar utgangspunkt i kunnskapen om forhold som skader barnets liv og utvikling, og forebyggende tiltak (Köhler-Olsen, 2019c, s. 40).

I fremstillingen av barnekonvensjonen blir særlig fire artikler vektlagt. «*De fire prinsippene er artikkel 2 om ikke-diskriminering, artikkel 3 nr. 1 om barnets beste, artikkel 6 om barnets rett til liv og utvikling (...) og artikkel 12 om barnets rett til å bli hørt*». (Smith, 2016, s. 19) Disse fire prinsippene er barnekonvensjonens kjerneverdier, og skal være en del av tolkningen og anvendelsen av hele konvensjonen (Haugli, 2016, s. 52).

Ikke-diskriminering

Retten til ikke-diskriminering fremgår av barnekonvensjonens artikkel 2. Etter artikkel 2 nr. 1 skal stater som er part i konvensjonen sikre at barn ikke blir diskriminert. Videre presiserer artikkel 2 nr. 2 at barnets vern mot diskriminering også knyttes til forhold ved barnets omsorgspersoner (Klipperberg, 2019a, s. 159).

Etter konvensjonens artikkel 2 har alle barn rett til å få sine rettigheter etter konvensjonen oppfylt. Det skal ikke forekomme noe form for usaklig eller urimelig forskjellsbehandling. Ikke-diskrimineringsvernet innebærer at barn skal sikres lik tilgang til barnekonvensjonens rettigheter. Artikkel 2 nedfeller også et diskrimineringsforbud som forplikter Norge til å avstå fra diskriminering og er pliktet til å gjennomføre tiltak og forebygge mot diskriminering (Heyerdahl, 2016, s. 35 og 50).

Barnets beste

Etter barnekonvensjonens artikkel 3 nr. 1 skal hensynet til barnets beste være grunnleggende i alle handlinger som berører barn. Dette gjelder handlinger fra myndigheter, domstoler og private organisasjoner. Videre har barnekomiteen presisert at prinsippet om barnets beste skal gjelde i direkte og indirekte handlinger, og i beslutninger som berører grupper av barn, det enkelte barnet eller barn generelt. Det betyr at hensynet til barnets beste både er en individuell og en kollektiv rettighet (Klipperberg, 2019b, s. 141).

Den internasjonale forståelsen av artikkel 3 nr. 1 har tre dimensjoner. Det henvises til barnekomiteen som understreker at forståelsen av artikkel 3 om barnets beste nr. 1 har følgende dimensjoner: «i) en substansiell rettighet, ii), et grunnleggende juridisk tolkningsprinsipp og iii) en saksbehandlingsbestemmelse (GC 14 avsnitt 6)». (Haugli, 2016, s. 53)

Den substansielle rettigheten innebærer at barnet har rett til å få en vurdering om hva som er til barnets beste. Ved avveininger mot andre interesser skal barnets beste være et grunnleggende hensyn i avgjørelser som tas. Dette er avgjørelser som gjelder det enkelte barnet, grupper av barn eller barn generelt. Barnekomiteen understreker at bestemmelsen har selvkraft og kan påberopes direkte inn for domstolene. Barnets beste skal også være et grunnleggende juridisk tolkningsprinsipp. Det vil si at dersom en rettslig norm kan tolkes på ulike måter, skal valget baseres på den tolkningen som mest effektivt ivaretar prinsippet om barnets beste (Haugli, 2016, s. 53). En saksbehandlingsbestemmelse går ut på at beslutninger som berører barn må inneholde vurderinger av mulige negative og positive konsekvenser avgjørelsen kan ha for barn. Barnets interesser og hvordan disse er avveid mot andre interesser må fremgå i avgjørelsen (Haugli, 2016, s. 54).

Barnets rett til liv og utvikling

Barnekonvensjonens artikkel 6 om barnets rett til liv og utvikling blir ikke vektlagt like mye som de tre andre grunnprinsippene. Det presiseres at artikkel 6 skal på lik linje med de andre prinsippene være med å styre og veilede lesingen, forståelsen, tolkningen, anvendelsen og virkeliggjøringen av barnets rettigheter etter barnekonvensjonen. Etter artikkelen har barn krav på at deres menneskerettigheter i konvensjonen blir virkeliggjort. Dette gjelder eksempelvis barnets rett til familie og barns rett til helse. I tillegg er barnets rett til vern mot vold et sentralt tema som blir vektlagt for oppfyllelsen av barnets rett til liv, overlevelse og utvikling (Köhler-Olsen, 2019a, s. 97). Artikkel 6 gjenspeiler barnekonvensjonens hovedformål som er å sikre barnets rett til liv, at barnet behandles med respekt og å fastsette rettigheter som skal sikre best mulig utviklingsmuligheter for det enkelte barnet (Kjørholdt, 2016b, s. 75).

Barnekonvensjonens artikkel 6 nr. 1 setter krav til at statene skal avstå fra handlinger som med hensikt tar liv. Myndighetene skal iverksette tiltak for å beskytte liv og forebygge at liv går tapt. Etter artikkel 6 nr. 2 skal statene sikre barnets rett til optimal utvikling. Prinsippet skal også vurderes i generelle vedtak som berører barn. Dette kan for eksempel være politiske beslutninger (Kjørholdt, 2016b, s. 75 - 76).

Barnets rett til å bli hørt

Barnekonvensjonens artikkel 12 gir klart uttrykk for at barn har rett til å bli hørt i saker som angår dem. Barn skal bli gitt anledning til å påvirke avgjørelser som de er en del av. Gjennom ordlyden «å bli hørt» kommer det frem at noen har et ansvar for å sørge for at barnet får rettigheten oppfylt (Sandberg, 2016, s. 93). Pedersen (2019a) henviser til barnekomiteen som har tydeliggjort at retten til å bli hørt og si sin mening gjelder for det enkelte barnet og for grupper av barn. Videre har komiteen anbefalt at høring av barn skal forstås som deltakelse (s. 121).

Artikkel 12 nr. 1 fastslår at partene skal garantere for at barn kan gi uttrykk for sine synspunkter i saken (Pedersen, 2019a, s. 122). Videre inneholder bestemmelsen at barn «*som er i stand til å danne seg egne synspunkter*» og «*tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet*». (Pedersen, 2019a, s. 122) Pedersen (2019a) trekker frem at barnekomiteen har understreket at ordlyden ikke skal oppfattes som en begrensning, og at retten til å bli hørt gjelder alle barn (s. 124). Etter artikkel 12 nr. 2 har barn rett til å bli hørt i rettslig og administrativ saksbehandling (Sandberg, 2016, s. 101).

Det er også en generell kommentar knyttet til artikkel 12. Kommentaren tar for seg barnets rettslige og sosiale status som selvstendig og rettighetsbærere (CRC/GC/2009/12, pkt.1). Kommentaren fastslår at barnets synspunkter kan tilføre relevante perspektiver og erfaringer. Synspunktene bør også inkluderes i politiske beslutninger og utforminger av lover (CRC/GC/2009/12, pkt. 12). Norge er forpliktet til å ha en lovgivning som samsvarer med artikkel 12 og generell kommentar. Dette innebærer at barn skal få informasjon og støtte til å kunne uttrykke sine synspunkter. I tillegg skal det være etablert klageprodsyrer og prosedyrer for oppreisning og erstatning (CRC/GC/2009/12, pkt. 48). Barnekomiteen påpeker at barnets stemme er viktig i arbeidet med å forebygge krenkelser av barnets rettigheter (CRC/GC/2009/12, pkt. 122).

1.3.2 Barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll

Ifølge Köhler-Olsen (2019c) er det vanlig at stater etter hvert oppdager at menneskerettighetskonvensjonen er mangelfull og at flere av rettighetene bør garanteres ytterligere. Dersom dette er tilfellet blir det utarbeidet tilleggsprotokoller for å styrke de rettighetene som ikke er godt nok dekket i konvensjonen (s. 38). Den 19. desember 2011 vedtok FN en ny valgfri tilleggsprotokoll til barnekonvensjonen «*Optional Protocol on the Convention on the Rights of the Child on a Communications Procedure*», og 14. april 2014 trådte protokollen i kraft (Pedersen, 2019a, s. 133).

Protokollen etablerer en individuell klageordning som gir barn mulighet til å klage på enkeltsaker om brudd på deres rettigheter inn for FNs barnekomité. Tilleggsprotokollen gir ingen nye materielle rettigheter, men inneholder prosessuelle rettigheter som gir barn rett til å klage. Barnekomiteen behandler da klagen og avklarer om staten har oppfylt sine forpliktelser etter barnekonvensjonen. Det er kun barn i stater som har ratifisert tilleggsprotokollen som kan benytte seg av klageretten (Kjørholdt, 2016a, s. 373).

Ifølge Kjørholdt (2016a) er det særlig to hovedgrunner som blir benyttet i argumentasjonen om hvorfor barn har behov for en egen individklageordning. Den ene grunnen er at barnekonvensjonen er særlig tilpasset barn og inneholder egne bestemmelser som kun er nedfelt i konvensjonen. Dermed er det kun en klageordning knyttet til barnekonvensjonen som kan gi barn mulighet til å klage på brudd på deres rettigheter etter konvensjonen (Kjørholdt, 2016a, s. 374 - 375). Den andre hovedgrunnen er knyttet til et behov for å utvikle barnevennlige prosedyrer. En klageordning etter barnekonvensjonen vil ha barnets beste som hovedfokus, samt barnekomiteen har erfaring og kompetanse med å arbeide med barn. Dermed har Norge muligheten til å gi barn tilgang til en barnevennlig klageordning som sikrer barns klagerett i praksis (Kjørholdt, 2016a, s. 375).

Tilleggsprotokollen har som formål å stryke og supplere nasjonale klagemekanismer, og styrke gjennomføringen av barnekonvensjonen. En tilslutning til protokollen vil kunne føre til avklaringer av tolknings spørsmål og øke forståelsen for innholdet i rettighetene som videre vil stryke barns rettigheter og deres stilling som selvstendig rettssubjekt (Elgesem, 2013, s. 44 og 60).

1.4 Studiens videre oppbygning

Denne studien består av 7 kapitler. I neste kapitlet blir oppgavens teoretiske forankring presentert. Videre i kapittel 3 blir relevant nasjonal og internasjonal forskning fremstilt. I kapittel 4 blir det redegjort for studiens vitenskapelige tilnærming, valg av metode, forskningsdesign og kvalitet i forskningen. Kapittel 5 gir en presentasjon av studiens funn. I kapitlet 6 blir funnene drøftet i lys av studiens teoretiske forankring og relevant forskning. I dette kapitlet blir også studiens styrker og begrensinger presentert. Kapittel 7 gir en oppsummering av studien og dens hovedfunn. Samt implikasjoner av studien og forslag til videre forskning.

2 Teoretisk forankring

I dette kapittelet blir relevante begreper og teoretiske perspektiver for studiens problemstilling presentert. Innledningsvis blir barnet som rettighetsbærer presentert. Det blir kort forklart hvordan barn har fått egne rettigheter, hva dette innebærer og ulike forståelser av barn. Deretter blir begrepene empowerment og makt presentert. Her blir det problematisert et motsetningsforhold knyttet til barnets rett til beskyttelse og omsorg og barnets rett til deltakelse. Dette blir utdypet ytterligere under punktet trekantrelasjonen mellom barn, foreldre og stat.

2.1 Barnet som rettighetsbærer

Et historisk tilbakeblikk viser hvordan relasjonene mellom barn, foreldre og stat har endret seg gjennom tiden og hvilke spenningsforhold som er mellom dem (Lidén, 2004, s. 196). Før i tiden ble barn betraktet som foreldrenes eiendom med få eller ingen rettigheter (Kosher, 2018, s. 296). Barn som egen rettighetshaver kom på dagsordenen som følge av en forlengelse knyttet til oppmerksomheten rettet mot kvinner og deres selvstendige rettigheter. I dagens samfunn blir barn sett på som aktører. Aktørbegrepet har to aspekt knyttet til barn og barndom. Dette er et normativt og et sosiologisk aspekt som overlapper hverandre (Christiansen, 2012, s. 18 - 19).

Christiansen (2012) forklarer det normative aspektet begrunner for hvorfor barn skal bli behandlet som aktører, mens hvorfor barnet skal ses på som aktør blir begrunnet ut ifra det sosiologiske aspektet. I denne sammenhengen benyttes ofte begrepet den nye barndomssosiologien. Et av de viktigste trekkene er knyttet til å forstå barndom som noe mer enn et forstadium til voksen. Innenfor dette aspektet blir barn sett på som aktivt handlende og med intensjoner for sine handlinger (s. 19 - 20). Opdal (2002) påpeker at barn samtidig er sårbare og har behov for en beskytter. For at beskyttelsen skal fungere må personen tilegnes makt og myndighet til å bestemme over barnet i tilfeller hvor dette er nødvendig. Det betyr at barnets rett til beskyttelse og for så vidt retten til ressurser blir ivaretatt av voksne og deres avgjørelser. Dette fører til at barn blir mottakere og underlagt beslutninger til andre (s. 4).

Det er en enighet om at barn har rett til beskyttelse og velferd, men noen mener at barnet får selvbestemmelse ved voksen alder. Derimot er det noen som mener barnet har en rett til deltakelse og medvirkning. Dette fører til et slags paradoks, der barnet på den ene siden blir fraskrevet autonomi og på den andre siden tilkjennes barnet rettigheter med utgangspunkt i autonomien (Opdal, 2002, s. 2). Det finnes med andre ord ulike barnesyn som avgjør hvordan

barnet og deres rettigheter blir oppfattet. For en paternalist vil barn være sårbare og uferdige individer som ikke kan ta vare på seg selv. På den helt motsatte siden er barnefrigjørere som mener barnet er aktører med rett og makt til å gjøre egne avgjørelser. Dette betyr at barnesynet avgjør hvilke rettighetstyper som tillegges vekt (Opdal, 2002, s. 5).

2.2 Begrepene empowerment og makt

På slutten av 1900-tallet var det en endring i fokuset på barns rettigheter. Fokuset gikk fra barnets rett til beskyttelse og omsorg til retten til deltakelse og selvbestemmelse. Denne tilnærmingen baserer seg på at barn er juridiske personer med rett til flere av de samme rettighetene som voksne (Kosher, 2018, s. 297). I en internasjonal kontekst blir Norge regnet som et barnesentrert samfunn. Barn blir oppfattet som sosiale aktører med egne rettigheter, og voksne anerkjenner barnets interesser og behov. Et barnesentrert samfunn innebærer at barn blir gitt makt (Hennum, 2015, s. 124). Det å gi barn egne rettigheter omhandler begrepene makt og empowerment. Makt kan karakteriseres som et relasjonelt begrep. Det vil si at makt utøves i interaksjon med en annen aktør eller gruppe. Stern (2006) forklarer at relasjonelt ikke nødvendigvis innebærer en toveis kommunikasjon og de involverte partene kan ha en viss makt ovenfor hverandre. Det vil med andre ord si at noen må være villig til å avgi makt, eksempelvis foreldre og stat (Stern, 2006, s. 133).

Her kommer begrepet empowerment inn. Ifølge Slettebø (2000) kan empowerment også kalt myndiggjøring beskrives som en prosess der målet er å gi makt til barnet, familien eller grupper slik at de får mulighet til å delta, ha innflytelse i egen sak og bidra med å forbedre sin situasjon (s. 77). Dette innebærer at barnet skal få mulighet til å ha innflytelse og kontroll over eget liv. Med andre ord er målsettingen at barnets skal være en aktør (Stern, 2006, s. 129). Ifølge Stern (2006) betyr begrepet empower at noen blir gitt mer kontroll over eget liv eller situasjon. Empowerment er et viktig verktøy i realiseringen av barnets rettigheter og i endringen av eksisterende maktstrukturer (s. 131).

2.2.1 Trekantrelasjonen mellom barn, foreldre og stat

Barnets rolle som rettssubjekt og selvstendige individer gir dem medborgerskap, noe som berører relasjonen mellom barn og stat. Barn skal være inkludert i samfunnet, ha innflytelse og delta i et utvidet demokrati. Rettighetene til barnets medborgerskap er knyttet til dets alder, modenhet og vurdering knyttet til barnets muligheter til å ta selvstendige beslutninger (Lidén, 2004, s. 204). Dersom barn skal anerkjennes som rettighetsbærere og med rett til deltakelse, stiller det spørsmål knyttet til maktforholdet og maktstrukturen som eksisterer mellom voksne og barn (Stern, 2006, s. 128). Prosessen knyttet til å gi barn kontroll over eget liv blir

problematisk på grunn av deres sårbarhet og deres avhengighet av voksne. Barn er underordnet voksne når det gjelder makt, innflytelse og status. I tillegg er barn sårbare og har behov for beskyttelse (Stern, 2006, s. 133). Haugli (2010) mener foreldre er den viktigste faktoren for å sikre barnets behov, interesser og rettigheter. Der den rettslige reguleringen knyttet til foreldre og barn har endret seg over tid (s. 11).

Barnekonvensjonen er ifølge Opdal (2002) en autorativ bekreftelse på at barn har egne barnerettigheter (s. 3), og konvensjonens prinsipper «om *barnets rett til liv, helse, omsorg, beskyttelse, skolegang, utvikling, deltakelse og innflytelse*» har fått stor støtte av medlemslandene. (Lidén, 2004, s. 197) Lidén (2004) forklarer at barnekonvensjonen reiser spørsmål om hvordan internasjonale konvensjoner skal forme den nasjonale politikken. Dette har en sammenheng med barnekomiteen som vurderer Norges etterlevelse av barnekonvensjonens bestemmelser (s. 196). Vurderingen knyttet til barnets rettigheter etter konvensjonen kan skilles mellom absolutte rettigheter som innebærer sivile og politiske rettigheter. Og rettigheter av målsetningskarakterer i form av sosiale, økonomiske og kulturelle rettigheter. Konvensjonspartenes etterlevelse av disse rettighetene er avhengig av landets forutsetninger og ressurser (Lidén, 2004, s. 199).

Barnekonvensjonens bestemmelser kan grovt deles inndeles i retten til beskyttelse, retten til ressurser og retten til deltakelse. Der barnets rett til deltakelse står i et motsetningsforhold til de to andre rettighetene (Opdal, 2002, s. 3). Dette fører til at barnets tvetydige posisjon gjenfinnes i barnekonvensjonens forståelse av barn og barndom. Barn har da en tvetydig rettighetsposisjon. Der forholdet mellom selvstendighet og avhengighet vil endre seg med barnets alder og modenhet. Barnekonvensjonen definerer barn som enhver person under 18 år. Dermed oppstår det et stort spenn knyttet til behov og kapasitet mellom barn og unge (Lidén, 2004, s. 197 - 198).

Barnets rettigheter er et viktig verktøy i forbedringen av barnets liv, men samtidig fører det til noen dilemmaer knyttet til hva som oppfattes som barnets beste. Etterfulgt av spørsmålet knyttet til hvem som kan bestemme hva som er til barnets beste. Disse spørsmålene blir særlig gjeldende i omsorgsovertakelser. Slike situasjoner tydeliggjør barnet som mellom de som utøver makt, og dem makten utøves på (Hennum, 2015, s. 132).

Lidén (2004) forklarer at barnets rettigheter berører en trekantrelasjon mellom barn, foreldre og stat (s. 196). Dette fordi barnekonvensjonen forener forståelsen av barn som sårbar, avhengig av andres beskyttelse og omsorg og forståelsen av barn som autonome og

kompetente. Dermed forener konvensjonen to konkurrerende forståelser av barn. Staten skal sørge for at barnets rettigheter blir ivaretatt, særlig de politiske og sivile rettighetene. Videre skal staten respektere foreldrene og deres valg. Staten skal kun gripe inn dersom barnets rettigheter ikke blir ivaretatt (Lidén, 2004, s. 198). I lovverket og tjenester er det nedfelt et kollektivt ansvar for barn som skal bistå og utfylle «foreldreansvaret når det gjelder forsørgelse, utdanning, helse og beskyttelse mot overgrep». (Lidén, 2004, s. 202)

Fra 15. juni 2019 til 09. september 2020 avsa Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) 100 dommer knyttet til Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 8 om privat- og familieliv (Søvig & Vindenes, 2020, s. 173). Sakene omhandlet respekten for privatlivets fred og avveining av statens inngrep, foreldrenes egne rettigheter og barnets rettigheter. En sak gjaldt myndigheters avgjørelse om å frata moren foreldreansvaret der fosterforeldrene fikk adoptere sønnen. I EMD var det 13 mot fire stemmer som konkluderte at Norge hadde krenket EMK art. 8 om retten til respekt for familielivet til moren og sønnen (Köhler-Olsen, 2019b, s. 341). Prosessen viste at myndighetene ikke hadde forsøkt å foreta en oppriktig avveining av interessene. De vektla ensidig hensynet til barnet og vurderte ikke muligheten for gjenforening mellom moren og sønnen. Tingretten hadde ikke i tilstrekkelig grad vurdert de positive endringene i klagerens situasjon (Søvig & Vindenes, 2020, s. 179).

3 Forskningsgjennomgang

I dette kapitlet presenterer jeg tidligere relevant nasjonal og internasjonal forskning for studiens forskningsfelt. Litteratursøkene ble utført i databasene Idunn, Google Scholar og Web of Science for å finne forskningen. Den nasjonale forskningen baserer seg på barns manglende tilgang til barnekonvensjonens klageordning. Jeg fant ikke internasjonal forskning med samme fokus, men med relevante temaer for studien. Den internasjonale forskningen på feltet består hovedsakelig av temaene knyttet til USA sin manglende ratifisering av barnekonvensjonen, Sverige sin vurdering om inkorporering av barnekonvensjonen og hvordan barnets rettigheter i EU ytterligere kan styrkes med utgangspunkt i barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll.

3.1 Barns manglende tilgang til barnekonvensjonens klageordning i Norge

Desember 2009 tok FNs menneskerettighetsråd initiativ til å gi barn klagerett gjennom en tilleggsprotokoll til barnekonvensjonen. Norge var da medlem av menneskerettighetsrådet. Norge inntok i fra start av en passiv rolle og uttrykte betenkeligheter knyttet til en klageordning under barnekonvensjonen (Fløistad, 2020, s. 46). Norge har lenge vært en

forkjemper for barns rettigheter og beskyttelse. Dermed kunne det forventes av Norge å støtte et tiltak som ytterligere skulle sikre barns rettigheter (Fløistad, 2020, s. 48). Norges skeptiske holdning har blitt kritisert både nasjonalt og internasjonalt (Thorsnes, 2014a, s. 147).

Fløistad (2020) har skrevet en artikkel om barnets rettigheter etter barnekonvensjonen og barns manglende tilgang til konvensjonens klageordning. I artikkelen diskuterte hun hvorfor Norge ikke ratifiserte den tredje tilleggsprotokollen. Fløistad (2020) skrev om myndighetenes bekymringer knyttet til å ratifisere protokollen. Dette var faren for innskrenket handlingsrom, konvensjonens vage og målsettingspregede bestemmelser og hvordan barnekomiteen ville tolke barnets beste opp mot andre hensyn (s. 52 - 53).

Thorsnes (2014a) har i likhet med Fløistad skrevet om den politiske prosessen knyttet til ratifiseringsspørsmålet av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. I artikkelen fokuserte hun på Elgesems konklusjon og hvordan myndighetene responderte. Elgesem mente en tilslutning ville stryke barns menneskerettigheter og at det var liten fare for store innskrenkninger i myndighetenes handlingsrom. Dette var regjeringsadvokaten og justisdepartementet uenig i (s. 175).

Thorsnes (2014a) mente en tilslutning til konvensjonens klageordning ville forbedre barns klagemuligheter i Norge og gi dem bedre muligheter til å få sine rettigheter etter barnekonvensjonen oppfylt. En norsk ratifisering ville også styrke barns rettigheter både nasjonalt og internasjonalt (s. 177 - 178). Thorsnes (2014a) problematiserte Norges holdning knyttet til barnekomiteen og konvensjonens klageordning og hvilken påvirkning dette kunne ha i arbeidet med å fremme menneskerettigheter internasjonalt. *«Korleis skal ein klare å overtale land med svakare menneskerettsvern til å lytte til barnekomiteen sine fråsegner om vald og seksuelle overgrep mot barn når vi på heimebane argumenterer for at den same komiteen ikkje har tilstrekkeleg fagleg kompetanse?»*. (Thorsnes, 2014a, s. 184)

3.1.1 Utlendingsfeltet

Aas (2011) skrev en artikkel basert på forvaltningens frie skjønn og domstolskontroll. Artikkelen har utgangspunkt i et utvisningsvedtak og kritikk fra barnekomiteen. I artikkelen skrev Aas noen betraktninger fra utlendingsfeltet i lys av Norges holdning til barnekonvensjonens klageordning (2011, s. 140).

Ifølge Aas har inkorporeringen av barnekonvensjonens rettigheter i liten grad påvirket utlendingsfeltet, og det var forfremmende hvor svak gjennomslagskraft konvensjonen ble gitt på feltet (Aas, 2011, s. 137). Aas (2011) diskuterte hvordan prøving av utvisningsvedtak ikke

fulgte hovedregelen om full prøvingskompetanse. Og problematiserer for det først hvordan domstolene i senere tid ikke har benyttet riktig rettsanvendelse og at hensynet til barnets beste ikke har blitt tilstrekkelig vektlagt (s. 138). For det andre problematiserte Aas (2011) Norges praksis på utlendingsfeltet som viste at barnets rettigheter ikke ble tilstrekkelig prøvd av domstolene. Aas mente en ratifisering av barnekonvensjonens individklageordning kunne ha en stor betydning for å styrke barnets rettigheter i Norge. Hun mente at Norge burde endre sin holdning og gå foran som et godt eksempel (s. 140).

Thorsnes (2014b) har skrevet en artikkel med utgangspunkt i egen masteroppgave. Artikkelen baserte seg på en vurdering av hvilke konsekvenser en tilslutning til barnekonvensjonens klageordning kan ha for norske forhold, og hvilke klagesaker det kunne forventes fra barn i Norge (s. 231). Det ble konkludert med at det kunne forventes klager fra utlendingsfeltet (Thorsnes, 2014b, s. 242). Thorsnes (2014b) skrev om utlendingsmyndighetenes bekymring for barnekomiteens tolkning av barnets beste opp mot innvandringsregulerende hensyn. Det ble påpekt at myndighetenes frykt for kritikk fra komiteen på utlendingsfeltet, muligens kom av at den norske praksisen var på kanten med internasjonale forpliktelser (Thorsnes, 2014a, s. 179 -180).

Fløistad (2020) diskuterte om Norges valg kunne ha en sammenheng med behandlingen av enslige mindreårige asylsøkere (s. 46). I sin artikkel fokuserte hun på forskjellsbehandlingen av enslige mindreårige asylsøkere. Fløistad (2020) problematiserte omsorgsbestemmelsen i barnevernsloven som kun gjaldt for barn under 15 år og hvorvidt myndighetenes forskjellsbehandling brøt med barnekonvensjonens diskrimineringsforbud (s. 51). Antall enslige asylsøkende barn var høyere i aldersgruppen 15 til 18 år, og dermed stilte Fløistad spørsmål til behandlingen av denne gruppen kunne være et ledd for å sikre lave ankomsttall til Norge (2020, s. 56).

Fløistad (2020) poengterte i sin artikkel at klageordningen etter barnekonvensjonen vil være gjeldende for alle barn i Norge, inkludert enslige mindreårige asylsøkere. Dersom Norge tilslutter seg konvensjonens tredje tilleggsprotokoll vil behandlingen fremstå som problematisk. Fløistad mente forskjellsbehandlingen av gruppen enslige mindreårige asylsøkere kunne være en av årsakene til at Norge ikke ratifiserte barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll (2020, s. 57).

3.2 Barnekonvensjonen i en internasjonal kontekst

3.2.1 USA har ikke ratifisert barnekonvensjonen

Hirte (2017) skrev en *Honors Thesis*, æresoppgave som var en del av uteksamineringen fra juridisk studie ved Hamline universitet i Saint Paul, Minnesota. I prosjektet fokuserte Hirte (2017) på USA sin manglende ratifisering barnekonvensjonen. USA er det eneste FN landet som ikke har ratifisert konvensjonen (s. 3).

Ifølge Hirte (2017) mente både politikere og sivilsamfunnet at USA ikke skulle ratifisere barnekonvensjonen. Det var blitt opprettet flere nettsider som var mot en ratifisering av barnekonvensjonen. En nettside het «No CRC for USA» og mente at foreldre måtte beskytte barna sine mot en farlig traktat. Nettsiden karakteriserte barnekonvensjonen som det største overgrepet på foreldres rettigheter (Hirte, 2017, s. 7 - 8).

I prosjektet tok Hirte (2017) opp myndighetenes argumentasjon mot ratifisering av barnekonvensjonen. Staten mente konvensjonen ville krenke USA sin suverenitet (s. 4). Videre ville konvensjonen erstatte eksisterende lover knyttet til barn og familier, samt grunnloven. Dette ville føre til at foreldrenes autoritet ble undergravet og gjøre regjeringen til sanne foreldre (s. 10). Hirte (2017) påpekte at konvensjonen ikke satte opp barrierer mellom barn og deres foreldre (s. 12).

Hirte (2017) mente en ratifikasjon kunne sette USAs mangler på en internasjonal dagsorden. Det ble problematisert hvordan staten benyttet 2 milliarder dollar daglig i militærutgifter og lot barn lide av vold, fattigdom og sykdom (s. 6). Hirte (2017) trakk frem områder som ikke samsvarte med barnekonvensjonen. Et av de særlige områdene var barn i rettssystemet. Det var omtrent 10000 ungdommer som satt i fengsel med voksne. Slike fasiliteter økte risikoen for blant annet seksuelle overgrep og psykiske lidelser (s. 22 - 23). Et annet område var barnefattigdom og utilstrekkelig levestandard. Over 15 millioner barn lever i familier med inntekter under den føderale fattigdomslinjen (Hirte, 2017, s. 26).

3.2.2 Vurderingen knyttet til svensk inkorporering av barnekonvensjonen

Stern (2019) har i sin artikkel skrevet om Sveriges vurdering knyttet til inkorporering av barnekonvensjonen. Spørsmålet om inkorporering av barnekonvensjonen førte til en langvarig diskusjon. Hensikten med artikkelen var å undersøke årsakene bak diskusjonen (s. 266). Ifølge Stern (2019) omhandlet diskusjonen hvorvidt barnekonvensjonen skulle gjøres til svensk lov og bli direkte anvendelig for domstoler. Etter ratifiseringen av barnekonvensjonen

i 1990 ble spørsmålet reist flere ganger, men forslaget om inkorporering fikk ikke støtte fra myndighetene (s. 270).

Stern (2019) undersøkte hvorfor svensk inkorporering av konvensjonen førte til en langvarig diskusjon. Hun fant en sluttrapport fra 1997 der konklusjonen tok utgangspunkt i fordeler og ulemper ved en inkorporering av konvensjonen i svensk lov. Konklusjonen var at en inkorporering ikke var nødvendig eller ønskelig (s. 273). I artikkelen vektla Stern (2019) noen hovedargumenter fra myndighetene. De mente blant annet at det ikke eksisterte rettspraksis fra lignende internasjonal domstol eller overvåkningsorgan som kunne gi svar på hvordan barnekomiteen ville tolke barnekonvensjonen. Videre var flere av barnekonvensjonens bestemmelser for vage til å brukes i retten. Dette gjaldt spesielt konvensjonens økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (s. 274).

Stern (2019) påpekte i sin artikkel at barnekomiteen over en lengre periode har vært bekymret for Sveriges manglende inkorporering av barnekonvensjonen. Komiteen mente inkorporering var nødvendig for å styrke gjennomføringen av barnekonvensjonen (Stern, 2019, s. 275). Stern (2019) påpekte ulike bekymringsområder som barnekomiteen var bekymret for. Sverige var særlig kritisert for å ikke oppfylle konvensjonens artikkel 2 om ikke-diskriminering, spesielt for gruppene av etniske minoriteter og barn med funksjonsnedsettelse. Et annet område var enslige mindreårige asylsøkere. Barnekomiteen anbefalte myndighetene å endre eller revidere lovgivningen slik at den samsvarte med barnekonvensjonen (s. 275).

Avslutningsvis i artikkelen skrev Stern (2019) om stortingsvalget i Sverige. Det ble et regjeringsskifte og en koalisjon av Sosialdemokrater og Miljøpartiet De grønne (s. 277). Dette førte til at regjeringen erklærte i 2014 at barnekonvensjonen skulle bli en del av svensk lov. Inkorporeringen ble tatt godt imot av mange, særlig av organisasjoner som var opptatt av barnets rettigheter. Domstoler og statlige myndigheter var mindre fornøyd (s. 270). De som var skeptisk til inkorporeringen mente at konvensjonens vage bestemmelser gjord traktaten uegnet som nasjonal lov (Stern, 2019, s. 279). Til tross for all kritikk vant regjeringen avstemningen i 2018 og inkorporeringsloven ble satt i kraft i 2020 (s. 282).

3.2.3 Barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll og barns rettigheter i EU

Hrabar (2017) har skrevet en artikkel basert på et forskningsprosjekt. Hensikten med artikkelen var å presentere fordelene med barnekonvensjonen og analysere i hvilken grad barnekonvensjonen har bidratt i forbedringen av barnets generelle og juridiske status. Hrabar undersøkte hvilken påvirkning barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll hadde for

juridiske mekanismer for beskyttelse av barnets rettigheter. I artikkelen ble særlig barnets rettigheter i Europa vektlagt (s. 13). Hrabar (2017) stilte spørsmål knyttet til barnekonvensjonens effektivitet og det overordnede systemet som skal beskytte barnets rettigheter i praksis. Hrabar mente opprettelsen av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll var et tydelig tegn på at bestemmelsene etter konvensjonen ikke ble overholdt (s. 17).

Hrabar (2017) problematiserte for det første barnekonvensjonens manglende innhold av en konkret håndhevelsesmekanisme sammenlignet med andre FNs konvensjoner. Hrabar mente barnekomiteens merknader og anbefalinger knyttet til statenes etterlevelse av barnekonvensjonen ikke var en god nok beskyttelse av barnets rettigheter. Og drøftet om barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll kunne være løsningen på dette problemet (Hrabar, 2017, s. 18). Hrabar (2017) poengterte at tilleggsprotokollen var signert av 51 stater, derav har 36 stater ratifisert protokollen. Tilleggsprotokollen øker bevisstheten knyttet til beskyttelsen av barns rettigheter og viktigheten av et nasjonalt tilgjengelig rettssystem for barn dersom deres rettigheter blir krenket (s. 19).

For det andre problematiserte Hrabar (2017) barns rettigheter i Europa og stilte spørsmål om barna blir godt nok beskyttet. Forskeren mente at barns juridiske status var inkonsekvent og deres juridiske beskyttelse var uklar (s. 22). Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen for beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter inneholder ikke bestemmelser som kun omhandler barnets rettigheter. For å kompensere manglende bestemmelser angående barns rettigheter var det en antydning til at Strasbourg domstolene i en økende grad henviste til barnekonvensjonen (Hrabar, 2017, s. 23).

For det tredje ble beskyttelsen av barnets rettigheter i EU problematisert. Hrabar (2017) mente barnets rettigheter ikke var godt nok beskyttet. Til tross for at alle land i EU har ratifisert barnekonvensjonen og gjort den gjeldende i nasjonal lovgivning. Hrabar mente det fortsatt var nødvendig å ytterligere forplikte medlemslandene gjennom en mer konkret tilnærming for å sikre beskyttelsen av barnets rettigheter. Det var behov for å opprette et bindende dokument som tok utgangspunkt i barnekonvensjonen og klageordningen (Hrabar, 2017, s. 26 - 27). Hrabar (2017) tok opp spørsmålet angående etablering av en europeisk domstol for barns rettigheter. En domstol som skulle være tilgjengelig for barn dersom deres rettigheter ble krenket av staten (s. 30) *“It is, therefore, time for a new milestone and concrete steps forward. Europe could be the one to show the world that children’s rights courts have their place in society”*. (Hrabar, 2017, s. 32)

4 Metode

I dette kapittelet blir det redegjort for studiens vitenskapsteoretiske tilnærming og valg av metode. Det blir gitt en begrunnelse og beskrivelse av kvalitativ dokumentanalyse som forskningsmetode. Samt en beskrivelse av studiens dokumenter med ekskluderende kriterier. Videre blir datainnsamlingsprosessen knyttet til søk, utvelgelse og datamaterialet presentert. Avslutningsvis i kapittelet blir selve analysearbeidet beskrevet. Etterfulgt av kvalitet i forskningen.

Grønmo (2016) forklarer begrepet metode som en konkret fremgangsmåte og gjennomføring av forskning. Den inneholder egne retningslinjer som skal sikre forskningens faglige forsvarlighet. Samt hvordan kunnskapen skal framskaffes, teoriene utvikles og hvordan en skal sikre studiens vitenskapelige kvalitet og relevans (2016, s. 41 - 43). Metode fungerer som selve verktøyet for å utføre forskning. Malterud (2017) forklarer at dersom forskeren skal kunne levere vitenskapelig kunnskap må de grunnleggende kravene som stilles være tilfredsstillt (s. 38).

Innen samfunnsvitenskapelige metoder skiller en gjerne mellom kvalitativ og kvantitativ metode (Grønmo, 2016, s. 22). Noen av forskjellene mellom metodene skyldes hvilken type problemstilling som blir benyttet. Innen kvalitativ metode søker en å forstå, og målet er å beskrive. På den andre siden innebærer kvantitativ metode å forklare og predikere (Malterud, 2017, s. 39). Creswell og Creswell (2018) forklarer at kvantitativ metode retter fokus mot store utvalg. Formålet med metoden er å teste objektive teorier ved å undersøke forholdet mellom variablene, og videre presentere data i form av tall (s. 4).

Kvalitative metoder er et verktøy for å beskrive, analysere og fortolke karaktertrekk og egenskaper eller kvaliteter ved de fenomenene som studeres. Forskere benytter kvalitative metoder for å få innsikt om menneskelige egenskaper som holdninger, tanker og forventninger (Malterud, 2017, s. 30 - 31). Kvalitative forskere ønsker å utvikle kunnskap med utgangspunkt i fortolkning og retter fokus mot hvordan mennesker lever (Thagaard, 2018, s. 11).

Kvalitative metoder er i stadig utvikling og preges av nye perspektiver, metoder og forskningsområder. Denne utviklingen kan sees i sammenheng med samfunnsendringer (Thagaard, 2018, s. 11). Ifølge Asdal og Reinertsen (2020) er Norge blant de landene som har digitalisert det meste av den offentlige sektoren (s. 192). Dermed har internettet blitt et sted hvor forskere kan finne offentlige dokumenter (Asdal & Reinertsen, 2020, s. 41). I de siste

årene har studier av nettsteder og digital kommunikasjon blitt mer utbredt innenfor metoden (Thagaard, 2018, s. 11).

4.1 Vitenskapsteoretisk tilnærming

Kvalitativ metode har ifølge Thagaard (2018) som mål å oppnå en forståelse av sosiale fenomener. Metoden preges derfor ofte av fortolkende teorier som fenomenologi, hermeneutikk og symbolsk interaksjonisme. Den vitenskapsteoretiske tilnærmingen som forskeren benytter i studie, danner grunnlaget for den forståelsen som blir utviklet i forskningen (s. 19). Videre har den vitenskapsteoretiske tilnærmingen betydning for hvilken informasjon forskeren søker etter og vil dermed kunne påvirke informasjonssøkningen (Thagaard, 2018, s. 33). Denne studien har utgangspunkt i en hermeneutisk tilnærming og begrepet refleksivitet. Dette fordi jeg ønsker å forstå valget Norge har tatt, og videre undersøke hva Norges valg betyr for barn og ivaretagelsen av deres rettigheter.

4.1.1 Hermeneutisk tilnærming og refleksivitet

Hermeneutikk omhandler spørsmål tilknyttet forståelse og fortolkning. Hermeneutikken kan hjelpe forskeren med å forstå hvordan en forstår og hvordan forskeren gir tekstene mening (Thornquist, 2015, s. 139). I en hermeneutisk tilnærming finnes det ikke en egentlig sannhet og fenomener kan tolkes på flere nivåer (Thagaard, 2018, s. 37). I hermeneutikken legges det vekt på at aktørene og deres handlinger skal forstås som deler av en mer omfattende helhet (Grønmo, 2016, s. 394). Dette vil for eksempel være faktorer som politikk, kultur og holdninger. Aktørene i denne studien er de ulike organisasjonene som blir benyttet. Eksempelvis Stortinget og Barneombudet.

I hermeneutiske analyser baseres forskerens fortolkning seg på den spesifikke forståelsen som etableres i studien og på den mer generelle forståelsen forskeren har med seg. Aktørens handlinger blir gitt mening i sammenheng med deres forestillingsverden. I tillegg blir handlingene fortolket i lys av forskerens forståelse av en bestemt aktør, samt ut fra forskerens betraktninger av prosessen som handlingen er en del av. Hermeneutiske analyser innebærer en pendling mellom forskerens for-forståelse, forståelse, delforståelse og helhetsforståelse.

Denne pendlingen blir omtalt som den hermeneutiske sirkelen (Grønmo, 2016, s. 393 - 394).

For-forståelsen omfatter forskerens erfaringer, faglige begreper, teoretiske referanserammer, betraktningsmåter og resultater fra tidligere forskning (Grønmo, 2016, s. 393). Forskeren vil alltid ha med seg en forventning og en for-forståelse i forskningen og i møte med dokumentene, enten det er gjennomtenkt eller ubevisst. Dette vil kunne påvirke forskerens

lesing og tolkning av dokumentet. Det er derfor viktig å være bevisst over sin for-forståelse (Asdal & Reinertsen, 2020, s. 183). Hermeneutikk og refleksivitet henger sammen; det dreier seg om å være bevisst over hva en gjør når en tolker.

Refleksivitet er en aktiv holdning hos forskeren, der forskeren må oppsøke og vedlikeholde sin posisjon (Malterud, 2017, s. 19). Forskeren reflekterer over sine verdier og personlig bakgrunn (s. 47), kultur og erfaringer som kan påvirke forskerens tolkninger (Creswell & Creswell, 2018, s. 182). Formålet er å reflektere og være bevisst over hvordan forskerens for-forståelse påvirker forskningen.

4.2 Bakgrunn for valg av metode

Studiens problemstilling er ifølge Grønmo (2016) det viktigste grunnlaget for hvilken fremgangsmåte, data, analyse og tolkning som er relevant for forskningen (s. 89). For å belyse studiens problemstilling, har jeg valgt å benytte dokumentanalyse som metode. Bakgrunn for valg av denne metoden er at problemstillingen tar utgangspunkt i en prosess som er dokumentert og offentlig tilgjengelig. Myndigheter og andre aktører har skrevet dokumenter knyttet til spørsmålet om ratifisering av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. Videre har Norge og ulike aktører skrevet rapporter om barn og ivaretagelsen av deres rettigheter, som også er tilgjengelig. Derfor mener jeg at dokumentanalyse passer best til å kaste lys over temaet og studiens problemstilling.

4.2.1 Kvalitativ dokumentanalyse

Jeg har valgt å benytte kvalitativ metode, i form av dokumentanalyse for å belyse studiens problemstilling. Ifølge Thagaard (2018) har studier av dokumenter en lang tradisjon innenfor kvalitativ forskning. Begrepet dokumenter inkluderer alle salgs skriftlige kilder som er tilgjengelig for analyse. Dokumentene kan være av privat eller offentlig karakter (s. 118). Asdal og Reinertsen (2020) henviser til en definisjon av Suzanne Briet som definerte at et dokument er *«ethvert konkret eller symbolsk tegn som har blitt bevart eller nedtegnet for det formål å representere, gjenskape eller påvise et fysisk eller intellektuelt fenomen»*. (Asdal & Reinertsen, 2020, s. 15) I senere tid har digitale metoder for dokumentanalyse blitt svært utbredt. Dette kan ha en sammenheng med dagens samfunn, der stadig mer blir skriftliggjort. I tillegg blir stadig flere dokumenter digitalisert og gjort tilgjengelig for offentligheten. Dette fører til at forskeren har store muligheter til å samle inn store mengder data (Asdal & Reinertsen, 2020, s. 173 - 174). I denne oppgaven benytter jeg dokumenter som er hentet fra nettsiden til de valgte aktørene. Dokumentene har til felles at de er digitale og av offentlig

karakter. Dette er eksempelvis stortingsmeldinger og rapporter, som er publisert og gjort tilgjengelig for alle.

Dokumentanalyse inneholder en systematisk utvelgelse av dokumenter som skal belyse studiens problemstilling. For å finne den relevante informasjon om studiens tema blir innholdet i ulike dokumenter gjennomgått (Grønmo, 2016, s. 142 og 175). I denne prosessen er det viktig at forskeren redegjør for studiens fremgangsmåte, og at forskningen bygger på en robust datainnsamling (Bowen, 2009, s. 29).

Bowen (2009) forklarer at dokumentanalyse er en systematisk prosedyre for å gjennomgå og evaluere relevante dokumenter for studien. For å utvikle empirisk kunnskap krever dokumentanalyse på lik linje som andre kvalitative metoder at dokumentene undersøkes og tolkes for å oppnå mening, forståelse og kunnskap (s. 27). Ifølge Bowen (2009) består gjennomførelsen av en dokumentanalyse av flere stadier. I det første stadiet utfører forskeren en skumlesing av dokumentene. Dette innebærer at forskeren foretar en overflatisk undersøkelse og får oversikt over dokumentene. Det neste stadiet er lesning, med sikte på en grundig gjennomgang av innholdet i datagrunnlaget. Det siste stadiet er tolkning av data (s. 32).

4.3 Kvalitativ dokumentanalyse av offentlige og statlige dokumenter og rapporter

Datamaterialet for denne studien er offentlige og statlige dokumenter og rapporter fra Stortinget, regjeringen, Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM), barneombudet, forum for barnekonvensjonen (FFB) og FN's barnekomité. Dette er organisasjoner og interesseorganisasjoner som har en sentral rolle knyttet til vurderingen om ratifikasjon av barnekonvensjonens tredjetilleggsprotokoll og er opptatt av barns rettigheter i Norge. Organisasjonen er valgt med utgangspunkt i følgende kriterier. De er statlige, offentlige, kjente, har innflytelse og eller mulighet til å påvirke myndighetene. De er også sentrale for barns rettigheter.

Det er Stortingets oppgave å vedta, endre eller oppheve lover i Norge. Før Stortinget tar stilling til om tilleggsprotokollen skal ratifiseres, foregår det forberedende lovarbeid i det departementet som er ansvarlig. I denne saken er det utenriksdepartementet som har fagansvaret for lovforslaget. Det betyr at departementet er pliktet til å utrede saken grundig før den legges frem for Stortinget. Samtidig som saken utredes blir den sendt på høring for å få innspill fra andre parter og faginstanser, som blant annet fra NIM og barneombudet. Når forslag om ratifikasjon ble tatt opp, ønsket regjeringen innspill fra Stortinget. Da sendte

regjeringen en stortingsmelding som gir Stortinget mulighet til å komme med sitt syn og kommentarer til lovforslaget før det utarbeides videre. Lovforslaget blir da lagt frem for Stortinget og sendt til ansvarlig fagkomite. Den komiteen som har fagansvaret i denne sammenhengen, er utenriks- og forsvarskomiteen. Komiteen drøfter lovforslaget og kan invitere til høring for å få innspill fra andre parter og faginstanser. Deretter avgir komiteen sin innstilling som blir behandlet i plenum i Stortinget (Stortinget, 2017a).

For å sikre at medlemsstatene følger opp rettighetene etter barnekonvensjonen, ble det etablert en overvåkningsmekanisme (jf. art. 42-45). Det er barne- og familiedepartementet som er ansvarlig for å skrive landrapporten. Rapporten skal inneholde hvilke tiltak og fremskritt som er gjort når det gjelder gjennomføring og virkeliggjøring av barns rettigheter etter barnekonvensjonen. I oktober 2016 leverte Norge sin femte og sjette statusrapport som en rapport. I tillegg sender det sivile samfunn i medlemsstatene inn supplerende rapporter. Slike rapporter inneholder tilleggsinformasjon om det de mener ikke er godt nok dekket i statsrapporten. Barneombudet, NIM og FFB er noen organisasjoner som leverer en slik rapport. I 2018 mottok Norge barnekomiteens avsluttende merknader (Köhler-Olsen, 2019c, s. 40 - 42).

4.3.1 Ekskluderende kriterier

I prosessen knyttet til vurderingen om ratifisering var det mange høringsinstanser som uttalte seg i høringsrundene. For å begrense aktører og datamateriale valgte jeg å ikke inkludere hver enkelt høringsinstans. Jeg forholder meg til Stortinget, regjeringen og de valgte aktørene.

Det er mange organisasjoner som engasjerer seg om barn og deres rettigheter i Norge. For å utelukke de organisasjonene som ikke var relevant for studiens problemstilling, laget jeg noen ekskluderende kriterier. Jeg har valgt å fokusere på de organisasjonene som leverte supplerende rapporter til Norges femte og sjette rapport til FNs barnekomité.

Forum for barnekonvensjonen er opptatt av barns rettigheter i Norge, og består av et nettverk av organisasjoner, institusjoner og enkeltpersoner med ca. 50 medlemmer. Dette er organisasjoner som Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner, NOAS, Norsk psykologforenings Menneskerettighetsutvalg, Press, Redd barna og Skeiv ungdom. Dermed utelukker jeg enkelt organisasjoner og institusjoner som er medlemmer av FFB (Forum for barnekonvensjonen, 2018).

4.4 Søk og utvelgelse

For å innhente relevante dokumenter som belyser problemstillingen og temaet, er det nødvendig med noen søkeord. Med problemstillingen som grunnlag utarbeidet jeg to ulike søk. Dette fordi studiens problemstilling er todelt. Den første delen omhandler hvorfor Norge valgte å ikke ratifisere tilleggsprotokollen. Den andre delen er om ivaretagelsen av barnets rettigheter og deres posisjon i samfunnet. Med dette som utgangspunkt utformet jeg følgende søkeord: Barnekonvensjonen, tilleggsprotokollen, ratifisering, klageadgang for å dekke den første delen. For å dekke den siste delen benyttet jeg søkeordet: Rapport til FNs barnekomité og CRC, Concluding observations. Deretter utførte jeg søk i nettsidene til de ulike aktørene. I tillegg blir det gjort en forklaring av begrensninger og kriterier for søkene.

4.4.1 Søk etter dokumenter om vurderingen av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll

Boks 1 fremstiller søket etter dokumenter knyttet til vurderingen av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll fremstilt. Tabellen inneholder en oversikt over søkeord, aktører med link til nettsiden deres og hvor mange treff søket ga hos de ulike aktørene.

Boks 1, søk etter vurderingen av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll

Søkeord: barnekonvensjonen, tilleggsprotokoll, ratifisering, klageadgang	
Aktørene:	Antall treff:
Stortinget, stortinget.no	57
Regjeringen, regjeringen.no	34
Norges institusjon for menneskerettigheter, nhri.no	0, Jf. begrensinger
Barneombudet, barneombudet.no	4, Jf. begrensinger

Begrensninger:

I nettsiden til NIM opplevde jeg utfordringer knyttet til søkefeltet deres i nettsiden. Jeg fikk ingen treff på søkeordene. Det ble utført flere søk med enkeltvis søkeord, men ga ingen resultater. Grunnet utfordringer knyttet til søkemuligheter valgte jeg å benytte meg av valgmulighetene i menyen deres. Nettsidens meny består av valgene NIMs arbeid, om NIM, kontakt, presse. Jeg valgte NIMs arbeid og deretter publikasjoner og høringsuttalelser. Dette valget førte til 100 treff. Jeg foretok da en overflatisk undersøkelse av alle treffene, og utelukket dokumenter som ikke var relevant. Dette resulterte til ett treff.

I 2020 hadde barneombudet en omlegging av deres nettside. Etter å ha vært i kontakt med dem via e-post, fikk jeg informasjon om at flere dokumenter var fjernet grunnet de enten var gamle, utdatert eller ikke relevant for deres rolle. I tillegg ble ikke hørings svar, brev til myndighetene og andre brev som var eldre enn 2017 med videre til deres nettside. Jeg utførte søk i barneombudets nettside før omleggingen og lagret fire aktuelle dokumenter. Etter

omleggingen er ikke dokumentene offentlig tilgjengelig og søkeordene barnekonvensjonen, tilleggsprotokoll, ratifisering, klageadgang gir ingen treff. Jeg har valgt å inkludere disse dokumentene i studiens datamateriale. Dette fordi dokumentene inneholder uttalelser fra barneombudet knyttet til barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll og om barns rettssikkerhet. Dermed er dokumentene viktige og relevante for å belyse studiens problemstilling.

Kriterier:

For å identifisere de aktuelle dokumentene gikk jeg gjennom resultatlisten til Stortinget og regjeringen. Dette ble utført med en overflatisk undersøkelse av hvert enkelt treff.

Undersøkelsen viste at en del saker var for gamle og eller omhandlet et annet tema. Søket inkluderte saker som omhandlet tilleggsprotokollen til konvensjonene ØSK og EMK.

Undersøkelsen av treffene i Stortinget resulterte i tre saker, samt tre treff som nevner temaet. I regjeringen resulterte undersøkelsen til fem treff, der fire av dem nevner temaet, men omhandler noe annet. Av disse var det ett treff som er om studiens tema og belyser problemstillingen.

4.4.2 Søk etter rapporter til FNs barnekomite og merknader fra komiteen

Boks 2 viser en oversikt etter rapporter til FNs barnekomité. Tabellen inneholder en oversikt over søkeord, aktører med link til nettsiden deres og hvor mange treff søket ga hos de ulike aktørene.

Boks 2, søk etter rapporter til FNs barnekomité og merknader fra komiteen

Søkeord: Rapport til FNs barnekomité	
Aktørene:	Antall treff:
Regjeringen (Barne- og familiedepartementet), regjeringen.no	57
Barneombudet, barneombudet.no	3
Norges institusjon for menneskerettigheter, nhri.no	0, Jf. begrensinger
Forum for barnekonvensjonen, forumforbarnekonvensjonen.no	0, Jf. begrensinger
Søkeord: CRC, Concluding observations, Norway	
FNs barnekomité, ohchr.org	0, Jf. begrensinger

Begrensninger:

I likhet med forrige søk i NIMs nettside opplevde jeg utfordringer med å søke. Dermed benyttet jeg samme fremgangsmåte med å benytte menyen deres. Jeg klikket inn på NIMs arbeid, publikasjoner og valgte internasjonal rapportering. Dette resulterte i 19 treff. Etter en undersøkelse av hvert enkelt treff, identifiserte jeg ett treff som var relevant. De andre treffene var rapporter til FN, men omhandlet andre konvensjoner.

Nettsiden til FFB har ingen søkefelt. Derfor måtte jeg benytte valgmulighetene i menyen for å finne de aktuelle dokumentene. Forsiden deres består av: om forumet, rapportering til FN's barnekomite, nyheter og kontakt. For å finne supplerende rapporter fra FFB klikket jeg på rapportering til FN's barnekomite og deretter relevante kilder. Da kom jeg innpå en side med overskriften; *relevant bakgrunnsinformasjon til rapportering*. Denne siden inneholder 12 linker. Etter en undersøkelse av resultatlisten fant jeg to treff som var aktuelle for studien. De andre linkene var for gamle og eller henviste til andre nettsider.

Da jeg utførte søket etter merknader fra FNs barnekomité, fikk jeg treff på Norway Homepage. Dette er siden til Norge som inneholder ulike rapporter og merknader knyttet til FN. Under overskriften Norway and UN Treaty Bodies er Committee on the Rights of the Child, under komiteen finner en merknadene til Norge fra 2018.

Kriterier:

Søket i regjeringen resulterte først i 127 treff, jeg valgte derfor å avgrense søket med å benytte valg av departement. Dette fordi jeg var på let etter Norges rapportering til barnekomiteen. Dermed valgte jeg Barne- og familiedepartementet. Dette søket ga da 57 treff. For å identifisere rapportene til FNs barnekomite foretok jeg en undersøkelse av resultatlisten til regjeringen. Undersøkelsen viste at flere av treffene omhandlet et annet tema, eksempelvis budsjett, NOU, lovforslag og informasjon om møter. Undersøkelsen av treffene i regjeringen resulterte i tre treff, som inkluderer en rapport fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) som er vedlegg til Norges rapportering til FNs barnekomité. Etter en undersøkelse av treffene hos barneombudet resulterte dette i ett aktuelt treff. De andre treffene var generelt om barnekonvensjonen og rapportering.

4.4.3 Avgrensinger av datamaterialet

Med utgangspunkt i problemstillingen utviklet jeg kriterier for å avgrense datamaterialet. Barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll ble vedtatt i 2011, derfor må dokumentene være fra 2011 og til dags dato. Videre må dokumentene omhandle temaet og kunne belyse studiens problemstilling om hvorfor Norge har valgt å ikke ratifisere tilleggsprotokollen, og hva dette betyr for barns muligheter til å få ivaretatt sine rettigheter. Videre må dokumentene være offentlige og tilgjengelige for alle.

4.4.4 Presentasjon av datamaterialet

Studiens datamateriale er todelt, består totalt av 22 dokumenter og er fra 2012 til 2018. Den ene delen består av saker fra Stortinget, regjeringen, samt et utredningsoppdrag og

høringsnotat. Dette er dokumenter knyttet til myndighetenes vurdering av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. Det som kjennetegner dokumentene er et fokus på hvilke konsekvenser en mulig ratifisering kan ha for Norge, samt at barns rettigheter er sikret i lovverket. Fra starten av vurderingsprosessen har det vært en splittet holdning hos myndighetene knyttet til tilleggsprotokollen. Der mindretallet blir støttet av fagmiljøet.

Den andre delen av datamaterialet er mer generelt knyttet til barn og deres rettigheter. Og består av rapporter til FNs barnekomité og komiteens merknader. Felles for dokumentene er fokus på barn, deres rettigheter og hvordan Norge etterlever barnekonvensjonens forpliktelser. Fellestrekk ved rapportene er deres oppbygning, rapportene benytter de samme overskriftene og er basert på konvensjonens artikler. Her skiller NIMs rapport seg ut, den har ikke en slik inndeling. Studiens datamateriale er fremstilt i to bokser. Boksene har to ulike fokus og gir en oversikt over aktørene, dokumentene og årstall.

Boks 3, datagrunnlaget tilknyttet vurderingen av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll

Aktørene	Dokumentene
Stortinget	<p><i>Sak: representantforsalg om ratifikasjon av tilleggsprotokollen til FNs barnekonvensjon:</i> Dokument 8:149 S (2011 - 2012) Innst. 75 S (2012 - 2013) Sak nr. 2 (2012)</p> <p><i>Sak: representantforsalg om norsk tiltredelse til barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll:</i> Dokument 8:53 S (2013 - 2014) Innst. 24 S (2014 - 2015) Sak nr. 2 (2014)</p> <p><i>Sak: Individklageordningene til FNs konvensjoner om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, barnets rettigheter og rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne:</i> Innst 161 S (2016 - 2017) Sak nr. 4 (2017)</p>
Regjeringen	<p>Individklageordningene til FNs konvensjoner om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, barnets rettigheter og rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Meld. St. 39 (2015 - 2016)</p>
Oppdrag fra Utenriksdepartementet: Advokat Elgesem	Vurdering av fordeler og ulemper ved eventuell norsk tilslutning til FNs barnekonvensjons tilleggsprotokoll om individuell klagerett. En juridisk analyse, 2013
Norges institusjon for menneskerettigheter	Muntlig høring om ratifisering av FNs individklageordninger, 2016
Barneombudet	Signering og ratifisering av tilleggsprotokollen til FNs barnekonvensjon for barns rettigheter, 2012

Høringsuttalelse – utredning om valgfri protokoll til FNs barnekonvensjon om en klagemekanisme, 2013
Innspill fra barneombudet til utenriks- og forsvarskomiteen – Notat til åpen høring i utenriks- og forsvarskomiteen 2014 om ratifikasjon av tredje tilleggsprotokoll til barnekonvensjonen Dokument 8:53, 2014
Vedr. ratifikasjon av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll om individuell klagerett, Meld. St. 39 (2015-2016), 2016

Boks 4, rapporter til FNs barnekomité og merknader fra komiteen

Aktørene	Dokumentene
Regjeringen	Barnets rettigheter i Norge: Norges femte og sjette rapport til FNs barnekomite for barns rettigheter, 2016
Bufdir	Vedlegg til Norges rapportering: «Barn er ikke bare fremtiden. De er også nåtiden.» - En rapport om hvordan barn og unge synes det er å vokse opp i Norge, 2016
Norges institusjon for menneskerettigheter	Supplerende rapport til høringen av Norges 5. og 6. periodiske rapport til FNs barnekomité (CRC), 2017
Barneombudet	Barneombudets supplerende rapport til FNs barnekomité: Barnets rettigheter i Norge, 2017
Forum for barnekonvensjonen	Supplerende rapport til Norges femte og sjette rapport til FNs komité for barnets rettigheter, 2017 Kidza har rett! Barnas skyggerapport til FNs barnekomité, 2017
FNs barnekomité	Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Norway, 2018

4.5 Analyse

Analysen har utgangspunkt i de dokumentene som forskeren har valgt for å belyse studiens problemstilling (Grønmo, 2016, s. 177). Forskeren benytter fortolkning for å analysere dokumentene og til å utvikle beskrivelser som formidler fellestrekk eller typiske egenskaper med dokumentene (Malterud, 2017, s. 83). Analysen begynner med forskerens første blick på dokumentene (Postholm, 2017, s. 86), og består i å stille spørsmål til datamaterialet, dette for å finne ut hva dokumentene forteller om studiens problemstilling. Samt lese og organisere data systematisk i lys av teori og gjenfortelle funn på en forståelig og relevant måte. Det konkrete endepunktet for analysen er studiens funn og diskusjon (Malterud, 2017, s. 83).

Dokumentanalyse er en prosess som inneholder flere stadier. Ifølge Bowen (2009) inneholder prosessen skumlesing, grundig lesing og tolkning av datagrunnlaget. I denne prosessen kan forskeren kombinere innholdsanalyse og tematisk analyse (s. 32). Jeg har valgt å benytte innholdsanalyse i denne studien, og vil utvikle kategorier for å belyse studiens problemstilling.

4.5.1 Innholdsanalyse

Innholdsanalyse er den mest brukte fremgangsmåten for å bearbeide og sortere tekstdata for få en oversikt over datamaterialet (Grønmo, 2016, s. 266). For at forskeren skal kunne benytte innholdsanalyse må det være mulig å omgjøre data til koder eller begreper som kan belyse studiens forskningsspørsmål (Elo, et al., 2014, s. 1). Den analytiske prosessen innebærer å finne, velge, vurder, gi mening og deretter systematisere data fra dokumentene (Bowen, 2009, s. 28). Dette innebærer at forskeren gjennomgår dokumentene på en systematisk måte, der måler er å kategorisere, registrere og analysere innholdet (Grønmo, 2016, s. 135).

Grønmo (2016) trekker frem koding som en sentral del i den analytiske fremgangsmåten (s. 266). Forskeren utvikler da stikkord som beskriver eller karakteriserer et større avsnitt av dokumentet. Her utgjør studiens problemstilling et viktig utgangspunkt for hvilke kontekstuelle og teoretiske sammenhenger som er mest relevant for dokumentet som kodes. Koding kan gjennomføres i flere trin; åpen koding, og deretter utvikling av kategorier og begreper (Grønmo, 2016, s. 267).

Kvaliteten i innholdsanalysen er avhengige av kildekritiske vurderinger som troverdighet, pålitelighet, samsvar, overførbarhet og autentisitet (Elo et al., 2014, s. 1). Grønmo (2016) forklarer at etter hvert som forskeren studerer, analyserer og tolker dokumentene blir problemstillingen stadig bedre belyst. I tillegg får forskeren en økende forståelse av hvilke andre dokumenter som kan være relevante for studien (s. 175). Denne relevansvurderingen er en sentral del av den systematiske gjennomgangen av dokumentenes innhold, og bidrar med å styrke de kildekritiske vurderingene (Grønmo, 2016, s. 177).

4.5.2 Utvikling av kategorier

Da datamaterialet var innhentet, laget jeg en systematisk plan for hvordan rekkefølgen av den grundige lesingen av dokumentene skulle foregå. Jeg leste først dokumentene fra myndighetene, Elgesems juridiske analyse og NIMs høringsuttalelse. Deretter Norges rapport og supplerende rapporter til Barnekomiteen og til sist merknadene fra komiteen.

Dokumentene ble lest kronologisk etter år, fra 2012 - 2018.

Koding som er den første fasen i innholdsanalyse, kan gjennomføres i flere trinn. Første trinn er åpen koding og har utgangspunkt i rådataen. Dette er en første karakterisering og klassifisering av viktig innhold i dokumentene (Grønmo, 2016, s. 267). Jeg foretok da en grundig lesing av dokumentene og utviklet koder av de viktigste innholdselementene. Dette trinnet ble utført manuelt, der kordene ble skrevet i marginen på dokumentene. Jeg utviklet

koder som barns rettigheter, barns posisjon, ratifisering av tilleggsprotokollen - argumenter for og mot, konvensjonsbrudd, utlendingsfeltet, sårbare/særlig utsatte barn, mobbing, vold og overgrep.

De neste trinnene av kodingen bygger på selve datagrunnlaget og den åpne kodingen. I denne prosessen utvikles kategorier og begreper. Utviklingen av kategorier har utgangspunkt i felles egenskaper ved de forskjellige fenomenene som beskrives i datamaterialet, og er en mer systematisk koding (Grønmo, 2016, s. 268). For å finne fellestrekkene gikk jeg gjennom kodene i datamaterialet og førte dem inn i analyseprogrammet, NVivo 12 Pro. Etter hvert som kodene ble lagt inn i programmet utviklet jeg koder basert på likheter som dannet grunnlaget for kategoriene. Dette førte til 7 kategorier. Deretter gikk jeg gjennom kodene tilknyttet de ulike kategoriene, og utviklet underkategorier.

For å forklare kategoriene uten å nevne alle 7, kan en utvikle begreper. Ifølge Grønmo (2016) kan et begrep være en betegnelse på de fenomenene som inngår i kategorien, men kan også være en samlebetegnelse på et sett av kategorier (s. 269 - 270). Med utgangspunkt i dette laget jeg begrepene; Særlige utfordringer for barns rettigheter i Norge, Norges argumenter mot og for ratifisering av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll og hvilken betydning Norges valg har for barn og deres rettigheter. Dette er tre begreper som beskriver innholdet i de ulike kategoriene. Følgende kategorier og underkategorier danner grunnlaget for funnene i denne studien:

Særlige utfordringer for barns rettigheter i Norge

1 Bekymringsområder for barn i Norge

1. Behandlingen av enslige mindreårige asylsøkere bryter med barnekonvensjonen
2. Flere barn opplever mobbing og psykiske utfordringer
3. Barn utsettes for vold
4. Barn som blir fratatt sitt familiemiljø er ikke alltid til barnets beste
5. Barn opplever fattigdommens konsekvenser

2 Brudd på barnekonvensjonens generelle prinsipper

1. Hensynet til barnets beste er mangelfull
2. Barn opplever diskriminering
3. Barnets rett til å bli hørt er ikke oppfylt i praksis

Norges argumenter mot og for en ratifisering av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll

3 Myndighetenes argumentasjon for å ikke ratifisere

1. Usikkerhet knyttet til barnekomiteen som klageorgan
2. Egner barnekonvensjonens artikler seg for internasjonal klageadgang?
3. Dynamisk tolkning

4. Kan ha negative innvirkninger på samfunnsmessige hensyn
5. Muligheten for innsnevret handlingsrom
6. Økt rettsliggjøring
7. Vil en tilslutning egentlig styrke barnets rettsstilling?

4 Mindretallets argumentasjon for å ratifiserer

1. Barnets beste er ikke godt nok vurdert
2. Norge vil innta en passiv rolle dersom vi ikke ratifiserer
3. Overdreven bekymring for konsekvensene
4. Vil styrke barnets rettsstilling

5 Konsekvensvurdering av en norsk tilslutning til barnekonvensjonens klageordning

1. Handlingsrommet blir nok innsnevret, men vil ikke være drastisk
2. Særlige områder det kan ventes klager fra
3. Behov for grundigere konsekvensvurdering

Hvilken betydning har Norges valg for barn og deres rettigheter

6 Det mangler gode klageordninger for barn

1. Det eksisterer ikke gode nok klageordninger for barn
2. Barns rettsikkerhet er mangelfull på flere områder
3. Myndighetene bør gjøre en ny vurdering som inkluderer barnets beste

7 Barn er avhengig av voksne

1. Barn har ikke rettslig handleevne og er i liten grad part i sin egen sak
2. Barn er selvstendig rettssubjekt, men på voksnes premisser?
3. For å kreve sin rett, må man kjenne sin rett

4.6 Kvalitet i forskningen

Under forskningsprosessen er det viktig at forskeren er åpen for å stille spørsmål til egen fremgangsmåte, samt vurdere resultatet. For at studien skal bidra med kunnskap som forskeren ikke vet på forhånd, er det nødvendig å være åpen for uventede konklusjoner og ettertanke (Malterud, 2017, s.19). Forskeren skal ikke legge bort sin for-forståelse, men gjøre seg bevisst over sin forståelse og klargjøre den for seg selv og leseren (Postholm, 2017, s. 128). Kvaliteten i forskningen er avhengig av at forskeren er bevisst, og har et kritisk blikk knyttet til de vurderingene som blir gjort underveis for å sikre studiens troverdighet (Thagaard, 2018, s. 181). Dette blir omtalt som kildekritikk og innebærer kildekritiske vurderinger som tilgjengelighet, relevans, autentisitet og troverdighet (Grønmo, 2016, s. 136). Kvaliteten i forskningen må også vurderes i sammenheng med hva dataen skal benyttes til og om studiens problemstilling blir belyst (Grønmo, 2016, s. 237). Innen kvalitativ metode benyttes ofte begrepene gyldighet, pålitelighet og overførbarhet som noen sentrale begreper for å vurdere forskningens troverdighet og kvalitet (Thagaard, 2018, s. 181).

4.6.1 Gyldighet

Bowen (2009) forklarer fordeler og ulemper med å benytte kvalitativ dokumentanalyse som metode. En av ulempene som nevnes er at dokumentene er laget til et annet formål. De er ikke laget for å belyse studiens problemstilling. Fordelene som nevnes er at metoden er effektiv og dokumentene inneholder navn, referanser og detaljer om temaet som sikrer dokumentenes troverdighet (Bowen, 2009, s. 31). Asdal og Reinertsen (2020) påpeker at en fordel med å benytte dokumentanalyse som metode er at mye data blir umiddelbart tilgjengelig via nettsteder og databaser (s. 162). Den store tilgjengeligheten av dokumenter på internettet skaper utfordringer som det er viktig å være bevisst på. Derfor er det viktig at forskeren har en kritisk tilnærming til hvordan dokumentene blir funnet og benyttet (Asdal & Reinertsen, 2020, s. 206).

Ett av kriteriene til studiens datamateriale var at dokumentene skulle være offentlig tilgjengelig. Dette gjør at studiens problemstilling kan belyses av tilgjengelige dokumenter. Videre ble det etablert kriterier for både hvilke aktører og dokumenter som skal inkluderes i studien. Disse kriteriene gjør det mulig å finne relevante dokumenter for studiens problemstilling. I tillegg er dokumentene hentet fra statlige, offentlige og anerkjente aktører, noe som styrker dokumentenes autensitet og troverdighet (Grønmo, 2016, s. 136 - 137). Kildekritikk er en del av studiens gyldighetsvurdering.

Gyldighet omhandler hvor godt datamaterialet belyser problemstillingen. Dersom undersøkelsesopplegget og datainnsamlingen resulterer i data som er relevant for problemstillingen er gyldigheten høy (Grønmo, 2016, s. 241). Datamaterialet i denne studien er direkte kilde til den informasjonen som søkes. Og for å undersøke valget til Norge og hvordan barnets rettigheter blir ivaretatt, er hvert enkelt dokument kodet for all informasjon som omfatter studiens problemstilling og forskningsspørsmål. Ifølge Thagaard (2018) innebærer forskningens gyldighet også gyldighet av forskerens tolkninger i studien. Forskeren argumenter for gyldigheten av sine tolkninger ved å redegjøre for det teoretiske utgangspunktet for prosjektet og de beslutningene som blir tatt underveis om hvordan dataen blir tolket (Thagaard, 2018, s. 189 - 200).

Forskeren bør stille spørsmål om studiens metode representerer en logisk måte for å oppnå kunnskap som belyser problemstillingen (Malterud, 2017, s. 192). I tillegg kan forskeren argumentere for gyldigheten ved å sammenligne resultatene fra sin studie med resultatene fra andre studier, der gyldigheten blir styrket dersom tolkninger fra ulike studier bekrefter hverandre (Thagaard, 2018 s. 191). Gjennom litteraturgjennomgangen av relevant forskning

fikk jeg en pekepinn på hvilke funn jeg kunne forvente meg knyttet til Norges valg og barns rettigheter. Dette er funn som jeg også har i studiens resultater.

4.6.2 Pålitelighet

Pålitelighet innebærer å gjøre rede for hvordan forskningsprosessen har foregått. I redegjørelsen bør forskeren være konkret og spesifikk i beskrivelsen av fremgangsmåten som er benyttet for å utvikle studiens datagrunnlag. Dette vil si å forklare utviklingen av datagrunnlaget og de valgene som er tatt underveis i forskningsprosessen. Forskeren skal forsøke å vise leseren studiens kvalitet og verdien av resultatene. Pålitelighet handler om studien kan gi inntrykk av en forskning som er utført på en tillitsvekkende måte (Thagaard, 2018, s. 187 - 188).

For å styrke studiens pålitelighet har jeg redegjort for oppgavens forskningsdesign, fremgangsmåte og valgene som er tatt undervis i forskningsprosessen. Eksempelvis punkt 4.4 søk og utvelgelse og punkt 4.5 analyse som forklarer leseren hvordan kategoriene er utviklet. I tillegg er studiens datamateriale offentlig tilgjengelig som gjør det mulig å etterprøve studiens resultater.

4.6.3 Overførbarhet

Overførbarhet angir grenser og betingelser om hvorvidt funnene i studien kan gi ny innsikt som andre kan ha nytte av i en annen sammenheng enn den forskningen ble utført i (Malterud, 2017, s. 66). Overførbarhet handler om studiens funn kan overføres og være gjeldende i andre sammenhenger (Thagaard, 2018, s. 19). Forskeren argumenterer for studiens overførbarhet ved å diskutere hvordan den forståelsen forskeren har kommet frem til kan være relevant i en større sammenheng (Thagaard, 2018, s. 200).

Denne studien består av et relativt lite utvalg noe som kan være en utfordring knyttet til overførbarhet i andre sammenhenger. Likevel kan resultatene ha en overføringsverdi ved at de kan gi en antagelse om hvordan myndigheter kan vurdere internasjonale konvensjoner og tilleggsprotokoller. Samt gi et bilde av hvordan barns rettigheter blir ivaretatt på noen områder. Denne studien kan bidra med kunnskap om hvordan myndighetene for eksempel balanserer barnets beste opp mot andre hensyn. Samt frembringe kunnskap om Norges etterlevelse av barnekonvensjonen og hvordan barns rettigheter blir ivaretatt.

4.6.4 Forskerens selvrefleksivitet

Selvrefleksivitet innebærer å reflektere over sin egen rolle som forsker (Postholm, 2017, s. 128). Begrepet refleksivitet referer til forskerens bevissthet og refleksjon over eget bidrag til

hva som skapes og utvikles gjennom forskningsprosessen (Thornquist, 2015, s. 205). Ifølge Malterud (2017) kan forskerens ståsted, interesser, motiver og egne erfaringer påvirke utformingen av problemstilling, valg av teori, metode og hvilke dokumenter som vurderes som relevante og hvilke resultater som skal belyse problemstillingen. Derfor er det viktig at forskeren redegjør for sin forforståelse (s. 41- 43).

Gjennom min bakgrunn som barnevernspedagog og student på Det psykologiske fakultetet ved HEMIL-senteret har jeg kunnskap fra flere typer faglitteratur, og mitt teoretiske utgangspunkt er påvirket av de teoriene jeg har lært i løpet av studietiden. Under barnevernspedagogutdanningen var jeg særlig opptatt av barns rettigheter og hvordan rettighetene skulle sikre barns trygghet og utvikling. Dette motiverer meg til å undersøke hvorfor Norge har valgt å ikke ratifisere barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll.

Jeg kan ikke utelukke at min for-forståelse av barn, barns rettigheter og barnekonvensjonen har bidratt til at jeg lettere har lagt merke til funn som bekrefter mine antagelser, men har derfor aktivt og bevisst sett etter funn som kan avkrefte dem. Ved staten av studien mente jeg at Norge burde ratifisere barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll og at dette var viktig for barns rettigheter. For å forhindre at for-forforståelsen preget tolkningen har det vært viktig å få frem aktørenes meninger og refleksjoner. I fremstillingen av studiens funn har jeg derfor tatt med sitater. Dette for å inkludere og gi plass til aktørenes mening.

4.6.5 Forskningsetikk

All forskning krever at forskeren følger de etiske forskningsprinsippene. De etiske retningslinjene for forskningsvirksomheten innebærer at forskeren utviser redelighet og nøyaktighet i hvordan forskningsresultatene blir presentert og hvordan forskeren behandler andres arbeid (Thagaard, 2018, s. 20). I løpet av forskningsarbeidet skal forskeren samle inn og bearbeide data som belyser studiens problemstilling. Samtidig som forskeren tar hensyn til prosjektets målsetting er det viktig å opptre på en akseptabel måte (Postholm, 2017, s. 147 - 148).

Forskningsetikk inneholder en rekke etiske normer for forskningen. Dette er normer som har utviklet seg i takt med utviklingen av vitenskapen og samfunnet (Grønmo, 2016, s. 32).

Forskningsetikk innebærer at forskeren bevisst samler inn og bruker data på en etisk forsvarlig måte. Det vil si å følge krav og normer for hva som anses som en forsvarlig forskningsmåte (Asdal & Reinertsen, 2020, s. 212). De nasjonale forskningsetiske komiteer (NESH) har definert og presisert normer for vitenskapelig redelighet. Et grunnleggende

prinsipp for vitenskapelig redelighet er å unngå plagiat fra andre forskeres arbeid (Thagaard, 2018, s. 21). Forskeren er etisk forpliktet til å oppgi tydelige referanser (Grønmo, 2016, s. 23). Dersom forskeren henviser nøyaktig øker muligheten for at leseren kan kontrollere og etterprøve studiens referanser (Thagaard, 2018, s. 21).

I denne studien har jeg lest relevant litteratur om dokumentanalyse og innholdsanalyse. Dette for å tilegne meg nok kunnskap for å opptre tydelig gjennom forskningsprosessen. Studiens datamateriale består av offentlige og tilgjengelige dokumenter og dermed er det særlig viktig at jeg følger kravet om redelighet. Jeg har bearbeidet studiens datamateriale til egen tekst og vært nøyaktig med referansen. For å referere korrekt akademisk har jeg benyttet nettsiden til «søk og skriv» slik at refereringen stemmer overens med APA6th.

5 Presentasjon av funn

I dette kapittelet presenterer jeg generelle trekk og kjennetegn ved datamaterialet. Studiens 22 dokumenter blir fremstilt i ulike tabeller som gir en oversikt over sektor, aktører og hvilket år dokumentet er publisert. Deretter blir aktører som utgjør en større rolle av studiens funn presentert. Videre presenteres funn som belyser studiens problemstilling: *Hvorfor har Norge valgt å ikke ratifisere barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll og hva betyr dette for barns muligheter til å få ivaretatt sine rettigheter?* Samt forskningsspørsmålene: *Er barns rettigheter ivaretatt i Norge? Hvordan begrunnes Norges valg for å ikke ratifiserer barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll? Hva betyr Norges valg for barn og deres rettigheter? Hva sier debatten om syn på barn og barns posisjon i Norge?*

5.1 Kjennetegn ved datamaterialet

Datamaterialet dekker hele prosessen knyttet til myndighetenes vurdering av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll, Norges siste rapport og supplerende rapporter til Barnekomiteen samt komiteens merknader til Norge. I følgende tabeller presenterer jeg dokumenter knyttet til Stortinget, regjeringen og rapporter fra organisasjonene. Studiens datamateriale er fremstilt i egne tabeller etter sektor og kronologisk etter år. De gir en oversikt over aktør, dokument og publiserings år. De første tabellene presenterer datagrunnlaget tilknyttet ratifiseringsspørsmålet til barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll, innspill til myndighetene og statens landrapport med vedlegg. Den siste tabellen presenterer hovedsakelig datagrunnlaget knyttet til ivaretagelsen av barns rettigheter, men inneholder også informasjon som belyser ratifiseringsspørsmålet.

Tabell 1 Dokumenter tilknyttet Stortinget

Sektoren	Aktørene	Dokumentene	År
Stortinget	Storingsrepresentantene Woldseth, Søreide, Syversen & Tenden	Dokument 8:149 S (2011- 2012)	2012
	Utenriks- og forsvarskomiteen	Innst. 75 S (2012 - 2013)	2012
	Stortinget	Møte, sak nr. 2	2012
	Storingsrepresentantene Grande & Breivik.	Dokument 8:53 S (2013 - 2014)	2014
	Utenriks- og forsvarskomiteen	Innst. 24 S (2014 - 2015)	2014
	Stortinget	Møte, sak nr. 2	2014
	Utenriks- og forsvarskomiteen	Innst. 161 S (2016 - 2017)	2017
	Stortinget	Møte, sak nr. 4	2017b
Statlig uavhengig, underlagt Stortinget	Norges institusjon for menneskerettigheter	Muntlig høring om ratifisering av FNs individklageordninger	2016
		Supplerende rapport til høringen av Norges 5. og 6. periodiske rapport til FNs barnekomité	2017
Uavhengig og offentlig ombud	Barneombudet	Signering og ratifisering av tilleggsprotokollen til FNs barnekonvensjon for barns rettigheter	2012
		Høringsuttalelse – utredning om valgfri protokoll til FNs barnekonvensjon om en klagemekanisme	2013
		Innspill fra barneombudet til utenriks- og forsvarskomiteen – Notat til åpen høring i utenriks- og forsvarskomiteen 2014 om ratifikasjon av tredje tilleggsprotokoll til barnekonvensjonen Dokument 8:53	2014
		Vedr. ratifikasjon av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll om individuell klagerett, Meld. St. 39 (2015-2016)	2016

Tabell 2 Dokumenter fra regjeringen og oppdraget fra utenriksdepartementet

Sektoren	Aktørene	Dokumentene	År
Regjeringen	Utenriksdepartementet	Meld. St. 39 (2015 –2016)	2016
	Barne- og likestillingsdepartementet (Barne- og familiedepartementet)	Barnets rettigheter i Norge. Norges femte og sjette rapport til FNs komite for barnets rettigheter	2016

Statlig direktorat underlagt Barne- og familie-departementet	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet	«Barn er ikke bare fremtiden. De er også nåtiden.» En rapport om hvordan barn og unge synes det er å vokse opp i Norge. Vedlegg til Norges rapportering.	2016
Oppdrag fra Utenriks-departementet	Advokat, Elgesem	Vurdering av fordeler og ulemper ved eventuell norsk tilslutning til FNs barnekonvensjons tilleggsprotokoll om individuell klagerett	2013

Tabell 3 Dokumenter fra organisasjonene

Sektor	Aktørene	Dokumentene	År
Uavhengig og offentlig ombud	Barneombudet	Barneombudets supplerende rapport til FNs barnekomité: Barns rettigheter i Norge	2017
Nettverk av organisasjoner, institusjoner og enkeltpersoner	Forum for barnekonvensjonen	Kidza har rett! Barnas skyggerapport til FNs barnekomité	2017a
		Supplerende rapport til Norges femte og sjette rapport til FNs komité for barnets rettigheter	2017b
Global internasjonal organisasjon	FNs barnekomité	Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Norway	2018

5.1.1 Aktører som utgjør en større rolle for funn i studien

Gjennom fremstillingen av funn identifiserte jeg noen aktører som var mer aktive enn andre aktører. Følgende aktører var utenriksdepartementet, Elgesem, barneombudet, forum for barnekonvensjonen og FNs barnekomité. Disse aktørene utgjør en større rolle av studiens funn. Tabellen nedenfor inneholder en oversikt over aktørene og en forklaring.

Tabell 4 Viktige aktører for funn i studien

Hovedaktører	Forklaring
Utenriksdepartementet	Departementet utgjør en større rolle i den politiske prosessen knyttet til vurderingen av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll.
Elgesem	Konsekvensvurderingen til Elgesem fikk mye fokus av myndighetene, og ble vektlagt i deres argumentasjon mot eller for en ratifisering.
Barneombudet	Ombudet er en viktig aktør og utgjør en større rolle i studiens funn. Dette er særlig

	funn knyttet til ivaretagelsen av barns rettigheter og deres posisjon i samfunnet.
Forum for barnekonvensjonen	Forumet utgjør en viktig rolle i studiens funn. Rapportene deres har vært sentral for funn knyttet til barns rettigheter og områder som det knyttes bekymringer til.
FNs barnekomité	Barnekomiteen er den eneste internasjonale aktøren i studiens funn. Komiteen har uttalt både bekymringer og anbefalinger til Norge.

5.2 Hovedargumenter og anbefalinger

Studiens begreper og kategorier med underkategorier ble etablert i metodekapittelet under punkt 4.5.2 utviklingen av kategorier. I denne seksjonen blir studiens funn presenter. For å undersøke Norges valg er det viktig å vite status og utfordringer knyttet til ivaretagelsen av barns rettigheter. Dette vil danne et bakteppe som vil være med i forståelsen av Norges valg og betydningen valget har for barn og ivaretagelsen av deres rettigheter. Derfor blir først funn knyttet til utfordringer når det gjelder ivaretagelsen av barns rettigheter i Norge presentert. Deretter blir den politiske splittelsen hos myndighetene presentert. Etterfulgt av myndighetenes argumentasjon mot og for en ratifisering av tilleggsprotokollen. Videre blir funn knyttet til barns rettigheter og deres posisjon i samfunnet presentert. Fremstillingen av funn er presentert i samme rekkefølge som kategoriene og underkategoriene ble presentert i analysen. Hvert punkt begynner med en introduksjon av hovedargumenter og avslutter med en oppsummeringstabell som gir en oversikt over hovedargumentene med tilhørende argumenter.

5.2.1 Barns rettigheter gjenspeiler ikke realiteten

I rapportene til FNs barnekomité ble det satt fokus på ulike utfordringer knyttet til ivaretagelsen av barnets rettigheter i Norge. Det ble trukket frem områder som bryter med barns rettigheter og det rettes et særlig fokus på sårbare grupper av barn. Disse områdene ble kalt bekymringsområder. I rapportene ble det også satt fokus på brudd tilknyttet barnekonvensjonens generelle prinsipper. Jeg vil først presentere funn knyttet til bekymringsområdene og deretter brudd på konvensjonens generelle prinsipper.

- **Bekymringsområder for barn i Norge**

Aktørene rettet fokus på særlig fem bekymringsområder. Følgende områder var behandlingen av enslige mindreårige asylsøkere bryter med barnekonvensjonen (Forum for barnekonvensjonen, 2017b). Flere barn opplever mobbing og psykiske utfordringer (Barneombudet, 2017). Barn utsettes for vold (Barneombudet, 2017). Barn som blir fratatt sitt familiemiljø er ikke alltid til barnets beste (Forum for barnekonvensjonen, 2017a). Og barn

opplever fattigdommens konsekvenser (Barne- og familiedepartementet, 2016). I slutten av denne seksjonen er bekymringsområdene og tilhørende argumenter presentert i en tabell. Se tabell 5.

Behandlingen av enslige mindreårige asylsøkere bryter med barnekonvensjonen

Enslige mindreårige asylsøkere er et gjennomgående tema i rapportene til barnekomiteen. Barn som kommer alene til Norge har krav på omsorg og beskyttelse på lik linje som andre barn (Forum for barnekonvensjonen, 2017b, s. 26).

«Det er bredt dokumentert at situasjonen i dag ikke er tilstrekkelig for at enslige mindreårige mellom 15 og 18 år får den omsorgen, ivaretagelsen og rettsikkerheten de har behov for og rett på». (Forum for barnekonvensjonen, 2017b, s. 26)

Før 2007 hadde utlendingsmyndighetene ansvaret for gruppen enslige mindreårige asylsøkere. I 2007 ble det gjort en lovendring i barnevernlovens kapittel 5 som overførte ansvaret for asylsøkende barn under 15 år til Bufetat. Myndighetene lovet da å overføre ansvaret for barna over 15 år etter hvert. I 2016 kom regjeringen med et forslag om å tilbakeføre ansvaret for enslige asylsøkende barn under 15 år til utlendingsmyndighetene. Dette forslaget ble ikke oversendt til Stortinget, men FFB er bekymret for at forslaget skal bli tatt opp på ny (Forum for barnekonvensjonen, 2017a, s. 18).

Barneombudet (2017) påpekte forskjellsbehandlingen av enslige mindreårige asylsøkere, og mente det ikke var riktig at utlendingsdirektoratet har ansvaret for barn over 15 år, og at Bufetat har ansvaret for dem under 15 år (s. 48). Og når barnet blir 15 år overføres omsorgsansvaret til utenriksdirektoratet (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2016, s. 26).

«Enslige mindreårige asylsøkere over 15 år plasseres i asylmottak med noe ekstra bemanning og kompetanse. Kravene til slike mottak er imidlertid langt svakere enn kravene til ordinære barneverntiltak, for eksempel når det gjelder kompetanse, bemanning, tilsyn og klageadgang». (Barneombudet, 2017, s. 48)

NIM (2017) henviste til oppfordringer fra barnekomiteen som flere ganger har uttalt at ansvarsområdet til barnevernstjenesten bør utvides slik at alle enslige mindreårige asylsøkere er under barnevernets omsorg (s. 11). I 2017 publiserte NIM en tematisk undersøkelse som understreket at barnekonvensjonens artikkel 22 nr. 2 forpliktet myndighetene til å gi enslige mindreårige asylsøkere fra 15 - 18 år tilnærmet lik omsorg og beskyttelse som det tilbys til

dem under 15 år. Rapporten viste tydelige forskjeller i kvaliteten av omsorgen som ble gitt til gruppen av enslige mindreårige asylsøkere (2017, s. 11 - 12).

Aldersundersøkelser blir gjennomført i tilfeller der barnets alder er uviss og kan påvirke behandlingen av søknaden. Undersøkelsene blir gjennomført av en lege på oppdrag fra utenriksdirektoratet. FFB (2017a) understreket at medisinske aldersundersøkelser har blitt kritisert for å være en usikker og lite treffsikker metode for å fastsette barnets alder. Forumet reagerer på utenriksdirektoratets avgjørelse om å benytte en metode som de vet er usikker, og deretter basere deres saksbehandling på legens vurdering (Forum for barnekonvensjonen, 2017a, s. 35). FFB (2017b) påpekte et overforbruk av medisinske aldersundersøkelser som bryter med utlendingsloven og FNs retningslinjer. Forumet understreket at aldersundersøkelser kan bidra til å feilaktig vurdere enslig asylsøkende barn som myndig (s. 26).

FFB (2017b) påpekte en økning i bruken av midlertidige oppholdstillatelser for enslige asylsøkende barn (s. 26). Barneombudet (2017) trakk frem regjeringens innstramminger i innvandringspolitikken og forslaget om å ytterligere øke bruken av midlertidig oppholdstillatelse som også kunne benyttes for barn under 15 år (s. 17).

«Dette er en praksis der man ville gitt små barn midlertidig oppholdstillatelse i mange år, slik at de tar sin utdanning her og etablerer et nettverk for så å sende dem ut igjen i det de fyller 18. Forslaget ble ikke vedtatt, men det bekymringsverdig at regjeringen mener forslaget er rimelig». (Forum for barnekonvensjonen, 2017a, s. 36)

Behandlingen av enslige mindreårige asylsøkende barn bryter med flere av barnekonvensjonens rettigheter. Behandlingen bryter med barnekonvensjonens artikkel 1 om barnets alder som presiserer at alle under 18 år er barn og dermed skal behandles som barn. Det er også brudd på artikkel 2 fordi enslige mindreårige asylsøkere blir diskriminert på bakgrunn av etnisitet og alder (Forum for barnekonvensjonen, 2017a, s. 18).

Flere barn opplever mobbing og psykiske utfordringer

FFB (2017b) påpekte at store deler av barns oppvekst har blitt digitalisert. Dermed kan ikke elevenes trygghet og tilhørighet skilles fra elevens digitale trivsel og kontakt. Flere barn utsettes for mobbing og krenkelser digitalt. Noen barn velger å ikke fortelle om mobbingen og lærere og foresatte har vanskeligheter med å avdekke digital mobbing (s. 24).

«Flere norske barn forteller at mobbing er et stort problem på skoler til tross for at dette står høyt på den politiske dagsordenen». (Forumet for barnekonvensjonen, 2017a, s. 27)

Barn ble mobbet på grunn av deres klesstil, opprinnelse, oppførsel og kropp. Konsekvensene av mobbingen hadde stor påvirkning på offerets psykiske helse og ga en økt risiko for å utvikle problemer senere i livet (Forumet for barnekonvensjonen, 2017a, s. 27).

«Barn som sier fra at de blir mobbet, blir ikke alltid tatt på alvor. Dette gjelder både på skolenivå, og dersom elever ønsker å klage på skolens behandling av en mobbesak». (Barneombudet, 2017, s. 44)

Barneombudet (2017) tydeliggjorde at omtrent 70 000 barn fra 3 til 18 år opplevde så store problemer at det kvalifiserte til en psykisk lidelse. Ombudet har gjennom flere år møtt barn med vanskelige livserfaringer som har fortalt om sine erfaringer. Barna har blant annet fortalt om deres møte og opplevelse med psykisk helsevern. De opplevde hjelpen som lite tilpasset deres behov og et økt fokus på diagnostisering (s. 30).

FFB (2017a) satt fokus på barns opplevelse av presentasjonsangst og kroppspress (s. 10). FFB (2017b) redegjorde for rapporter som viste omtrent 85% av jenter og 30% av gutter opplevde kroppspress. En årsak til økningen av psykiske lidelser kan skyldes det økende kroppspresset. Forumet trakk frem regjeringens strategi og påpekte:

«I regjeringens strategi for ungdomshelse 2016-2021 er ett av målene at færre unge skal oppleve kroppspress, men ingen av de konkrete tiltakene i strategien er spesifikt rettet mot å redusere det». (Forum for barnekonvensjonen, 2017b, s. 22)

Norske myndigheter vet om bekymringen knyttet til den psykiske helsen til barn og unge i den samiske befolkningen, og påpekte at det ikke foreligger en offisiell statistikk om selvskading og selvmord i denne gruppen av barn (Barne- og familiedepartementet, 2016, s. 51). Barne- og familiedepartementet (2016) forklarte at selvskading og selvmordsforsøk var mer utbredt hos barn og unge som har blitt utsatt for overgrep. Barna kunne oppleve å få psykiske lidelser som depresjon, atferdsforstyrrelser og rusproblemer (s. 51).

Barn utsettes for vold

Vold mot barn er uakseptabelt, og det finnes klare lovforbud og høy bevissthet knyttet til hvor skadelig vold er for barn (Barneombudet, 2017, s. 27). I 2014 fremla regjeringen tiltaksplanen *«En god barndom varer livet ut»* som inneholdt myndighetenes første planer med konkrete

tiltak om vold mot barn. Hovedformålet var å forebygge og forhindre vold og seksuelle overgrep i eller utfor hjemmet (Barne- og familiedepartementet, 2016, s. 29).

“NIM is concerned about recent reports that reaffirm weaknesses in securing effective prevention, protection and remedy for children exposed to violence and sexual abuse, including domestic violence”. (Norges institusjon for menneskerettigheter, 2017, s. 9)

NIM (2017) uttrykte bekymring for rapporter som bekreftet svakheter med å sikre effektiv forebygging og beskyttelse for barn som ble utsatt for vold og seksuelt misbruk (s. 9).

Barneombudet (2017) påpekte at mange barn har blitt utsatt for vold og overgrep, og henviste til tall fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet som viste at hver 20. person i Norge har opplevd alvorlig vold fra foreldre før fylt 18 år (s. 27). Antall barn som opplever vold, overgrep og seksuelle krenkelser har økt de siste årene (Forum for barnekonvensjonen, 2017a, s. 41). FFB (2017b) understreket at barn daglig ble utsatt for psykisk, fysisk og seksuell vold. Volden foregikk der barn tilbragte mesteparten av tiden sin, som i hjemmet, barnehagen, skolen og fritidsaktiviteter (s. 14).

FFB (2017b) skrev det ble antatt at 1/3 av alle overgrep mot barn ble begått av barn under 18 år. Det ble påpekt manglende kunnskap om omgang, forebygging og behandling av barn som utsetter andre barn for overgrep og vold (s. 13).

«Undersøkelser viser at mellom 30 og 50 prosent av seksuelle overgrep mot barn begås av unge overgripere under 25 år. Nye tall viser at stadig flere rapporterer om overgrep utført av en venn eller venninne.» (Barneombudet, 2017, s. 27)

FFB (2017b) påpekte en økning av antall barn som ble utsatt for seksuelle overgrep i tilknytning til bruk av internettet. Myndighetenes tiltaksplan inneholdt ikke virkemidler som forpliktet skoler og hjelpeapparat til å forebygge seksuelle overgrep på barns nettarenaer. Forumet mente barn har behov for opplæring og oppfølging om hvordan de bruker internettet på en trygg og ansvarlig måte (s. 15). Barnekomiteen (2018) var bekymret for at tiltaksplanene til myndighetene manglet fokus på de farene som kan oppstå for barn på internettet (CRC, para 17).

Barn forteller om opplevd vold, psykisk mishandling og overgrep fra sine medelever (Forum for barnekonvensjonen, 2017a, s. 27). En rapport basert på en elevundersøkelse fra 2015 viste 574 tilfeller hvor barn hadde opplevd truser og vold fra lærere. Det finnes lite informasjon om

hvordan vold og overgrep i skolen påvirker barna (Forum for barnekonvensjonen, 2017a, s. 15).

«Antallet barn i Norge øker, og dermed blir flere barn utsatt for vold og overgrep enn tidligere. Vi ser på det som bekymringsverdig at sårbare grupper barn oftere blir utsatt for vold og seksuelle overgrep». (Forum for barnekonvensjonen, 2017a, s. 41)

Forskning viste at barn med funksjonsnedsettelse er mer utsatt for overgrep enn andre barn. I tillegg til den økte risikoen opplevde barna svikt i møte med kriseberedskapen. Kun syv av 47 krisesentre var universelt utformet og gjort tilgjengelig for barn med nedsatt funksjonsevne (Forum for barnekonvensjonen, 2017a, s. 16).

Barneombudet (2017) mente samiske barn kunne være særlig utsatt for vold og overgrep. Dette fordi samiske kvinner rapporterte en høyere forekomst av seksuelle overgrep seksuelle overgrep i barndommen enn andre kvinner (s. 28). FFB (2017b) påpekte at barn som tilhørte LHBTI gruppen og bryter med kjønnsnormer er særlig utsatt. Undersøkelser avdekket at denne gruppen opplevde mer vold og omsorgssvikt i barndommen og hadde mer kontakt med barnevernet, enn barn som ikke brøt med kjønnsnormer (s. 15).

[Barn som blir fratatt sitt familiemiljø er ikke alltid til barnets beste](#)

Barnevernet har opplevd en økning i antall saker. Det har vært en reduksjon i antall hjelpetiltak i hjemmet og en økning i antall plasseringer utenfor hjemmet (Barne- og familiedepartementet, 2016, s. 42). FFB (2017b) mente barnevernet ikke fungerte optimalt og at det var behov for bedre rutiner og en praksis som ivaretar barnets beste (s. 19).

FFB (2017a) henviste til en rapport fra helsetilsynet som viste store mangler i oppfølgingen av fosterhjem (s. 19). Barneombudet (2017) henviste til helsetilsynets landsomfattende tilsyn:

«(...) (som) avdekket forskjeller og mangler ved kommunenes barneverntjenester. I 49 av de 57 barnevernstjenestene som ble undersøkt, ble det funnet svikt i betydningen lovbrudd og/eller forbedringsområde». (Barneombudet, 2017, s. 33)

FFB (2017b) presiserte at antall barn som mottok hjelpetiltak og opplevde akutt plasseringer varierte fylkesvis i landet. Dette var betraktelige forskjeller som ikke ble tilstrekkelig kartlagt (s. 18). Barneombudet (2017) mente antall akutt plasseringer var betydelig høyt (s. 35). FFB (2017b) var ikke direkte bekymret for antall plasseringer, men hvordan barnet ble hentet ut av hjemmet (s. 18).

«Det har imidlertid kommet inn et økende antall bekymringsmeldinger både fra barn og voksne over måten barna blir hentet på i akutte tilfeller, og som ikke alltid viser seg å være like skånsomt» (Forum for barnekonvensjonen, 2017b, s. 18)

NIM (2017) henviste til en rapport fra Redd barna Norge som indikerte at tjenestene som utførte akutt plasseringer ikke alltid gjord dette på en barnesensitiv måte (s. 4 -5).

Barneombudet (2017) påpekte at barn som har opplevd omsorgssvikt er sårbare og mindre rystet for å takle akutt plasseringer. Myndighetene bør igangsette forebyggende tiltak, slik at barn ikke opplever unødvendige belastninger knyttet til akutt plassering (s. 35).

Barn har rett til familieliv og kontakt med søsken. FN har anbefalt at dersom det er til barnets beste, bør søsken bo sammen. Barneombudet understreket en mangel på fosterhjem som kunne ha flere barn samtidig. Rundt 50% av barn i fosterhjem var fraskilt sine søsken, selv om de ønsket å bo sammen (2017, s. 33).

Etter barnevernloven skal barnets plassering utfor hjemmet baseres ut ifra barnets egenart og omsorgsbehov. Det skal tas hensyn til barnets religion, kultur og språk (Barne- og familiedepartementet, 2016, s. 42). FFB (2017b) satt fokus på samer og etniske minoriteter i fosterhjem som ofte opplever at deres rettigheter etter barnevernloven ikke ble oppfylt. Barna risikerer å miste kjennskap til eget språk, religion og kultur (s. 27).

Barn opplever fattigdommens konsekvenser

Barnefattigdommen har økt de siste årene (Barne- og familiedepartementet, 2016, s. 54).

Barneombudet (2017) påpekte at omtrent 50% av barn som levde i familier med vedvarende lav inntekt var barn med innvandrerbakgrunn (s. 40).

«Dette påvirker barnets livskvalitet og utviklingsmuligheter, og i ytterste konsekvens fremtidige muligheter i livet». (Barneombudet, 2017, s. 40)

Regjeringen lanserte i 2014 en nasjonal strategi mot barnefattigdom. Formålet var å motvirke og dempe konsekvensene av fattigdommen og gi barn bedre muligheter (Barne- og familiedepartementet, 2016, s. 55). FFB (2017b) mente regjeringens strategi manglet tiltak som kunne få familier ut av fattigdommen (s. 22).

Tabell 5 Bekymringsområdene for barn i Norge

Hovedargumenter med tilhørende argumenter	Aktør	Referanse
Behandlingen av enslige mindreårige bryter med barnekonvensjonen	Forum for barnekonvensjonen	2017b

Det er bred dokumentasjon som viser at situasjonen til enslige mindreårige asylsøkere ikke er tilstrekkelig. Dette gjelder spesielt for enslige asylsøkende barn mellom 15 og 18 år.	Forum for barnekonvensjonen	2017b, s. 26
Regjeringen foreslo i 2016 å tilbakeføre ansvaret for enslige asylsøkende barn under 15 år til utlendingsmyndighetene.	Forum for barnekonvensjonen	2017a, s. 18
Myndighetene er oppfordret til å utvide ansvarsområdet til barnevernstjenesten slik at alle enslige mindreårige asylsøkere er under barnevernets omsorg.	Norges institusjon for menneskerettigheter	2017, s. 11
Medisinske aldersundersøkelser er en usikker og lite treffsikker metode for å fastsette barnets alder.	Forum for barnekonvensjonen	2017a, s. 35
Det er en økning av midlertidige oppholdstillatelser for enslige asylsøkende barn.	Forum for barnekonvensjonen	2017b, s. 26
Flere barn opplever mobbing og psykiske utfordringer	Barneombudet	2017
Det er vanskelig å avdekke digital mobbing.	Forum for barnekonvensjonen	2017b, s. 24
Mobbing står høyt på den politiske dagsordenen, men mange barn opplever mobbing.	Forum for barnekonvensjonen	2017a, s. 27
Barn opplever å ikke bli tatt på alvor når de forteller om mobbing.	Barneombudet	2017, s. 44
Barn utsettes for presentasjonsangst og kroppspress.	Forum for barnekonvensjonen	2017a, s. 10
Det knyttes bekymring til den psykiske helsen hos barn og unge i den samiske befolkningen.	Barne- og familiedepartementet	2016, s. 51
Selvskading og selvmordsforsøk er mer utbredt hos barn som har blitt utsatt for overgrep.	Barne- og familiedepartementet	2016, s. 51
Barn utsettes for vold	Barneombudet	2017
Vold mot barn er uakseptabelt, og det finnes klare lovforbud og høy bevissthet knyttet til hvor skadelig vold er for barn.	Barneombudet	2017, s. 27
I 2014 fremla regjeringen tiltaksplanen «En god barndom varer livet ut» som var de første planene fra myndighetene med konkrete tiltak om vold mot barn.	Barne- og familiedepartementet	2017, s. 29
Mange barn utsettes for vold og overgrep.	Barneombudet	2017, s. 27
1/3 av alle overgrep blir begått av barn under 18 år.	Forum for barnekonvensjonen	2017b, s. 13
Det er en økning av seksuelle overgrep over internettet.	Forum for barnekonvensjonen	2017b, s. 15
Handlingsplanene til myndighetene mangler fokus på de farene som kan oppstå for barn på internettet.	Barnekomiteen	CRC, 2018, para 17
Barn opplever trusler og vold for lærere.	Forum for barnekonvensjonen	2017a, s. 15
Barn med nedsatt funksjonsevne er mer utsatt for overgrep enn andre barn.	Forum for barnekonvensjonen	2017a, s. 16

Barn som blir fratatt sitt familiemiljø er ikke alltid til barnets beste	Forum for barnekonvensjonen	2017a
Barnevernet har opplevd en økning i antall saker, og en økning av antall plasseringer utfor hjemmet.	Barne- og familiedepartementet	2016, s. 42
Barnevernet fungerer ikke optimalt. Det er behov for bedre rutiner og en praksis som ivaretar barnets beste.	Forum for barnekonvensjonen	2017b, s. 19
Antall akutt plasseringer er høyt, og barn opplever å bli hentet ut av hjemmet på en lite barnesensitiv måte.	Barneombudet	2017, s. 35
Søsken opplever å bli fraskilt når de plasseres i fosterhjem.	Barneombudet	2017, s. 33
Samer og minoriteter i fosterhjem risikerer å miste kjennskap til eget språk, religion og kultur.	Forum for barnekonvensjonen	2017b, s. 27
Barn opplever fattigdommens konsekvenser	Barne- og familiedepartementet	2016
Barnefattigdommen har økt de siste årene.	Barne – og familiedepartementet	2016, s. 54
Fattigdommen har konsekvenser for barnets livskvalitet og utviklingsmuligheter.	Barneombudet	2017, s. 40
Regjeringen lanserte i 2014 en nasjonal strategi mot barnefattigdom.	Barne- og familiedepartementet	2016, s. 55
Strategien til regjeringen mangler tiltak som får familier ut av fattigdommen.	Forum for barnekonvensjonen	2017b, s. 22

- **Brudd på barnekonvensjonens generelle prinsipper**

Analysen av supplerende rapportert avdekket brudd på barnekonvensjonens generelle prinsipper. Aktørene satt særlig fokus på konvensjonens artikkel 3 om barnets beste, artikkel 2 om ikke-diskriminering og artikkel 12 om barns rett til å bli hørt. Analysen resulterte i tre hovedargumenter. For det første er hensynet til barnets beste mangelfull (Barneombudet, 2017). For det andre opplever barn diskriminering (Forum for barnekonvensjonen, 2017b). For det tredje er barnets rett til å bli hørt ikke oppfylt i praksis (Barneombudet, 2017). I slutten av seksjonen blir hovedargumentene med tilhørende argumenter fremstilt i en oppsummeringstabell. Se tabell 6.

Hensynet til barnets beste er mangelfull

Forum for barnekonvensjonen (2017b) mente kompetansen og rutiner knyttet til individuelle vurderinger av hensynet til barnets beste har blitt bedre de siste årene (s. 9). Forumet påpekte derimot:

«Det er imidlertid fortsatt en utfordring når det gjelder vektleggingen av barnets beste mot andre hensyn i praksis». (Forum for barnekonvensjonen, 2017b, s. 9)

Barneombudet (2017) mente vurderingen og vektleggingen av hensynet til barnets beste var mangelfull på flere områder. Særlig helsefeltet, utlendingsforvaltningen, sosialtjenesten og opplæringssektoren. Ombudet uttrykket bekymring for at de som tok beslutninger som gjaldt barn, i flere tilfeller manglet kunnskap om barnekonvensjonens artikkel 3. Dette førte til at kravene som stilles gjennom artikkelen ikke ble oppfylt. Barneombudet opplevde en stor etterspørsel fra kommuner og forvaltningen som ønsket opplæring i hvordan hensynet til barnets beste skulle forstås og anvendes i praksis (s. 17).

«Barneombudet er også bekymret for at konsekvensene for barn ofte er dårlig utredet i saker som kan ha stor betydning for grupper av barn». (Barneombudet, 2017, s. 17)

Dette gjaldt særlig i forslag om regelendringer og andre tiltak som gjaldt barn. Ombudet benyttet to eksempler for å fremheve mangelen. Et eksempel var regjeringens forslag om å stramme inn innvandringspolitikken, og øke bruken av midlertidige oppholdstillatelser for enslige mindreårige asylsøkere. Konsekvensene av disse forslagene ble ikke utredet eller veid opp mot eventuelle andre hensyn. Det andre eksempelet ombudet trakk frem var spørsmålet om ratifisering av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll og myndighetenes manglende utredning om konsekvenser for barn. Ratifiseringsspørsmålet var en viktig sak for barn i Norge, og ombudet presiserte at saken gjaldt for grupper av barn. Dermed må hensynet til barnets beste inkluderes (Barneombudet, 2017, s. 17).

Barn opplever diskriminering

Aktørene påpekte ulike brudd på barnekonvensjonens artikkel 2 om barns rett til vern mot diskriminering. I rapportene til barnekomiteen ble det satt fokus på noen grupper av barn som er særlig utsatt for diskriminering. Dette er barn med minoritetsbakgrunn, barn med funksjonsnedsettelse (Barneombudet, 2017, s. 45) og barn tilhørende LHBTI gruppen (NIM, 2017, s. 8). FFB (2017b) forklarte at noen barn utsettes for sammensatt diskriminering. Det vil si at barn opplever diskriminering på bakgrunn av flere forhold (s. 9).

«Barn og unge blir i liten grad behandlet som egne rettighetshavere i saker om diskriminering. Klageinstansene, Likestillings- og diskrimineringsombudet og nemda, mottar svært få klager fra barn». (Barneombudet, 2017, s. 14)

Barn som selv har, eller har foreldre med bakgrunn fra et annet land utsettes ofte for etnisk diskriminering. Da blir barna diskriminert på grunn av sin bakgrunn og kultur (Forum for barnekonvensjonen, 2017a, s. 33).

«Rapporten Kunnskapsoppsummering om likestilling og diskriminering knyttet til etnisk opprinnelse og livssyn viser at innvandrere opplever diskriminering på de fleste samfunnsområder. Den viser også at det er behov for mer kunnskap om diskriminering av samer og nasjonale minoriteter. Rapporten omtaler blant annet forholdene for barn, og viser til utfordringene barn av nasjonale minoriteter møter i utdanningssystemet og barnevernet». (Barne- og familiedepartementet, 2016, s. 16)

Barneombudet (2017) utførte en kunnskapsgjennomgang. Rapporten avdekket manglende kompetanse hos ansatte på skoler. De ansatte hadde ikke nok kompetanse til å forså og håndtere diskrimineringen som gruppene opplevde (s. 14).

FFB (2017b) satt fokus på barn med funksjonsnedsettelse og deres opplevelse av å ikke få de samme mulighetene for livskvalitet, utdanning og fritid som barn uten funksjonsnedsettelse (s. 9). Denne gruppen av barn opplevde ofte utfordringer i skolesammenhenger (Barne- ungdoms- og familiedirektoratet, 2016, s. 16). Barneombudet (2017) satt fokus på fysiske barrierer ved skolebyggene som gjaldt 80% av skolene. Elever med nedsatt funksjonsevne opplevde å bli utestengt fra likeverdig deltagelse på skolen. Eksempelvis barn som sitter i rullestol får ikke tilgang til klasserommet, og blir da utestengt fra det faglige og sosiale fellesskapet på skolen (s. 36).

FFB (2017a) mente det fortsatt var en vei å gå når det gjaldt LHBTI gruppen. Forumet påpekte manglende kunnskap og lite informasjon for voksne og barn (s. 13). Barneombudet (2017) mente denne gruppen barn var særlig utsatt for psykiske helseproblemer, ettersom de var mer utsatt for diskriminering, vold og trakassering (s. 14).

Barnets rett til å bli hørt er ikke oppfylt i praksis

Norge har grunnlovsfestet artikkel 12 om barns rett til å bli hørt. Barneombudet (2017) støttet grunnlovsfestningen og mente det var bra myndighetene foretok flere gode tiltak og lovendringer for å sikre barnets rett til å bli hørt ytterligere i enkeltsaker (s. 18).

«Selv om det rettslige rammeverket på mange områder er i tråd med barnekonvensjonen, viser forskning og utredning at høring av barn i rettslig og administrativ saksbehandling ikke skjer i den grad som loven forutsetter». (Forum for barnekonvensjonen, 2017b, s. 9)

Barneombudet (2017) mente det var bekymringsfullt at barn sjeldent ble hørt i forbindelse med regelendringer og utredning av saker som angår grupper av barn. Ombudet opplevde

manglende kunnskap på alle nivåer i forvaltningen knyttet til hvordan barnets synspunkter skulle bli sikret (s. 19).

FFB (2017b) satt fokus på manglende samtalekompetanse, rutiner og kunnskap på flere områder som førte til en større sjanse for å ekskludere grupper av barn. Dette gjaldt særlig yngre barn, asylsøkere og barn med nedsatt funksjonsevne (s. 9).

«Til tross for flere gode tiltak, er kompetansen om samtale med barn og vektlegging av barnets synspunkter fremdeles mangelfull på flere områder, blant annet på helsefeltet, i utlendingsforvaltningen, i sosialtjenestene og i opplæringssektoren». (Barneombudet, 2017, s. 19)

Barneombudet (2017) mottok informasjon om at utlendingsforvaltningen ikke alltid hører barnets synspunkter i saker som angår dem. Rapporten «*Barn i asylsaker*» konkluderte med at Utlendingsnemnda vektla om saken var godt nok opplyst, enn om barnet var hørt (Barneombudet, 2017, s. 21). I saker der barn ikke er direkte part blir de ofte oversett og deres mening ble ikke innhentet (Forum for barnekonvensjonen, 2017b, s. 9).

Tabell 6 Brudd på barnekonvensjonens generelle prinsipper

Hovedargumenter med tilhørende argumenter	Aktør	Referanse
Hensynet til barnets beste er mangelfull	Barneombudet	2017
Det er utfordringer knyttet til vektleggingen av barnets beste opp mot andre hensyn.	Forum for barnekonvensjonen	2017b, s. 9
Vurderingen og vektleggingen av hensynet til barnets beste er mangelfull på flere områder. Særlig helsefeltet, utlendingsforvaltningen, sosialtjenesten og opplæringssektoren.	Barneombudet	2017, s. 17
Saker som har stor betydning for grupper av barn, mangler ofte en konsekvensvurdering for barn.	Barneombudet	2017, s. 17
Barn opplever diskriminering	Forum for barnekonvensjonen	2017b
Barn med minoritetsbakgrunn, funksjonsnedsettelse og LHBTI gruppen er særlig utsatt for diskriminering.	Barneombudet og Norges institusjon for menneskerettigheter	Barneombudet, 2017, s. 45 NIM, 2017, s. 8
Noen barn opplever sammensatt diskriminering.	Forum for barnekonvensjonen	2017b, s. 9
Ansatte på skoler mangler kompetanse til å forstå og håndtere	Barneombudet	2017, s. 14

diskrimineringen som gruppene opplever.		
Barnets rett til å bli hørt er ikke oppfylt i praksis	Barneombudet	2017
Artikkel 12 om barnets rett til å bli hørt er grunnlovsfestet.	Barneombudet	2017, s. 18
Barn blir i liten grad hørt i rettslig og administrativ saksbehandling.	Forum for barnekonvensjonen	2017b, s. 9
Yngre barn, asylsøkere og barn med nedsatt funksjonsevne opplever ofte å ikke bli hørt.	Forum for barnekonvensjonen	2017b, s. 9
Vektleggingen av barnets synspunkter er mangelfull i utlendingsforvaltningen, helsefeltet, sosialtjenesten og opplæringssektoren.	Barneombudet	2017, s. 19

5.2.2 Norges argumenter mot og for en ratifisering av barnekonvensjonens tilleggsprotokoll

I denne seksjonen blir først funn knyttet til den politiske splittelsen presentert. Deretter blir funn knyttet til myndighetenes argumentasjon mot en ratifisering fremstilt. Videre blir funn knyttet til mindretallets argumentasjon for en tilslutning til barnekonvensjonens klageorgan presentert.

- **Den politiske splittelsen**

Analysen viste en splittelse hos myndighetene knyttet til ratifisering av barnekonvensjonens klageordning. I denne seksjonen blir splittelsen innad i regjeringen og Stortinget forklart. Splittelsen oppsto på grunn av uenigheter mellom de ulike partiene. Flertallet mente at Norge ikke skulle tilslutte seg barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll, mens et mindretall mente en ratifikasjon var viktig og nødvendig for barn i Norge. For å gi et helhetlig bilde av den politiske prosessen knyttet til ratifiseringsspørsmålet blir både flertallet og mindretallet presentert. Fordelingen av de ulike partiene er basert på uttalelser og innstillingene. Tabell 7 inneholder en oversikt over partiene og den politiske prosessen.

For å gi et mer detaljert inntrykk blir en viteringsoversikt tilknyttet et forslag i Innst. 161 presentert. Dette er et mindretallsforslag fra venstre, forslag 6: «*Stortinget ber regjeringen vurdere spørsmålet om tilslutning til klageordningen til barnekonvensjonen på ny og komme tilbake til Stortinget med et forslag som inkluderer en bredere utredning av hensynet til barnets beste*». (Stortinget, 2017c) Viteringsoversikten er fremstilt i tabell 8.

Tabell 7 Oversikt over partiene og den politiske prosessen

Flertallet	Mindretallet	Dokument	Utfall	År
		Innst. 75 S (2012 - 2013)	Enstemmig vedtatt. Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utredning som synliggjør fordeler og ulemper innen våren 2013.	2012
Regjeringsskifte; Stoltenbergregjeringen trer av. Solbergregjeringen tiltrer oktober 2013 (Regjeringen, 2021).				
Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti	Venstre og Sosialistisk Venstreparti. Ønsker: saken blir tatt opp i slutten av mars 2015.	Innst. 24 S (2014 - 2015)	Ytterligere vurdering. Stortinget ber regjeringen fremme sak i løpet av 2015.	2014

Tabell 8 Voteringsoversikt over forslag nr. 6 fra Venstre

Mot	For	Dokument	År
Arbeiderpartiet (32), Høyre (29), Fremskrittspartiet (18), Senterpartiet (6), Sosialistisk Venstreparti (3) og Kristelig Folkeparti (6)	Venstre (5) og Miljøpartiet De Grønne (1)	Innst. 161 S (2016 - 2017)	2017

Voteringsoversikten tilknyttet Innst. 161 S (2016 - 2017) er hentet fra Stortinget (2017c)

- **Myndighetenes argumentasjon for å ikke ratifisere**

Analysen av Norges valg for å ikke ratifisere barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll resulterte i syv hovedargumenter. For det første en usikkerhet knyttet til barnekomiteen som klageorgan (Utenriksdepartementet, 2016). Dernest om barnekonvensjonens artikler egnet seg for internasjonal klageadgang (Stortinget, 2012). Tredje hovedargument omhandlet barnekomiteens anvendelse av dynamisk tolkning (Utenriksdepartementet, 2016).

Videre mente Stortinget (2012) at en tilslutning til barnekonvensjonens klageordning kunne ha negative innvirkninger på samfunnsmessige hensyn. Femte og sjette hovedargument var muligheten for innsnevret handlingsrom (Stortinget, 2012) og økt rettsliggjøring (Utenriksdepartementet, 2016). Det syvende hovedargumentet var knyttet til om en tilslutning vil styrke barnets rettsstilling (Stortinget, 2014). I slutten av denne seksjonen er hovedargumentene med tilknyttende argumenter presentert i en oppsummeringstabell. Se tabell 9.

Usikkerhet knyttet til barnekomiteen som klageorgan

Utenriksdepartementet (2016) mente barnekonvensjonens artikler var vage og målsetningspregede. Dette gav statene rom for skjønn med hensyn til hvordan staten skal etterleve konvensjonen (s. 39). Departementet uttalte:

«Det er prinsipielle betenkeligheter forbundet med å gi komiteen kompetanse til å behandle individklagesaker som gjelder vage, målsetningspregede rettigheter som gir staten et betydelig rom for skjønn». (Utenriksdepartementet, 2016, s. 39)

Regjeringsadvokaten påpekte at FNs barnekomité i utgangspunktet ble opprettet for å overvåke statenes gjennomføring og fremskritt i å realisere barnekonvensjonens artikler. Komiteen ble ikke opprettet for å behandle krenkelsessaker (Stortinget, 2014, s. 366). Elgesem (2013) forklarte i sin analyse at statens landrapport, jf. art 44 (1), er den eneste makansimen barnekomiteen har i arbeidet med overvåkningen av staten (s. 4).

Justisdepartementet var derfor spørrende til om barnekomiteen ville ha tilstrekkelig kjennskap til samfunnet og ha mulighet til å se helhetsbildet. Ministeren stilte spørsmål om komiteen var like god som nasjonale lovgivere og domstoler ved behandlingen av individklagesaker (Stortinget, 2014, s. 366).

Utenriksdepartementet uttrykte vanskeligheter med å forså hvordan komiteen ville behandle klagesaker. Det ble stilt spørsmål om komiteens arbeidsmetode kunne tilfredsstille kravene som stilles til et klageorgan, og om barnekomiteen var egnet til å sikre en forsvarlig behandling av klagesakene (Utenriksdepartementet, 2016, s. 44 og 49). Regjeringen trakk frem fire sentrale hensyn knyttet til om barnekomiteen var egnet som klageorgan. Dette var komiteens sammensetning, arbeidsmåte, ressurser og tolkningsmetode (Utenriksdepartementet, 2016, s. 6).

Med utgangspunkt i hvorfor barnekomiteen ble opprettet, blir det begrunnet at deres rolle som overvåkingsorgan danner grunnlaget for sammensetningen av barnekomiteen. I Stortinget (2014) ble følgende spørsmål stilt:

«Kan vi da være sikre på at Barnekomiteens sammensetning og arbeidsmetoder er egnet til å ivareta viktige rettssikkerhetsprinsipper som kontradiksjon og alle parter rett til å bli hørt? Kan vi være sikre på at komiteen vil ha tilstrekkelig kjennskap til det norske samfunnet og se helhetsbildet like godt som lovgiver og nasjonale domstoler?» (Stortinget, 2014, s. 366)

I 2017 stilte Stortinget spørsmål om barnekomiteen var best egnet til å behandle klagesakene, og argumenterte med at Norges egne organer vanligvis har et bedre grunnlag for å vurdere slike saker (Stortinget, 2017b, s. 1977).

Utenriksdepartementet (2016) argumenterte med at barnekomiteens behandling av klagesaker vil være i tillegg til komiteens arbeid med statenes landrapporter. Da vil komiteen kunne ha varierende ressurser til å sette seg inn i klagesakene og behandlingen av dem (s. 25).

Utenriksdepartementet benyttet argument om barnekomiteens manglende behandling av individklagesaker. Det var for tidlig å si om komiteen var egnet til å sikre en forsvarlig behandling av klagesakene, og lite om hvordan barnekomiteen tolket statens konvensjonsforpliktelser i individklagesaker (2016, s. 49 og 7). Stortinget (2017b) vektla særlig utsikkerheten knyttet til hvordan komiteen ville tolke og anvende artikkel 3 om barnets beste (s. 6).

[Egner barnekonvensjonens artikler seg for internasjonal klageadgang?](#)

Utenriksminister Eide argumenterte mot en ratifisering av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. Årsaken var barnekonvensjonens skjønnspregede artikler som gir statene rom for skjønn til hvordan staten skal etterleve konvensjonen. I tillegg kan barnekonvensjonens rettigheter implementeres ulikt i statene, samt variere fra kommune til kommune (Stortinget, 2012, s. 875).

Utenriksdepartementet (2016) presiserte at flere av barnekonvensjonens bestemmelser gir statene rom for skjønn. Da kan statene selv avgjøre hvilke tiltak som iverksettes og dets omfang. Og da vil regelverket som barnekomiteen forvalter føre til delte meninger om forpliktelsene etter konvensjonen (s. 65). Utenriksminister Brende satte fokus på barnekonvensjonens artikler og mente de inneholdt flere vage og omfattende økonomiske og sosiale rettigheter (Stortinget, 2017b, s. 1980). Brende benyttet særlig barnekonvensjonens artikkel 27 som eksempel:

«Et eksempel er retten til den høyest oppnåelige helsestandard. Slike målsettingspregede rettigheter egner seg i utgangspunktet dårlig for internasjonal prøving i individklagesaker». (Stortinget, 2017b, s.1980)

Barnekomiteen og sekretariatet vil ha begrenset kunnskap om juridiske og sosiale forhold i Norge. Da har ikke komiteen gode forutsetninger for å vurdere om Norge har krenket barnets rett til eksempelvis tilstrekkelig levestandard (Utenriksdepartementet, 2016, s. 50).

Dynamisk tolkning

Dynamisk tolkning var en liten del av studiens funn, men ble sterkt vektlagt av utenriksdepartementet. Departementet mente barnekomiteen ville anvende en dynamisk tolkningsmetode av konvensjonens rettigheter. Da tolkes rettighetene i lys av de forholdene på tidspunktet for tolkningen. Da vil tolkningen av konvensjonens artikler endre seg over tid (Utenriksdepartementet, 2016, s. 26). Tolkningen av barnekonvensjonens artikler kan dermed bli tolket på måter som staten ikke kunne forutse da konvensjonen ble inngått. Departementet uttrykket følgende:

«Dynamisk tolkning gjør rettsanvendelsen usikker, medfører at man ikke uten videre kan innrette seg etter tidligere praksis og innebærer ofte at myndighetenes handlingsrom innsnevres». (Utenriksdepartementet, 2016, s. 26)

Kan ha negative innvirkninger på samfunnsmessige hensyn

Utenriksminister Brende påpekte at barnekomiteen kan tolke barnekonvensjonen annerledes enn Norge, og hvordan komiteen tolker de vage og målsetningspregende bestemmelsene kan få store samfunnsmessige betydninger for Norge (Stortinget, 2017b, s. 1980).

Utenriksdepartementet (2016) vektla at barnekomiteen kan oppfordre myndighetene til å styrke slike rettigheter:

«Hvordan slike rettigheter tolkes, kan få stor samfunnsmessig betydning, og styrking av rettighetene til én gruppe kan potensielt føre til svekkede rettigheter for andre grupper». (Utenriksdepartementet, 2016, s. 6)

Utenriksdepartementet (2016) argumenterte med at de valgene som tas av myndighetene i Norge er basert på politiske og økonomiske vurderinger og prioriteringer. Dersom barnekomiteen tolker konvensjonen ulikt, og da anbefaler andre tiltak og omfang for å realisere konvensjonens rettigheter, vil det kunne påvirke fordelingen av fellesskapets goder i Norge (s. 65). Eksempel på slike argumenter er:

«I motsetning til folkevalgte organer kan Barnekomiteen ikke stilles til ansvar for sine beslutninger gjennom demokratiske prosesser». (Utenriksdepartementet, 2016, s. 49)

Norge er det eneste nordiske landet som har inkorporert barnekonvensjonen i norsk lovverk gjennom menneskerettsloven, og med forrang fremfor annen lovgivning. Dersom norske domstoler legger avgjørende vekt på barnekomiteens uttalelser knyttet til brudd på konvensjonens rettigheter, vil det kunne gripe inn i grunnleggende politiske spørsmål, samt

fremtvinge endringer i lovgivningen og budsjetter (Utenriksdepartementet, 2016, s. 51). Utenriksdepartementet (2016) mente det var en risiko for at barnekomiteen i mindre grad enn nasjonale domstoler balanserer hensynet til barnets beste opp mot andre viktige hensyn. Eksempelvis innvandringsregulerende hensyn (s. 65 - 66). Dersom barnekomiteen tillegger barnets beste mer enn norske myndigheter i utlendingssaker, vil det kunne innskrenke de politiske mulighetene til å vektlegge innvandringsregulerende og samfunnsøkonomiske hensyn (Utenriksdepartementet, 2016, s. 65 - 66). Et av argumentene som ble benyttet:

«Utlendingsfeltet er et område hvor statene har og bør ha stor frihet til å fastsette hvem som skal få opphold». (Utenriksdepartementet, 2016, s. 65)

Muligheten for innsnevret handlingsrom

Utenriksministeren Eide mente hovedspørsmålet i debatten var om Norge skulle tilslutte seg barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll som åpnet for individuell klageadgang til en internasjonal politisk oppnevnt komité. En komité som er uavhengig av både norske folkevalgte og domstoler. Dette kan føre til ulike konsekvenser for staten, samt påvirke maktforholdet mellom folkevalgte, domstoler og internasjonal ekspertorgan (Stortinget, 2012, s. 874 - 875).

«(...) Barnekomiteen består av internasjonale eksperter med betydelig kompetansen på barn og barns rettigheter. Prosedyrereglene sikrer også kontradiksjon. Disse forholdene innebærer at komiteen og dets avgjørelser vil ha betydelig autoritet». (Elgesem, 2013, s. 54)

Utenriks- og forsvarskomiteen (2017) påpekte at barnekonvensjonens uttalelser ikke er rettslig bindene, men det vil være en forventning til at uttalelsene etterfølges. Praksisen til nasjonale domstoler kan da bli påvirket. Komiteen henviste i denne sammenhengen til utlendingsfeltet (s. 3). Justisdepartementet pekte på at en vesentlig del av utledningsregelverket er politisk bestemt. Og uttrykte:

«En tilslutning til protokollen vil kunne flytte myndighet fra regjering og storting til Barnekomiteen». (Stortinget, 2014, s. 366)

Skjønnsmargin dreier seg om hvor langt barnekomiteen går i å overprøve om staten har etterlevd barnekonvensjonen. Det vil si hvor langt komiteen går i å erstatte myndighetenes vurderinger med sine egne. Skjønnsmarginen omfatter både tiltak og dets omfang. Hvor stor skjønnsmargin barnekomiteen gir Norge bestemmer myndighetenes handlingsrom.

Barnekomiteens manglende behandling av individklagesaker gjør det vanskelig å forutse hvordan komiteen forholder seg til statenes skjønnsmargin. Og hvor langt komiteen vil gå i å tolke konvensjonens rettigheter (Utenriksdepartementet, 2016, s. 26).

Økt rettsliggjøring

I denne sammenhengen betyr begrepet rettsliggjøring *«i den betydning at forhold som tidligere lå innenfor de folkevalgtes kompetanseområde, forskyves til rettslige håndhevsorganer, og begrenser politiske organers handlingsrom tilsvarende»*. (Utenriksdepartementet, 2016, s. 28)

Utenriksdepartementet (2016) påpekte en uenighet om økt rettsliggjøring skal ses på som en styrking av demokratiet eller som en utfordring for flertallsstyret (s. 28). Tidlig i debatten påpekte utenriks- og forsvarskomiteen (2012) mulige konsekvenser av å bygge ut klageadgang til barnekomiteen og andre FN-organer. Særlig når det gjaldt beslutninger av mer skjønnsmessig art som var fattet i nasjonale organer (s. 2).

Stortinget (2014) mente en ratifisering av tilleggsprotokollen ville føre til en risiko for økt rettsliggjøring av politiske spørsmål, noe som kunne innsnevre myndighetenes handlingsrom. Eksempelvis saker om fordelingen av samfunnets ressurser knyttet til konvensjonens økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (s. 362 og 366). Økt rettsliggjøring kunne også påvirke sosiale prioriteringer og avgjørelser innen utlendingsfeltet (Stortinget, 2017b, s. 1977). Utenriksdepartementet uttrykket følgende:

«Det kan være uheldig om denne makten forskyves ytterligere fra statens egne folkevalgte organer til internasjonale konvensjonsorganer som ikke kan stilles til ansvar for sine beslutninger gjennom demokratiske valg». (Utenriksdepartementet, 2016, s. 65)

Vil en tilslutning egentlig styrke barnets rettsstilling?

Regjeringen mente Norge ligger i front når det gjelder ivaretagelsen av barns rettigheter, og at deres rettigheter er bedre ivaretatt i Norge enn i andre land (Stortingsrepresentantene Woldseth, Søreide, Syversen & Tenden, 2012, s. 1). Stortinget (2014) stilte spørsmål om en tilslutning til tilleggsprotokollen kunne styrke barnets rettsstilling, og om barns tilgang til en internasjonal klageinstitusjon kunne styrke deres rettigheter i Norge (s. 367). Myndighetene mente barns rettigheter i Norge er godt ivaretatt, dette fordi vi har barneombudet, sivilombudsmannen, samt en familiepolitikk som bidrar med å styrke barns rettigheter (Stortinget, 2014, s. 361). Eksempel på et argument:

«Ikke minst har Norge et særdeles godt utbygd velferdssamfunn som realiserer de økonomiske og sosiale rettighetene på et høyt nivå, også for barn og personer med nedsatt funksjonsevne». (Utenriksdepartementet, 2016, s. 24)

Norge har inkorporert barnekonvensjonen i norsk lov med forrang fremfor annen lov. Barns rettigheter er ytterligere styrket og synliggjort gjennom flere lovendringer som barnevernloven og forvaltningsloven. Barns rettigheter er grunnlovfestet gjennom § 104. Barns rettsstilling kan bli ytterligere styrket gjennom en ratifisering av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll, men i hvor stor grad dette vil skje beror på en rekke usikkerhetsfaktorer knyttet til individklageordningen (Utenriksdepartementet, 2016, s. 24 og 48).

Utenriksdepartementet (2016) mente en ratifisering av tilleggsprotokollen kunne føre med seg noen negative konsekvenser for barn og individklageordningen kan bli misbrukt:

«Det er ikke gitt at klager fra individer eller grupper av individer og komiteens behandling av disse alltid vil være til barnets beste. (...) spørsmål om omsorgsovertakelse, barnefordelingsaker eller utlendingssaker, vil ikke nødvendigvis være til fordel for de barna det gjelder (...)». (Utenriksdepartementet, 2016, s. 50)

Myndighetene mente barn kunne bli presset til å føre klagesaker i voksnes interesser. Barnekomiteen skal i prinsippet påse at det ikke blir behandlet klager som er til barnets beste, men dette kan være utfordrende i konkrete saker (Utenriksdepartementet, 2016 s. 50).

Tabell 9 Myndighetenes argumentasjon for å ikke ratifisere

Hovedargumenter og tilhørende argumenter	Aktør	Referanse
Usikkerhet knyttet til barnekomiteen som klageorgan	Utenriksdepartementet	2016
Betenkeligheter med å gi barnekomiteen kompetanse til å behandle individklagesaker.	Utenriksdepartementet	2016, s. 39
FN's barnekomité ble opprettet for å overvåke statene, ikke behandle krenkelsessaker.	Regjeringsadvokaten	Stortinget, 2014, s. 366
Vil barnekomiteen ha tilstrekkelig kjennskap til samfunnet og kunne se helhetsbildet like godt som norske myndigheter.	Justisdepartementet	Stortinget, 2014, s. 366
Usikkerhet knyttet til komiteens behandling av klagesaker. Spørsmål om	Utenriksdepartementet	2016, s. 44

barnekomiteen er egnet til å sikre en forsvarlig behandling.		
Fire hensyn knyttet til om barnekomiteen er egnet som klageorgan: sammensetning, arbeidsmåte, ressurser og tolkningsmetode.	Regjeringen	Utenriksdepartementet, 2016, s. 6
Egner barnekonvensjonens artikler seg for internasjonal klageadgang	Stortinget	2012
Barnekonvensjonen inneholder skjønnspregede artikler.	Utenriksminister, Eide	Stortinget, 2012, s. 875
Vage og omfattende økonomiske og sosiale rettigheter.	Utenriksminister, Brende	Stortinget, 2017a, s. 1980
Sekretariatet og barnekomiteen vil ha begrenset kunnskap om rettssystemet og samfunnsforholdene i Norge.	Utenriksdepartementet	2016, s. 50
Dynamisk tolkning	Utenriksdepartementet	2016
Komiteen vil anvende en dynamisk tolkningsmetode.	Utenriksdepartementet	2016, s. 26
Usikker rettsanvendelse.	Utenriksdepartementet	2016, s. 26
Kan ha negative innvirkninger på samfunnsmessige hensyn	Stortinget	2017a
Barnekomiteen kan tolke barnekonvensjonen annerledes enn Norge.	Utenriksminister, Brende	Stortinget, 2017a, s. 1980
Valgene som tas i Norge er basert på politiske og økonomiske vurderinger og prioriteringer.	Utenriksdepartementet	2016, s. 65
Barnekonvensjonen er inkorporert i norsk lov.	Utenriksdepartementet	2016, s. 51
Risiko for hvordan barnekomiteen balanserer hensynet til barnets beste opp mot andre viktige samfunnshensyn.	Utenriksdepartementet	2016, s. 65
Muligheten for innsnevret handlingsrom	Stortinget	2012
En tilslutning til tilleggsprotokollen åpner for individuell klageadgang til en internasjonal politisk oppnevnt komité.	Utenriksminister, Eide	Stortinget, 2012, s. 874
Vil være en forventning til at barnekomiteens uttalelser etterfølges.	Utenriks- og forsvarskomiteen	2017a, s. 3
Utlendingsfeltet er politisk bestemt.	Justisdepartementet	Stortinget, 2014, s. 366
Hvor stor skjønnsmargin barnekomiteen gir Norge vil bestemme myndighetenes handlingsrom.	Utenriksdepartementet	2016, s. 26
Økt rettsliggjøring	Utenriksdepartementet	2016
En ratifisering av tilleggsprotokollen vil innebære en maktforskyvning fra myndighetene til barnekomiteen.	Utenriksdepartementet	2016, s. 28

Konsekvenser med å åpne for klageadgang til et internasjonalt organ.	Utenriks- og forsvarskomiteen	2012, s. 2
Risiko for økt rettsliggjøring av politiske spørsmål.	Stortinget	2014, s. 362
Vil en tilslutning egentlig styrke barnets rettsstilling	Stortinget	2014
Norge ligger i front når det gjelder ivaretagelsen av barns rettigheter.	Regjeringen	Woldseth, Søreide, Syversen & Tenden, 2012, s. 1
Vil barns tilgangen til en internasjonal klageinstitusjon styrke deres rettigheter i Norge.	Stortinget	2014, s. 367
Barns rettigheter har en sterk rettsstilling i norsk lov.	Utenriksdepartementet	2016, s. 24
Individklageordningen kan bli misbrukt.	Utenriksdepartementet	2016, s. 50

- **Mindretallets argumentasjon for å ratifisere tilleggsprotokollen**

Analysen knyttet til mindretallets argumentasjon for en tilslutning til barnekonvensjonens klageordning avdekket fire hovedargumenter. For det første var ikke barnets beste godt nok vurdert (Utenriks- forsvarskomiteen, 2017). Videre ville Norge innta en passiv rolle dersom vi ikke ratifiserte tilleggsprotokollen (Stortinget, 2014). Det tredje hovedargumentet omhandlet en overdreven bekymring for konsekvensene (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017). Det siste hovedargumentet var at en ratifisering ville styrke barnets rettsstilling (Stortingsrepresentantene Grande & Breivik, 2014). Hovedargumentene og tilhørende argumenter blir i slutten av seksjonen fremstilt i en egen oppsummeringstabell. Se tabell 10.

Barnets beste er ikke godt nok vurdert

Utenriks- og forsvarskomiteens medlem fra Venstre mente barnets beste ikke var godt nok vurdert i vurderingen om Norge skulle tilslutte seg barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. Medlemmet mente at regjeringens begrunnelse som kom til uttrykk i stortingsmelding 39 ikke oppfylte de barnerettslige forpliktelsene etter barnekonvensjonens artikkel 3 og Grunnloven § 104 (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017, s. 5).

Medlemmet henviste til høringsinstanser, Elgesem, barneombudet, UNICEF Norge og Redd Bara som også mente barnets beste ikke var grundig nok vurdert. Medlemmet fra Venstre mente den manglende utredningen av artikkel 3 førte til at Stortinget ikke hadde et godt nok grunnlag til å ta stilling til ratifiseringen av tilleggsprotokollen, og fremmet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere spørsmålet om tilslutning til klageordningen til barnekonvensjonen på ny og komme tilbake til Stortinget med et forslag som inkluderer en bredere utredning av hensynet til barnets beste.» (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017, s. 5)

Norge vil innta en passiv rolle dersom vi ikke ratifiserer

Mindretallet presiserte viktigheten av at Norge går i front internasjonalt når det gjelder barns rettigheter (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2012, s. 1). Norge har lenge vært i front på dette området (Stortinget, 2012, s. 876). Sosialistisk Venstreparti mente Norge bør medvirke til at andre land ratifiserer barnekonvensjonens tilleggsprotokoll. Da var det viktig at Norge var et foregangsland (Stortinget, 2014, s. 365).

Venstre og Sosialistisk Venstreparti mente en ratifikasjon av tilleggsprotokollen ville gi Norge et legitimt grunnlag til å oppfordre andre stater til å ratifisere. Stater der behovet for en individklageordning var større enn i Norge (Stortinget, 2017b, s. 1979). Partiene mente at dersom Norge ikke tilsluttet seg tilleggsprotokollen ville Norge innta en passiv rolle i arbeidet med internasjonale menneskerettigheter. De argumenterte med at Norge ikke var det landet som hadde størst behov for ytterlige overvåkning. Dermed ville en manglende ratifisering påvirke troverdigheten til Norge (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017, s. 3).

«Det har vakt oppsikt at Norge ikke har vært aktiv i forhandlingene om å få på plass klagemekanismen. Norge har så langt inntatt en skeptisk holdning med hensyn til å forplikte Norge til en slik ordning.» (Storingsrepresentantene Woldseth et al., 2012, s. 1)

Overdreven bekymring for konsekvensene

Medlemmene fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti henviste til NIM (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017) som mente myndighetene hadde en overdreven bekymring for at en ratifisering av tilleggsprotokollen kunne innskrenke myndighetenes handlingsrom (Norges institusjon for menneskerettigheter, 2016, s. 2). Mindretallet påpekte at uttalelsene fra barnekomiteen ikke er rettslig bindende, og myndighetene kan velge å ikke følge uttalelsene ved uenigheter (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017, s. 3)

Utenriks- og forsvarskomiteens medlemmer fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti understreket at Norge har inkorporert barnekonvensjonen og er dermed bundet av innholdet. Da vil ikke en tilslutning til tilleggsprotokollen innebære flere forpliktelser (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017, s. 3). Medlemmene uttrykte:

«Å slutte seg til individklageordningene er i så måte ikke å påta seg nye forpliktelser, men et middel til å sikre at Norge faktisk følger opp forpliktelsene vi allerede har».

(Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017, s. 4)

Vil styrke barnets rettsstilling

Storingsrepresentantene Grande og Breivik (2014) påpekte at den 14.04.2014 fikk barn i stater som hadde ratifisert barnekonvensjonens tilleggsprotokoll mulighet til å klage påståtte brudd på barnekonvensjonen inn til FNs barnekomité. Norge har ikke ratifisert protokollen og det gir barn i Norge en svakere rettsikkerhet enn barn som har tilgang til klagemuligheten som tilleggsprotokollen gir (s. 1). Utenriks- og forsvarskomiteens medlemmer fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti uttrykket følgende:

«... det er avgjørende at norsk tilslutning til tilleggsprotokollen skjer så raskt som mulig for nettopp å ivareta barnas rettssikkerhet». (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2014, s. 2)

Venstre og Sosialistisk Venstreparti mente en ratifisering av tilleggsprotokollen vil gi Norge et bedre grunnlag til å vurdere hvordan barns rettigheter etter barnekonvensjonen blir oppfylt (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017, s. 4). Det ble argumentert med at barnekonvensjonen inneholder rettigheter som er tilpasset barns behov, samt rettigheter som ikke finnes i andre konvensjoner. En tilslutning til protokollen vil gi barn en styrket beskyttelse av sine rettigheter og en tilgang til internasjonal klagemulighet (Utenriksdepartementet, 2016, s. 45).

Tabell 10 Mindretallets argumentasjon for en ratifisering

Hovedargumenter og tilhørende argumenter	Aktør	Referanse
Barnets beste er ikke godt nok vurdert	Utenriks- og forsvarskomiteen	2017
Barnets beste er ikke godt nok vurdert i vurderingen av tilslutning til barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll.	Venstre	Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017, s. 5
Forpliktelsene etter barnekonvensjonens artikkel 3 og Grunnloven § 104 er ikke oppfylt.	Venstre	Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017, s. 5
Norge vil innta en passiv rolle dersom vi ikke ratifiserer	Stortinget	2014
Norge bør gå i front internasjonalt når det gjelder barns rettigheter.	Venstre	Utenriks- og forsvarskomiteen, 2012, s. 1

En ratifikasjon av tilleggsprotokollen vil gi Norge et legitimt grunnlag til å oppfordre andre stater til å ratifisere.	Venstre og Sosialistisk Venstreparti	Stortinget, 2017b, s. 1979
Norge vil innta en passiv rolle dersom vi ikke ratifiserer tilleggsprotokollen.	Venstre og Sosialistisk Venstreparti	Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017, s. 3.
Overdreven bekymring for konsekvensene	Utenriks- og forsvarskomiteen	2017
Myndighetene har en overdreven bekymring for konsekvensene av en tilslutning til barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll.	Venstre og Sosialistisk Venstreparti	Norges institusjon for menneskerettighet, 2016, s. 2.
En ratifikasjon av tilleggsprotokollen vil kun innebære et ytterligere middel for å sikre Norges etterlevelse av barnekonvensjonens rettigheter.	Venstre og Sosialistisk Venstreparti	Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017. s. 3
Vil styrke barnets rettsstilling	Grande og Breivik	2014
Barn i Norge har en svakere rettssikkerhet enn barn som har tilgang til klagemuligheten som tilleggsprotokollen gir.	Grande og Breivik	2014, s. 1
Ratifisering av tilleggsprotokollen er avgjørende for å ivareta barnets rettsikkerhet.	Venstre og Sosialistisk Venstreparti	Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017, s. 2
En ratifisering av protokollen kan gi Norge et bedre grunnlag til å vurdere hvordan barns rettigheter etter barnekonvensjonen blir oppfylt.	Venstre og Sosialistisk Venstreparti	Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017, s. 4

5.2.3 Konsekvensvurdering av norsk tilslutning til barnekonvensjonens klageordning

Myndighetene ønsket en grundig vurdering av hvilke konsekvenser en norsk tilslutning til barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll kunne innebære. Myndighetene var også interessert i å vite hvilke områder det kunne forventes å komme klager fra. Elgesem (2013) utredet en rapport om fordeler og ulemper med en norsk ratifisering av tilleggsprotokollen. Funnene knyttes hovedsakelig til Elgesems vurdering og hvordan vurderingene ble mottatt av myndighetene.

Analysen knyttet til konsekvensvurdering, hvilke områder det kan forventes klager fra og hvordan myndighetene responderte, resulterte i tre hovedargumenter. Det to første hovedargumentene var fra Elgesem (2013) som mente handlingsrommet kunne bli innsnevret, men ville ikke være drastisk. I tillegg nevnte han noen særlige områder det kunne forventes klager fra (Elgesem, 2013). Det tredje hovedargumentet var fra myndighetene som mente det

var behov for grundigere konsekvensvurdering (Utenriksdepartementet, 2016). I slutten av denne seksjonen er hovedargumenter med tilhørende argumenter fremstilt i en tabell. I tabellen er argumenter fra Elgesem satt opp mot argumenter fra myndighetene. Se tabell 11.

Handlingsrommet blir nok innsnevret, men vil ikke være drastisk

Elgesem (2013) mente det var grunner til å anta at myndighetens handlingsrom ble innsnevret dersom Norge ratifiserte barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. Elgesem trakk frem at barnekomiteen kunne i sin tolkning gi barns rettigheter et sterkere vern enn norske domstoler og myndigheter. I tillegg kunne komiteens praksis av behandlingen av individklagene smitte over på norske domstoler (s. 67).

Elgesem (2013) mente det ikke var grunn til å tro at en ratifisering av konvensjonens tilleggsprotokoll ville innskrenke handlingsrommet drastisk. Dette fordi Norge allerede er bundet av barnekonvensjonen og underlagt barnekomiteens overvåkning gjennom landrapportene (s. 68). Elgesem uttalte:

«Barnekomiteen vil imidlertid kunne bruke også slike rettigheter til å slå ned på diskriminering av barn og manglende rettighetsvern for barn i vanskeligstilte og fattige grupper». (Elgesem, 2013, s. 68)

Særlige områder det kan ventes klager fra

«Når det gjelder konkrete områder hvor det må ventes klagesaker er det naturlig å først nevne utlendingsfeltet. Spørsmålet om veiing av hensynet til barnets beste mot innvandringsregulerende hensyn vil temmelig sikkert bli brakt inn for Barnekomiteen». (Elgesem, 2013, s. 68)

Det kunne også forventes klager fra helse- og sosialfeltet, der klagesakene trolig gjaldt ulikheter knyttet til tilbud i kommuner (Elgesem, 2013, s. 68). Videre påpekte Elgesem barnekomiteens bekymring for antall omsorgsovertakelser, og i noen tilfeller manglende tilsyn med fosterhjem. Spørsmålet var om det kunne forventes klager fra barn som påsto at omsorgsovertakelsen var i strid med barnekonvensjonen (Elgesem, 2013, s. 69).

Det kunne også komme klager fra barn med psykiske problemer som mente de hadde fått utilstrekkelig hjelp (Elgesem, 2013, s. 69). Samt ulike typer klagesaker innenfor utdanningsfeltet. Eksempelvis mobbesaker og klager rettet mot fylkesmannens manglende mulighet til å følge opp vedtak om tiltak (Elgesem, 2013, s. 69).

Elgesem (2013) påpekte at barn som er utsatt for vold eller mishandling i hjemmet, vil kunne klage med påstand om brudd på barnekonvensjonens artikkel 19 om barns rett til å ikke bli skadet eller mishandlet. Særlig saker der politi og/eller barnevern hadde kjennskap om overgrepene og ikke grep inn (s. 58).

Behov for grundigere konsekvensvurdering

Utenriks- og forsvarskomiteen (2014) mente det var viktig med en grundig konsekvensvurdering. Dette var nødvendig for at Stortinget skulle ha grunnlag til å vurdere ratifiseringsspørsmålet knyttet til barnekonvensjonens klageordning (s. 2). Utenriksminister Brende mente det var behov for en ytterligere konsekvensvurdering og at sentrale spørsmål ikke var godt nok vurdert i Elgesems utredning (Stortinget, 2014, s. 362). Behovet for en ytterligere konsekvensvurdering ble støttet av justis- og beredskapsdepartementet, kunnskapsdepartementet og regjeringsadvokaten (Utenriksdepartementet, 2016, s. 47).

Justis- og beredskapsdepartementet ønsket en grundigere vurdering om klagemulighetene kunne bli misbrukt (Utenriksdepartementet, 2016, s. 47). Kunnskapsdepartementet trakk frem:

«... at det må settes søkelys på nasjonale klageordninger dersom man åpner for at barn i Norge kan klage til Barnekomiteen, og påpekte i den forbindelse at tilslutning til protokollen kan få økonomiske og administrative konsekvenser som bør drøftes».
(Utenriksdepartementet, 2016, s. 47)

Regjeringsadvokaten og justis- og beredskapsdepartementet mente det var behov for en grundigere vurdering av barnekomiteens sammensetning og arbeidsmetode kunne tilfredsstillende kravene som bør stilles til et klageorgan (Utenriksdepartementet, 2016, s. 47). Myndighetene henviste til den svenske regjeringen, som også skulle utrede fordeler og ulemper ved å inkorporere barnekonvensjonen og den tilleggsprotokoller i svensk lov (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2012, s. 1).

Tabell 11 Konsekvensvurdering av norsk tilslutning til barnekonvensjonens klageordning

Elgesem (2013)	Referanse	Myndighetene	Referanse
Handlingsrommet blir nok innsnevret, men vil ikke være drastisk.		Behov for grundigere konsekvensvurdering.	Utenriksdepartementet, 2016

Barnekomiteen kan i sin tolkning gi barns rettigheter et sterkere vern enn norske domstoler og myndigheter.	s. 67	Behov for en ytterligere konsekvensvurdering. Sentrale spørsmål er ikke godt nok vurdert i Elgesems utredning.	Stortinget, 2014, s. 47
Norge er bundet av barnekonvensjonen og underlagt komiteens overvåkning. Da vil det ikke være grunn til å tro at innskrenkingen blir drastisk.	s. 68	Behov for en grundigere vurdering av barnekomiteens sammensetning og arbeidsmetode. Kan komiteen tilfredsstillende kravene til et klageorgan.	Utenriksdepartementet, 2016, s. 47
Norge er allerede bundet av barnekonvensjonen.	s. 68	Klagemuligheten kan føre til økonomiske og administrative konsekvenser.	Utenriksdepartementet, 2016, s. 47
Særlige områder det kan ventes klager fra		<i>Ingen argumenter fra myndighetene</i>	
Det kan særlig ventes klager fra utlendingsfeltet.	s. 68 - 69		

5.2.4 Hvorfor er barnekonvensjonens klageordning viktig for barn?

I rapportene til FNs barnekomité ble det satt fokus på barns rettigheter og deres posisjon i samfunnet. Med utgangspunkt i barnet som eget rettssubjekt, rettsikkerhet og barns avhengighet av voksne, argumenterer aktørene for en ratifisering av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. I fremstillingen nedenfor blir funn knyttet til barns rettigheter og deres posisjon i samfunnet presentert.

- **Det mangler gode nok klageordninger for barn**

Aktørene argumenterte for hvorfor en ratifisering av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll var viktig for å sikre barns rettigheter. Analysen resulterte i tre hovedargumenter fra aktørene. For det første eksisterte det ikke gode nok klageordninger for barn (Barneombudet, 2017). For det andre var barns rettsikkerhet mangelfull på flere områder (Forum for barnekonvensjonen, 2017a, 2017b), og for det tredje må det gjøres en ny vurdering som inkluderer barnets beste på en tydeligere måte (Norges institusjon for menneskerettigheter, 2017). I slutten av denne seksjonen er hovedargumentene med tilhørende argumenter oppsummert i en tabell. Se tabell 12.

Det eksisterer ikke gode nok klageordninger for barn

Barn kan i likhet med voksne benytte eksisterende klagemekanismer under andre FN konvensjoner. Dette blir gjort svært sjeldent og tall viser at kun 2% av alle klager til de internasjonale klageorganene var fra eller om barn. Ombudet mente det lave antallet kunne ha en sammenheng med at barn og deres foresatte ikke er kjent med muligheten og prosessen var lite tilgjengelig for barn (Barneombudet, 2013, s. 2).

«Vi mener det i all hovedsak vil være et gode for barn å få mulighet til å klage til et internasjonalt organ særlig tilrettelagt for barn hvis de mener at deres rettigheter har vært brutt». (Barneombudet, 2014, s. 1)

Høringsinstansene påpekte i innstilling 161 S at det ikke eksisterte gode nok klageordninger for barn som gjelder lov- og konvensjonsbrudd. Videre er barn avhengig av foreldre eller verge for å fremme en sak i norsk rett (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017, s. 7).

«Barneombudet har i lang tid vært bekymret over at barn ikke ser ut til å ha reell tilgang til tilfredsstillende klagesystemer på helt sentrale områder som skole og barnevern». (Barneombudet, 2013, s. 4)

Barneombudet (2017) påpekte at de ukentlig mottok henvendelser angående brudd på barns rettigheter etter barnekonvensjonen og norsk lov. Ombudet (2017) har gjennom en lang periode påpekt at barn i Norge må sikres bedre klagemuligheter, og i flere tilfeller eksisterer det ikke klagemuligheter som er egnet for barn. I en rekke rapporter har ombudet dokumentert ulike mangler ved klagesystemene, særlig i mobbesaker, barnevernsfeltet, barn med funksjonsnedsettelse og psykisk helsevern. Barneombudet uttrykket bekymring for at barn mangler effektive rettsmidler til å få overprøvd sine rettigheter. Og i noen tilfeller der barnet klager og får medhold, kan klageorganet mangle myndighet til å faktisk gjøre endringer for barnet (Barneombudet, 2017, s. 10).

«Tilleggsprotokollens fremste mål at statene skal styrke sine nasjonale klageordninger for barn, slik at en klage til barnekomiteen kun skal være en aller siste sikkerhetsventil. Det er et dokumentert og anerkjent behov for å styrke de nasjonale klageordningene for barn i Norge». (Barneombudet, 2016, s. 1)

Barns rettsikkerhet er mangelfull på flere områder

Barneombudet (2017) har over lengre tid uttalt at barn må sikres bedre klagerett og at deres rettsikkerhet på flere områder er mangelfull. Dette gjaldt særlig i mobbesaker,

barnevernsfeltet, psykisk helsevern og barn med nedsatt funksjonsevne. Og i noen tilfeller er klagesystemene uegnet for barn (s. 10). Barnekomiteen (2018) uttrykket bekymring for at det ikke eksisterer et klageorgan som har mandat til å motta og behandler klager fra barn om brudd på deres rettigheter (CRC, para. 7).

«Barneombudet mener at en ratifisering av tilleggsprotokollen om individuell klagerett vil føre til bedre rettsikkerhet for barn». (Barneombudet, 2017, s. 10)

FFB (2017b) påpekte at barn som var plassert under offentlig omsorg manglet tilgjengelige og barnevennlige klagemuligheter. Disse barna har da begrenset mulighet til å si ifra når de opplever krenkelser under offentlig omsorg. I tillegg har fosterforeldre begrenset klagemuligheter for å klage på offentlig vedtak, noe som var særlig utfordrende for fosterforeldre til barn med nedsatt funksjonsevne (2017b, s. 19 - 20).

«Klagemekanismen (etter barnekonvensjonen) kompletterer rapporteringssystemet som inngår i barnekonvensjonen, og utgjør en kraftfull mulighet til å hevde konvensjonens rettigheter». (Barneombudet, 2012, s. 1)

FFB (2017a) er kritisk til Norges valg med å ikke ratifisere barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll (s. 55). Press og Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) er noen av medlemmene i FFB som har uttalt seg i rapporten «Kidza har rett». Press mente det var uakseptabelt at Norge valgte å være passiv når det gjaldt ratifisering av konvensjonens tilleggsprotokoll. Norge takket nei til en mulighet som ville vært positiv for barns rettsikkerhet og en ytterligere innfrielse av barns rettigheter (Forum for barnekonvensjonen, 2017a, s. 67). LNU mente en ratifisering av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll var nødvendig for å sikre barns rettsikkerhet, og for å ytterligere sikre oppfyllelsen av barns rettigheter etter konvensjonen. Norge burde ratifisere tilleggsprotokollen for å skape en verden som var trygg og rettferdig for barn (Forum for barnekonvensjonen, 2017a, s. 65).

[Myndighetene bør gjøre en ny vurdering som inkluderer barnets beste](#)

NIM (2017) og Barneombudet (2017) mente myndighetene burde gjøre en ny vurdering knyttet til barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. NIM understreket at ratifiseringsspørsmålet ikke inneholdt vurderinger om hensynet til barnets beste (Norges institusjon for menneskerettigheter, 2017, s. 17). Barneombudet mente myndighetene hadde gitt lite fokus på de positive virkningene en ratifisering ville ha for barn (2017, s. 10).

Barneombudet (2013) forventet at myndighetene gjorde en vurdering av barnets beste i sammenheng med spørsmålet om ratifisering av barnekonvensjonens klageordning. Ombudet påpekte at prinsippet om barnets beste «*både er en materiell rettighet, et tolkningsprinsipp og en prosessuell rettighet*». (Barneombudet, 2013, s. 2)

«Barneombudet mener en ratifikasjon av barnekonvensjonens tilleggsprotokoll om individuell klagerett vil styrke barns rettssikkerhet i Norge, og er ikke i tvil om at dette er til barnets beste. Vi er kritiske til at barn særlige stilling ikke er tilstrekkelig belyst i Regjeringens utredning, og mener komiteen må vurdere om den har tilstrekkelig grunnlag for å fatte vedtak i denne saken nå». (Barneombudet, 2016, s. 1)

Tabell 12 Det mangler gode nok klageordninger for barn

Hovedargumenter og tilhørende argumenter	Aktør	Referanse
Det eksisterer ikke gode nok klageordninger for barn	Barneombudet	2017
Barn har ikke gode nok klageordninger som gjelder lov- og konvensjonsbrudd.	Høringsinstansene	Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017, s. 10
I flere tilfeller eksisterer det ikke klagemuligheter som er egnet for barn.	Barneombudet	2017, s. 10
En tilslutning til tilleggsprotokollen er viktig for barn og deres mulighet til å få tilgang til et barnevennlig klageorgan.	Barneombudet	2017, s. 10
Barns rettssikkerhet er mangelfull på flere områder	Forum for barnekonvensjonen	2017ab
Barns rettsikkerhet er mangelfull på flere områder. Særlig i mobbesaker, barnevernsfeltet, psykisk helsevern og barn med nedsatt funksjonsevne.	Barneombudet	2017, s. 10
Barn under offentlig omsorg mangler tilgjengelige og barnevennlige klagemuligheter.	Forum for barnekonvensjonen	2017b, s. 19
Det er uakseptabelt at Norge velger å være passiv i spørsmålet om ratifisering av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll.	Press	Forum for barnekonvensjonen, 2017a, s. 67
Myndighetene bør gjøre en ny vurdering som inkluderer barnets beste	Norges institusjon for menneskerettigheter	2017
Myndighetene bør gjøre en ny vurdering som inneholder barnets beste og positive virkninger for barn.	Norges institusjon for menneskerettigheter og Barneombudet	NIM, 2017, s. 17 Barneombudet, 2017, s. 10

- **Barn er avhengig av voksne**

Analysen knyttet til barns posisjon i samfunnet viste at barn var avhengig av voksne. Aktørene benyttet tre hovedargumenter knyttet til barns posisjon. For det første har ikke barn rettslig handleevne og er i liten grad part i sin egen sak (Barneombudet, 2017). Derneft om barn er selvstendig rettssubjekt på voksnes prinsipper (Forum for barnekonvensjonen, 2017a). Det siste hovedargumentet var for å kreve sin rett, må barn kjenne sin rett (Forum for barnekonvensjonen, 2017a). Hovedargumentene og tilhørende argumenter blir i slutten av seksjonen oppsummert i en egen tabell. Se tabell 13.

Barn har ikke rettslig handleevne og er i liten grad part i sin egen sak

Hovedregelen for barns klagemuligheter er at barn kan være part i en rettsak, men har ikke mulighet til å reise sak alene for domstoler. Barn er avhengig av vergens samtykke for å kunne klage på brudd av konvensjonens rettigheter (Utenriksdepartementet, 2016, s. 43). Barneombudet (2017) trakk frem at barn ikke har rettslig handleevne, og i flere tilfeller er de i liten grad part i sin egen sak (s. 10).

«Dette betyr at barn ikke kan bringe sin sak inn for domstolene uten bistand fra foreldre eller verge. I en gitt andel saker vil ikke barnets og foreldrene eller vergens interesser være sammenfallende». (Barneombudet, 2016, s. 2)

Vergen kan nekter å reise sak på barnets vegne. Da blir spørsmålet om dette kan påvirke barnets plikt til å overprøve saken i nasjonale domstoler (Elgesem, 2013, s. 31).

Utenriksdepartementet (2016) stilte da spørsmål om barnet kunne klage direkte til barnekomiteen uten å overprøve saken nasjonalt, og hvilke konsekvenser dette kunne føre til (s. 44).

Barn er selvstendig rettssubjekt, men på voksnes prinsipper?

Utenriksdepartementet (2016) argumenterte med at helt siden de Castbergske barnelover introduserte barnet som et selvstendig rettssubjekt i 1915 har Norge prioritert barns rettigheter (s. 42).

«Barn er underlagt andres myndighet og avgjørelser og har færre muligheter til å bli hørt både i spørsmål som gjelder dem selv og når det gjelder felles avgjørelser i samfunnet». (Forum for barnekonvensjonen, 2017a, s. 9)

FFB (2017a) påpekte at barn derfor er avhengig av respekt for deres rettigheter, særlig av myndighetspersoner og omsorgspersoner. Respekten var avgjørende for at barn ble hørt i

saker som angår dem selv, og spesielt i avgjørelser som blir tatt i samfunnet som berører grupper av barn (s. 9).

For å kreve sin rett, må barn kjenne sin rett

Utenriksdepartementet (2016) trakk frem barns sentrale rettigheter som rett til medvirkning, omsorg og beskyttelse. Disse rettighetene finnes i barnevernloven, opplæringsloven og i en rekke andre lover som gir barn rettigheter (s. 43).

FFB (2017a) utførte en undersøkelse om barns kjennskap til rettigheter. Undersøkelsen viste at omtrent 80% av barn i skolealder hadde kjennskap til rettighetene. FFB påpekte at undersøkelsen ikke ga svar om dybden i barns forståelse. Spørsmålet var om barn hadde nok kunnskap og mulighet til å forstå når deres rettigheter ble krenket. Unicef publiserte i 2015 og 2017 rapporter om barn og deres kunnskap om deres rettigheter. Rapportene viste et behov for at undervisningen om barns rettigheter må bli bedre (s. 52).

«For å kreve sin rett, må man kjenne sin rett». (Forum for barnekonvensjonen, 2017a, s. 52)

Tabell 13 Barns er avhengig av voksne

Hovedargumenter med tilhørende argumenter	Aktør	Referanse
Barn har ikke rettslig handleevne og er i liten grad part i sin egen sak	Barneombudet	2017
Barn er avhengig av vergens samtykke for å kunne klage på brudd av barnekonvensjonen.	Utenriksdepartementet	2016, s. 43
Vergen kan nekte å reise sak på barnets vegne.	Elgesem	2013, s. 31
Barn er selvstendig rettssubjekt, men på voksnes prinsipper?	Forum for barnekonvensjonen	2017a
Helst siden de Castbergske barnelover introduserte barnet som et selvstendig rettssubjekt har Norge prioritert barns rettigheter.	Utenriksdepartementet	2016, s. 42
Barn er avhengig av at myndighetspersoner og omsorgspersoner respekterer deres rettigheter.	Forum for barnekonvensjonen	2017a, s. 9
For å kreve sin rett, må barn kjenne sin rett	Forum for barnekonvensjonen	2017a
Barn har sentrale rettigheter som rett til medvirkning, omsorg og beskyttelse.	Utenriksdepartementet	2016, s. 43
Spørsmålet er om barn har nok kunnskap og mulighet til å forstå når deres rettigheter blir krenket.	Forum for barnekonvensjonen	2017a, s. 52

6 Drøfting

I dette kapittelet blir studiens funn drøftet i lys av relevant forskning og teori. I analysen av datamaterialet har jeg utviklet hovedkategorier med underkategorier som danner grunnlaget for studiens funn. Følgende temaer er særlige utfordringer for barns rettigheter i Norge; Norges argumentasjon mot og for en ratifisering av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll og hvilken betydning Norges valg har for barn og ivaretagelsen av deres rettigheter. Hensikten med studien har vært undersøke hvorfor Norge valgte å ikke ratifisere barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. Videre har studien hatt som mål å undersøke hva Norges valg betyr for barns muligheter til å få ivare tatt sine rettigheter.

Studios hovedfunn viser en rekke bekymringsområder med hensyn til ivaretagelsen av barns rettigheter, en politisk splittelse mellom myndighetene der mindretallet er støttet av studiens aktører. Andre funn viser hvordan myndigheter vektlegger samfunnsmessige hensyn, handlingsrom og økt rettsliggjøring knyttet til ratifiseringsspørsmålet. Barnets beste og barnets rett til deltakelse er lite belyst i ratifiseringsspørsmålet. Videre mangler barn tilgang til barnevennlige klageordninger. Ettersom barn ikke har rettslig handleevne, er barn avhengig av samtykke fra voksne for å kunne klage.

Drøftingen av studiens funn er delt inn i fire seksjoner. Første seksjon der status knyttet til ivaretagelsen av barns rettigheter blir drøftet. Her er det fokus på ulike utfordringer knyttet til ivaretagelsen av barns rettigheter. Deretter blir Norges valg knyttet til å ikke ratifisere barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll drøftet. I denne seksjonen blir det rettet fokus på den politiske splittelsen, ulike forståelser av barn og maktforholdet mellom barn, foreldre og stat. I seksjon tre blir betydningen av Norges valg for barn og ivaretagelsen av deres rettigheter drøftet. Fokuset i denne seksjonen er å undersøke hvorfor barnekonvensjonens klageordning er viktig for barn, samt barns avhengighet av voksne og posisjon i samfunnet. Det rettes fokus på hva barn i Norge ikke får mulighet til fordi Norge takket nei til barnekonvensjonens klageordning. Avslutningsvis blir studiens begrensninger og styrker presentert.

6.1 Er barns rettigheter ivare tatt i Norge?

Norge blir sett på som en forkjemper for barns rettigheter og beskyttelse (Fløistad, 2020, s. 48). Dette er noen en finner igjen i studiens funn der regjeringen mener Norge ligger i fornt når det gjelder ivaretagelsen av barns rettigheter, og at barns rettigheter er bedre ivare tatt i Norge enn i andre land (Stortingsrepresentantene Woldseth et al., 2012, s. 1). I tråd med

studiens funn er Norge ut fra globale indekser regnet som verdens beste land å være barn i, og rettighetene til barn er i stor grad realisert (Langford & Kirkebø, 2019, s. 5). Dersom en retter blikket mot land som Sverige, Storbritannia og USA er det noen tydelige forskjeller knyttet til hvordan statene har tatt stilling til barnekonvensjonen.

Sverige inkorporerte barnekonvensjonen den 1.januar 2020 og dermed har svensk rett kommet dit norsk rett har vært de siste 17 årene. Det er en rekke forskjeller knyttet til konvensjonens stilling i Sverige og i Norge. For det første har ikke konvensjonen blitt gitt forrang fremfor annen lov, slik som den har i Norge, og for det andre er kun et utdrag av konvensjonen inkorporert i svensk lov (Emberland, 2020, s. 63).

Storbritannia har ratifisert barnekonvensjonen, men har ikke inkorporert konvensjonen i lovverket. I tillegg har staten gjort noen reservasjoner fra konvensjonens bestemmelser (Tisdall, 2015, s. 771). Derimot har Norge ingen reservasjoner og har inkorporert konvensjonen i sin helhet (Smith, 2016, s. 19). I Norge kan barns rettigheter etter konvensjonen påropes direkte inn for domstolene. Barn i Storbritannia har ikke denne muligheten (Tisdall, 2015, s. 772) På den andre siden har vi USA som er det eneste FN landet som ikke har ratifisert barnekonvensjonen (Hirte, 2017, s. 3).

Sammenlignet med de andre landene har barnekonvensjonene en sterk stilling i norsk rett, og barn har fått en sterk rettighetsstatus. I tillegg til inkorporeringen av barnekonvensjonen er barnets rettigheter grunnlovsfestet gjennom § 104 (Utenriksdepartementet, 2016, s. 24). Dermed er norske myndigheter, enkeltpersoner og organisasjoner pliktet til å følge barnekonvensjonens bestemmelser (Regjeringen, 2020).

Til tross for at globale indekser tyder på at Norge er verdens beste land for barn er det fremdeles noen utfordringer knyttet til ivaretagelsen av barnets rettigheter, og en helhetlig implementering av barnekonvensjonens bestemmelser. Langford og Kirkebø (2019) peker på at globale indekser ikke er rustet til å måle disse utfordringene (s. 5). Dette samsvarer med studiens funn som avdekker ulike utfordringer knyttet til ivaretagelsen av barnets rettigheter.

Tre av bekymringsområdene i studiens funn er økende barnefattigdom (Barne- og familiedepartementet, 2016), mobbing og psykiske utfordringer (Barneombudet, 2017) samt behandlingen av enslige mindreårige asylsøkere, særlig omsorgen for dem over 15 år (Forum for barnekonvensjonen, 2017b). Disse bekymringsområdene gjenfinnes i barnekomiteens merknader til Norge. Komiteen oppfordrer myndighetene til å øke bevisstheten om de skadelige effektene av mobbing. Myndighetene oppfordres også til å jobbe med forebygging

av nettmobbing og gi barn kunnskap om hvordan de kan forsvare seg mot digital mobbing (CRC, 2018, para. 29 b). Videre er komiteen bekymret for den utilstrekkelige omsorgen som enslige mindreårige barn får. Komiteen reagerer på at barn over 15 ikke får den samme kvaliteten på omsorgen som de under 15. (CRC, 2018, para 31 g).

Barnekomiteen påpeker at Norge bør sikre at alle enslige mindreårige barn mottar omsorg av god kvalitet (CRC, 2018, para 32 g). Norges institusjon for menneskerettigheter (2017) gjennomførte en tematisk undersøkelse som viste tydelige forskjeller i kvaliteten på omsorgen som blir gitt til enslige mindreårige asylsøkere (s. 11 - 12). I 2018 oppfordrer også menneskerettighetskomiteen i sine merknader til at Norge skal sikre et likeverdig omsorgstilbud til enslige mindreårige asylsøkere over 15 år. I 2019 oppfordrer også rasediskrimineringskomiteen at Norge må sikre et likeverdig omsorgstilbud til gruppen enslige mindreårige asylsøkere (Kommunal- og forvaltningskomiteen, 2021, s. 2). Til tross for undersøkelser, anbefalinger og oppfordringer fra flere FN organer velger Stortinget i 2021 å lovfeste utlendingsdirektoratets omsorgsansvar for enslige mindreårige asylsøkere som bor i asylmottak (Stortinget, 2021). Dermed blir ikke omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere over 15 år overført til barnevernstjenesten.

Studiens funn viser også at noen sårbare grupper av barn er særlig utsatt. Barn med nedsatt funksjonsevne og barn som bryter med kjønnsnormer er mer utsatt for overgrep og vold (Forum for barnekonvensjonen, 2017a, 2017b). Videre er 50% av barn som lever i familier med vedvarende lav inntekt barn med innvandrerbakgrunn (Barneombudet, 2017, s. 40). Funn i studien viser også at samer og barn med minoritetsbakgrunn under offentlig omsorg risikerer å miste kjennskap til eget språk, religion og kultur (Forum for barnekonvensjonen, 2017b, s. 27). Disse utfordringene kan en gjenfinne i andre land. I likhet med Norge har også USA noen utfordringer rettet mot ivaretagelsen av barnets rettigheter. Ifølge Hirte (2017) er de særlige bekymringsområdene barn i rettssystemet som soner med voksne, barnefattigdom og en utilstrekkelig levestandard der over 15 millioner barn lever under den føderale fattigdomsgrensen (s. 22 - 26). Dersom en sammenligner USA med Norge, har barn god livskvalitet. I likhet med konklusjonen til Langford og Kirkebø (2019) «*Barns rettigheter i Norge – en måling*», som konkluderte med at norske barn har forholdsvis høy livskvalitet og trivsel. Derimot er selvmordsraten fortsatt høy og barnefattigdommen er økende. Videre er ikke barnets rett til deltakelse tilstrekkelig oppfylt (s. 58).

Det kan være flere årsaker til at barns situasjon blir seende slik ut i Norge. Barn har mange rettigheter, men som beskrevet ovenfor er det en rekke områder der barn ikke får ivare tatt sine

rettigheter. Studiens funn viser også at flere av studiens aktører mener tiltaksplanene til myndighetene ikke er tilstrekkelige for å sikre barns rettigheter. Eksempelvis peker forum for barnekonvensjonen (2017b) på en økning av antall barn som blir utsatt for seksuelle overgrep i tilknytning til bruk av internett. Forumet mener tiltaksplanen til myndighetene ikke inneholder tilstrekkelige virkemidler for å forebygge seksuelle overgrep på barns nettarenaer (s. 15). Barnekomiteen (2018) er bekymret for at tiltaksplanen til myndighetene mangler fokus på de farene som kan oppstå for barn på internettet (CRC, para. 17). I lys av dette kan en årsak til barns situasjon i Norge være at myndighetenes tiltaksplaner ikke er i takt med samfunnsutviklingen tilknyttet barn og deres rettigheter. Dermed er ikke tiltaksplanene tilstrekkelig for å forbygge og forhindre ulike utfordringer knyttet til barn og ivaretagelsen av deres rettigheter.

Barns rettigheter er et viktig verktøy i forbedringen av barns liv (Hennum, 2015, s. 123). Barns rett til deltakelse og andre rettigheter omhandler begrepene makt og empowerment. Det betyr at personer som skal ta avgjørelser angående barns liv må være villige til å avgi makt til barn (Stern, 2006, s. 133). Målet er å gi makt til barnet slik at de får mulighet til å delta og ha innflytelse i saker som angår dem (Slettebø, 2000, s. 77). En kan stille spørsmål til hvorfor det er utfordringer knyttet til å oppfylle barns rett til deltakelse. En årsak kan være dilemmaene og utfordringene knyttet til motsetningsforholdet mellom barns rett til deltakelse, beskyttelse og omsorg (Kosher, 2018, s. 298 - 299). En annen årsak kan være at barns deltakelse er avhengig av at voksne gjør en individuell vurdering knyttet til hvorvidt barnet er i stand til å danne seg egne synspunkter i saker som angår dem (Gerds-Andresen & Hansen, 2020, s. 252). Ulvik (2018) mener det er problematisk å knytte barns rettigheter til begrepet kompetanse. Grunnen til det er at noen må vurdere om barnets kompetanse er tilstrekkelig for å kunne delta og danne seg egne synspunkter.

I en internasjonal sammenheng er barnets rett til deltakelse en av de mest brutte og tilsidesatte rettighetene etter barnekonvensjonen (Kosher, 2018, s. 298 - 299). Studiens funn indikerer at også barn i Norge opplever at deres rett til deltakelse ikke blir oppfylt i tråd med deres rettigheter. Dette er til tross for et rettslig rammeverk som på flere områder er i tråd med barnekonvensjonen (Forum for barnekonvensjonen, 2017b, s. 9). Ifølge studiens funn knyttes det bekymringer til de som tar beslutninger på barnets vegne. Barneombudet (2017) er bekymret for at de som tar beslutninger angående barn i flere tilfeller mangler kunnskap om barnekonvensjonens artikkel 3 om barnets beste og artikkel 12 om barnets rett til å bli hørt. Dermed blir ikke kravene som stilles gjennom konvensjonens bestemmelser oppfylt i praksis.

Barn blir sjeldent hørt i forbindelse med regelendringer og utredninger i saker som angår grupper av barn. Eksempelvis er dette ratifiseringsspørsmålet knyttet til barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll, og myndighetenes manglende utredning om konsekvenser for barn (Barneombudet, 2017, s. 17 - 19). I tillegg mottar barneombudet (2017) informasjon om at utlendingsforvaltningen ikke alltid hører barnets synspunkter i saker som angår dem. Rapporten «*Barn i asylsaker*» viser at utlendingsnemnda vektlegger mer om saken er godt nok opplyst, enn om barnet er hørt (s. 21).

Studiens funn viser i flere tilfeller at barnets rett til å bli hørt og delta i saker som angår dem ikke er oppfylt i tråd med barnekonvensjonens generelle prinsipper. Videre viser studiens funn områder som bryter med hensynet til barnets beste etter konvensjonens artikkel 3. I studien min er det også flere av studiens aktører som påpeker ulike brudd på barnekonvensjonens artikkel 2 om barns rett til vern mot diskriminering. I rapportene til barnekomiteen settes det fokus på noen grupper av barn som er særlig utsatt for diskriminering. Dette er barn med minoritetsbakgrunn, barn med funksjonsnedsettelse (Barneombudet, 2017, s. 45) og barn tilhørende LHBTI gruppen (NIM, 2017, s. 8). Dette vil si at studiens funn avdekker flere områder som bryter med barnekonvensjonens generelle prinsipper. Dermed er ikke konvensjonens generelle prinsipper på disse områder en del av forståelsen, tolkningen, anvendelsen og virkeliggjøringen av barnets rettigheter etter barnekonvensjonen (Köhler-Olsen, 2019a, s. 97). I tråd med studiens funn opplever også barn i Sverige brudd på barnekonvensjonens generelle prinsipper. Eksempelvis påpeker Barnekomiteen at Sverige ikke oppfyller konvensjonens artikkel 2, der særlig gruppene av etniske minoriteter og barn med funksjonsnedsettelse er mer utsatt (Stern, 2019, s. 275).

6.2 Norge ratifiserte ikke barnekonvensjonens klageordning

Norge var medlem av menneskerettighetsrådet da rådet tok initiativ til å gi barn klagerett gjennom barnekonvensjonen. Norge inntok en passiv rolle under etableringen av konvensjonens tredje tilleggsprotokoll (Fløistad, 2020, s. 46). Funn i studien viser at Norges passive rolle knyttet til etableringen av barnekonvensjonens klageordning har vekket oppsikt både internasjonalt og nasjonalt (Stortingsrepresentantene Woldseth et al., 2012, s. 1). Norge blir sett på som et foregangsland når det gjelder barns rettigheter internasjonalt og nasjonalt (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2012, s. 1). Det vil derfor være betydningsfullt hvordan Norge forholder seg til barnekonvensjonens klageordning (Barneombudet, 2012, s. 1). I motsetning til Norge støtter for eksempel Tyskland opprettelsen av barnekonvensjonens

klageordning og mener protokollen er et viktig verktøy for å styrke barns rettigheter (Elgesem, 2013, s. 63).

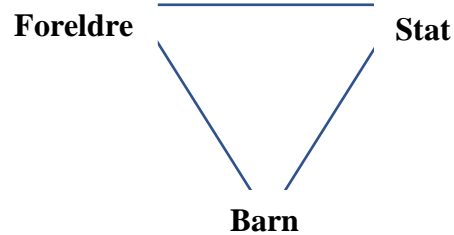
Analysen av studiens datamateriale viser en splittelse hos myndighetene knyttet til spørsmålet om ratifisering av barnekonvensjonens klageordning. Flertallet mener Norge ikke skal tilslutte seg barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. Derimot mener et mindretall at det er viktig at barn i Norge får tilgang til barnekonvensjonens klageordning (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2014, 2017). Studiens aktører støtter mindretallet og oppfordrer Norge til å ratifisere tilleggsprotokollen (Barneombudet, 2012, 2014, 2017; Forum for barnekonvensjonen, 2017a; Committee on the Rights of the Child, 2018). Etableringen av barneombudet har vært et av de viktigste tiltakene for å styrke barns rettigheter (Klipperberg, 2019c, s. 70). Ombudet skal følge med på at norsk rett og forvaltningspraksis er i tråd med barnekonvensjonen (Heyerdahl, 2016, s. 35). Barneombudet (2016) mener deres innspill knyttet til barnekonvensjonens klageordning er i tråd med deres mandat. Ombudet har et formelt mandat til å overvåke barns situasjon i Norge og å foreslår ulike tiltak som skal styrke barnets rettssikkerhet (s.1). Dersom vi retter blikket mot Sverige og deres stilling til barnekonvensjonens klageordning, er det noen likheter og motsetninger. I Sverige er det så langt bare frivillige organisasjoner som fremmer barnekonvensjonens klageordning. Derimot har ikke ratifiseringsspørsmålet videreutviklet seg til en offentlig debatt. Myndighetene har heller ikke tatt stilling til tilleggsprotokollen. Organisasjonene oppfordrer myndighetene til å involvere seg i saken og ratifisere barnekonvensjonens klageordning for å styrke barns rettigheter og rettsikkerhet (Elgesem, 2013, s. 63).

Det kan stilles spørsmål til hvorfor Norge og andre nordiske land er avventende med å ratifisere barnekonvensjonens klageordning. Studiens funn viser at Norge lenge har vært i front når det gjelder barns rettigheter internasjonalt og nasjonalt (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2012, s. 1; Stortinget, 2012, s. 876). Venstre og Sosialistisk Venstreparti mener en ratifikasjon av tilleggsprotokollen vil gi Norge et legitimt grunnlag til å oppfordre andre stater til å ratifisere, der behovet for en klageordning er større enn i Norge (Stortinget, 2017b, s. 1979). Partiene mener at dersom Norge ikke tilslutter seg tilleggsprotokollen vil Norge innta en passiv rolle i arbeidet med å fremme internasjonale menneskerettighet. De argumenterer med at Norge ikke er det landet som har størst behov for ytterligere overvåkning (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017, s. 3).

Det kan også stilles spørsmål om de politiske uenighetene har en sammenheng med syn på barn og deres rettigheter. Ifølge Opdal (2002) er det ulike barnesyn som avgjør hvordan barn

og deres rettigheter blir oppfattet og hvilke rettighetstyper av deltakelse, beskyttelse og omsorg som vektlegges (s. 2 og 5). Videre kan det tenkes at trekantrelasjonen mellom barn, foreldre og stat spiller en rolle, se figur 1. Dersom barn skal anerkjennes som rettighetsbærere reiser dette spørsmål til maktforholdet mellom barn-foreldre, barn-stat, stat-foreldre og barn-foreldre-stat (Stern, 2006, s. 128).

Figur 1. Trekantrelasjonen mellom barn, foreldre og stat

Prosesen knyttet til å gi barn klage mulighet til barnekomiteen blir problematisk på grunn av deres sårbarhet og avhengighet av voksne. I tillegg er barn underordnet voksne og myndigheter når det gjelder makt og deltakelse (Stern, 2006, s. 133). Haugli (2010) peker på at foreldre er den viktigste faktoren for å sikre barns behov, interesser og rettigheter. På den andre siden har den rettslige reguleringen knyttet til foreldre og barn endret seg over tid. I dagens samfunn skal også staten sørge for at barn og deres rettigheter er ivaretatt (s. 11). Barns rettigheter etter barnekonvensjonen berører en trekantrelasjon mellom barn, foreldre og stat. Der staten er forpliktet til å sørge for at barns rettigheter blir ivaretatt. Staten skal også respektere foreldrenes rettigheter, og samtidig gjøre avveininger om staten må gripe inn for å ivareta barnet og deres rettigheter (Lidén, 2004, s. 196 - 198). Ifølge studiens funn kan en ratifisering av barnekonvensjonens klageordning ytterligere styrke barnets rettsstilling i Norge (Barneombudet, 2017; Forum for barnekonvensjonen, 2017b; Stortingsrepresentantene Grande & Breivik, 2014). Det betyr at dersom Norge tilslutter seg tilleggsprotokollen kan staten få et ekstra verktøy og et bedre grunnlag til å vurdere hvordan barnets rettigheter etter barnekonvensjonen blir ivaretatt (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017, s. 4).

Barnekonvensjonens artikkel 12 reiser en rekke spørsmål knyttet til syn på barn og dets stemme. Swadener og Polakow (2011) mener det ofte er enklere å forholde seg til begrepene beskyttelse og forebygging når det gjelder syn på barn. I motsetning til forståelsen av barn som rettighetsbærer med stemme, handlingsfrihet og grunnleggende rettigheter til å delta i avgjørelser som angår dem selv. Swadener og Polakow peker på grensen mellom hvor barn skal ha rettigheter og hvor foreldre skal ha makt og kontroll over barna. Spørsmålet er om voksne oppfatter barn som rettighetsbærere eller underlagt foreldrenes og statens myndighet

(2011, s. 709). Hvordan barnet og deres rettigheter blir oppfattet av voksne vil avgjøre hvilke rettigheter barnet får tilgang til (Opdal, 2002, s. 5).

Under etableringen av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll stiller menneskerettighetsrådet spørsmål rettet mot barnekomiteens ressurser og kompetanse. Er komiteen i stand til å håndtere klager fra barn eller vil klagen bli en byrde (Lee, 2010, s. 573 - 574)? Bekymringer knyttet til barnekomiteen som klageorgan gjenfinnes i studien. For det første mener myndigheter at komiteen ikke er opprettet for å behandle klager. For det andre stiller myndighetene spørsmål om komiteen vil være like god som norske domstoler til å behandle klagesaker (Stortinget, 2014, s. 366).

I opprettelsen av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll var omfanget til konvensjonens bestemmelser en betydelig barriere. Særlig de økonomiske og kulturelle rettighetene (Lee, 2010, s. 596). Bekymringer knyttet til barnekonvensjonens bestemmelser er i tråd med studiens funn. Stortinget (2014) mener en ratifisering av tilleggsprotokollen kan føre til risiko for økt rettsliggjøring av politiske spørsmål, noe som kan innsnevre myndighetenes handlingsrom. Særlig i saker knyttet til fordeling av samfunnets ressurser knyttet til konvensjonens økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (s. 362 og 366). Videre viser studiens funn at regjeringen er usikker på om konvensjonens artikler egner seg for internasjonal klageordning. Konvensjonens skjønnspregede artikler gir staten rom for skjønn til hvordan bestemmelsene skal etterleves (Stortinget, 2012, s. 875). I tillegg er konvensjonens artikler vage og omfattende, eksempelvis artikkel 27 om tilstrekkelig levestandard (Stortinget, 2017b, s. 1980). Svenske myndigheter deler Norges usikkerhet, og mener bestemmelsene er for vage til å brukes i retten. Dette gjelder spesielt konvensjonens økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (Stern, 2019, s. 274). Barneombudet (2016) mener derimot at norske myndigheter ikke har noe å frykte når det gjelder barnekomiteens tolkninger av artikkel 27. Ombudet henviser til komiteens anbefalinger og påpeker at Norges standarder og målsettinger er i tråd med anbefalingene (s. 2).

Dersom Norge ratifiserer barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll kan det ifølge Elgesem (2013) ventes klager fra utlendingsfeltet (s. 68). Forskningen på feltet viser at flere stiller spørsmål om Norges manglende ratifisering har en sammenheng med myndighetenes frykt for kritikk fra barnekomiteen på utlendingsfeltet (Thorsnes, 2014a, s. 180). Dette kan utypes videre gjennom myndighetenes behandling av enslige mindreårige asylsøkere. Fløistad (2020) mener Norges valg har en sammenheng med behandlingen av asylsøkende barn over 15 år (s. 57). Studiens funn viser at myndighetene gjentatte ganger henviser til utlendingsfeltet

angående mulige konsekvenser av en tilslutning til barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll.

Utenriksdepartementet (2016) mener barnekomiteen kan tolke barnekonvensjonen annerledes enn Norge. Komiteens tolkninger kan få store samfunnsmessige konsekvenser for Norge (s. 6). Det er en risiko for at barnekomiteen i mindre grad enn nasjonale domstoler vil balanserer hensynet til barnets beste opp mot andre viktige hensyn, eksempelvis innvandringsregulerende hensyn (Utenriksdepartementet, 2016, s. 56 - 66).

Barnekonvensjonens artikkel 2 nedfeller et diskrimineringsforbud, og slår fast at alle barn skal gis lik tilgang til barnekonvensjonens rettigheter (Heyerdahl, 2016, s. 35 og 50). Dersom utlendingspraksisen vektlegger andre hensyn fremfor barnets beste, vil dette være i strid med barnekonvensjonens artikkel 3 (Stang, 2008, s. 119).

Dersom barnekomiteen vektlegger hensynet til barnets beste mer enn nasjonale myndigheter i utlendingssaker kan det innskrenke de politiske mulighetene til å vektlegge innvandringsregulerende og samfunnsøkonomiske hensyn (Utenriksdepartementet, 2016, s. 65 - 66). Dermed kan en tilslutning til barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll flytte makt fra myndighetene over til barnekomiteen (Stortinget, 2014, s. 366). En ratifisering kan føre til økt rettsliggjøring av politiske spørsmål, som igjen kan føre til innsnevret handlingsrom (Stortinget, 2014, s. 362 og 366). Lee (2010) stiller spørsmål om en ratifisering av barnekonvensjonens klageordning vil svekke nasjonal suverenitet (s. 575).

Et eksempel på et mer ekstremt standpunkt, men som har elementer av samme tenkning som vi nå ser knyttet til spørsmålet om norsk ratifisering av barnekonvensjonens klageordning er debatten knyttet til USAs ratifisering av barnekonvensjonen. USA ser på konvensjonen som truende både for nasjonal suverenitet og for grunnleggende familieverdier (Swadener & Polakow, 2011, s. 709). Ratifiserte traktater regns som *supreme Law of the Land*. Dermed vil en ratifisering av barnekonvensjonen kunne undergrave statenes suverenitet og erstatte nasjonale og lokale lover (Blanchfield, 2010, s. 7 - 9). Videre oppfatter myndigheter og foreldre konvensjonen som en potensiell trussel mot den amerikanske familien (Davidson, 2006, s. 69). En ratifisering vil gi barnekomiteen og den amerikanske regjeringen myndighet over familiestrukturer og hvordan foreldre velger å oppdra barn. Foreldre mener de bør kunne oppdra barna uten innblanding fra eksterne parter (Blanchfield, 2010, s. 9). På den andre siden er det noen kongressmedlemmer som mener en ratifisering av barnekonvensjonen vil bekrefte USAs forpliktelser av barns rettigheter og samtidig styrke beskyttelsen av barns rettigheter (Blanchfield, 2010, s. 6).

I studien min mener noen aktører at myndighetene ikke har gjort en god nok vurdering av ratifiseringsspørsmålet knyttet til barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. Mindretallet av myndighetene mener at ratifiseringsspørsmålet til myndighetene mangler en vurdering av hensynet til barnets beste og ikke oppfyller de barnerettslige forpliktelsene etter barnekonvensjonens artikkel 3 (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017, s. 5). Videre mener mindretallet at norske myndigheter har en overdreven bekymring knyttet til ratifiseringen av barnekonvensjonens klageordning (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017, s. 2). Barneombudet (2013) understreker at norske myndigheter er forpliktet til å etterleve barnekonvensjonens rettigheter og at individklageordningen ikke vil gi barn flere rettigheter enn de allerede har (s. 3). Ombudet mener myndighetenes fremstilling av tilleggsprotokollen og barnekomiteen er preget av en skepsis det ikke er dokumentert grunnlag for (Barneombudet, 2016, s. 1). Dersom vi retter blikket mot Finland og deres vurdering av barnekonvensjonens klageordning skiller den seg fra Norges vurderinger. I Finland ble ulike departementer bedt om å gi sin vurdering av tilleggsprotokollen. Departementene mente det var behov for klageordningen, og tilleggsprotokollen ble ratifisert i 2012. Finland har diskutert konsekvensene av en tilslutning til klageordningen og mener det er positivt at barn har klageadgang til barnekomiteen. Det er også viktig at barn nå har fått de samme mulighetene til å bli hørt som etter de andre menneskerettighetskonvensjonene (Elgesem, 2013, s. 65).

6.3 Hvorfor er barnekonvensjonens klageordning viktig for barn i Norge?

Tilleggsprotokoller er et resultat av at stater har opplevd menneskerettighetskonvensjoner som mangelfulle. Barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll er opprettet for å styrke rettigheter som ikke er godt nok dekket i konvensjonen (Köhler-Olsen, 2019c, s. 38). Under etableringen av tilleggsprotokollen var ikke-statlige organisasjoner involvert. Organisasjonene mener protokollen er viktig for barns rettigheter. For det første var barnekonvensjonen den eneste internasjonale menneskerettighetstraktaten som ikke hadde en klageprosedyre. For det andre kan ikke mekanismer under andre FNs komiteer benyttes til å forfølge hele omfanget til barnekonvensjonens bestemmelser. For det tredje er det kun barnekomiteen som har ekspertise innenfor barns rettigheter. Dermed kan komiteen vurdere og behandle klager fra barn på en barnevennlige måte (Türkell, Vandenhole & Vandembogaerde, 2013, s. 27).

Ifølge Grover (2014) kan barnekonvensjonens klageordning sees på som et logisk og nødvendig resultat av anerkjennelsen av barnets rett til deltakelse etter konvensjonens artikkel 12. Artikkel 12 fremhever barnets rolle som en aktiv deltaker i å fremme, beskytte og overvåke sine rettigheter. Barnekonvensjonens klageordning er et viktig verktøy for å

forbedre barnets rettsstilling. Målet er å gi en større effekt av barnekonvensjonen og dens tilleggsprotokoller (Grover, 2014, s. 3 - 5).

Seksjon 1 av drøftingen viser hvilken stilling barnekonvensjonen og barnets rettigheter har i Norge. Myndigheter mener Norge ligger i front når det gjelder ivaretagelsen av barnets rettigheter (Storingsrepresentantene Woldseth et al., 2012, s. 1). Dermed er spørsmålet om barns rettigheter kan bli styrket dersom de får tilgang til barnekonvensjonens klageordning (Stortinget, 2014, s. 367). I likhet med Norge stiller medlemsstatene i menneskerettighetsrådet spørsmål om klageordningen vil tilføre en merverdi. Dette fordi barn kan benytte seg av klageprosedyrer tilknyttet andre sentrale menneskerettighetskonvensjoner (Lee, 2010, s. 573). Videre stiller for eksempel også regjeringen i Storbritannia spørsmål ved om barnekonvensjonens klageordning vil ha noen praktisk tilleggsverdi. Det vektlegges at barnekomiteen ikke er en domstol og dermed ikke kan avgi rettslige avgjørelser (Elgesem, 2013, s. 66).

Derimot mener mindretallet at Norge bør ratifisere barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll for å ivareta barnets rettsikkerhet (Storingsrepresentantene Grande & Breivik, 2014). En tilslutning til konvensjonens klageordning vil gi barn en styrket beskyttelse av deres rettigheter og gi tilgang til et barnevennlig internasjonalt klageorgan (Utenriksdepartementet, 2016, s. 45). For det første er det ifølge Barneombudet (2013) svært sjeldent at barn benytter seg av eksisterende klagemekanismer under andre FN-konvensjoner (s. 2). For det andre dekker ikke de andre menneskerettighetskonvensjonene hele omfanget av barns rettigheter etter barnekonvensjonen. Dermed kan ikke barn klage på rettigheter som kun er nedfelt i barnekonvensjonen til andre klagemekanismer (Limsira, 2013, s. 291).

Ratifiseringsspørsmålet om norsk tilslutning til barnekonvensjonens klageordning er en viktig sak for barn i Norge. Dermed skal hensynet til barnets beste inkluderes (Barneombudet, 2017). Prinsippet om barnets beste er uløselig knyttet til barnets rett til deltakelse. Dersom myndigheter skal ta beslutninger som er til barnets beste er det derfor nødvendig at barn blir hørt og deres synspunkter tillegges vekt (Gerds-Andresen & Hansen, 2020, s. 253).

Barneombudet (2017) presiserer at barn sjeldent er hørt i forbindelse med regelendringer og utredninger som berører grupper av barn. Dette gjelder også ratifiseringsspørsmålet om norsk tilslutning til barnekonvensjonens klageordning (s. 19). Utenriks- og forsvarskomiteens medlem fra Venstre mener barnets beste ikke er godt nok vurdert i ratifiseringsspørsmålet, mener regjeringen ikke oppfylder barnerettslige forpliktelser etter barnekonvensjonens artikkel 3 og Grunnloven § 104 (Utenriks- og forsvarskomiteen, 2017, s. 5).

Studiens funn viser at barn ikke har tilgang til tilfredsstillende klagesystemer (Barneombudet, 2013,s.4) og at rettssystemet er lite tilgjengelig for barn i Norge (Barneombudet, 2014, s. 1). Barneombudet (2016) har gjennom sitt arbeid med å veilede barn og deres foresatte i saker, oppdaget mangler ved klagesystemene for barn i Norge (s.1). Det dreier seg blant annet om barn som opplever alvorlig mobbing, vold og overgrep (Barneombudet, 2014, s. 2). Disse områdene er i tråd med studiens funn om bekymringsområder for barn i Norge.

Barn mangler effektive rettsmidler til å få overprøvd sine rettigheter etter barnekonvensjonen (Barneombudet, 2017, s. 10). Gjennom flere år har barneombudet dokumentert mangler knyttet til barns klagemuligheter. Rapportene er overlevert til myndigheter og problemstillingen er godt kjent for dem. Til tross for at myndighetene kjenner til barns manglende klageordninger velger regjeringen å utelate problemstillingen fra vurderingsgrunnlaget knyttet til ratifiseringen av barnekonvensjonens klageordning. Videre mener myndighetene at Norge ikke skal ratifisere tilleggsprotokollen (Barneombudet, 2016, s. 2). Dermed takker Norge nei til en mulighet som er positiv for barns rettssikkerhet og ivaretagelsen av deres rettigheter (Forum for barnekonvensjonen, 2017a, s. 67).

Ifølge Beco (2013) er det et viktig spørsmål knyttet til enhver prosedyre som inkluderer barns juridiske posisjon. Dette er om barn selv skal ha juridisk kapasitet til å delta i klageprosedyren eller om de automatisk skal være representert av foreldre eller verge. Når det gjelder barnekonvensjonens klageordning mener flere stater at barn kan bli manipulert, og derfor bør barnets juridiske status begrenses. Forslaget om å begrense barnets juridiske posisjon viser manglende tillitt til barn og barnekomiteen, samt et forsøk på å forhindre barn i å benytte konvensjonens klageordning (Beco, 2013, s. 380). Studiens funn viser også at norske myndigheter fryktet at barn kan bli presset til å føre klagesaker i voksnes interesser. Dermed kan klageordningen bli misbrukt og føre til noen negative konsekvenser for barn (Utenriksdepartementet, 2016 s. 50).

Til tross for uenigheter knyttet til om barn skal ha juridisk kapasitet til å delta alene i klageprosedyren, ble det ikke gjort noen begrensinger av deres juridiske posisjon. Årsaken til dette er for det første at andre klageprosedyrer under andre FN komiteer er tilgjengelig for barn. Å begrense barnets juridiske tilgang til barnekonvensjonens klageordning vil da føre til et paradoks. Der komiteer tilknyttet andre FN-organer vil være mer tilgjengelig for barn enn barnekomiteen. For det andre har barnekomiteen en kompetanse som er utviklet til å håndtere brudd på barns rettigheter etter barnekonvensjonen (Beco, 2013, s. 381).

Barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll inneholder en bekreftelse av barnets status som rettighetsbærer (Buck & Wabwile, 2013, s. 210). Ifølge barnekomiteen opplever noen barn utfordringer med å klage (Lee, 2010, s. 579). Studiens funn viser at barn har i utgangspunktet ikke kan reise sak alene for domstoler. Dermed er barn avhengig av foreldrenes eller vergens samtykke for å klage på brudd av konvensjonens rettigheter (Utenriksdepartementet, 2016, s. 43). Det betyr at barn ikke har rettslig handleevne og i flere tilfeller er de i liten grad part i egen sak (Barneombudet, 2017, s. 10). Barn er underlagt andres myndigheter og avgjørelser. Dermed har barn færre muligheter til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv eller grupper av barn (Forum for barnekonvensjonen, 2017a, s. 9).

Barnekomiteen uttrykker i sine merknader bekymring for at det ikke eksisterer klageorgan som har mandat til å motta og behandle klager fra barn om brudd på deres rettigheter (CRC, 2018, para. 7). Komiteen uttaler at dersom barns rettigheter skal ha en mening er det nødvendig med effektive og tilgjengelige virkemidler som fanger opp brudd på barnets rettigheter. Dersom det ikke eksisterer slike rettsmidler på nasjonalt nivå, må barn få tilgang til internasjonale klagemekanismer (Beco, 2013, s. 369). Manglende tilgang til klageordninger begrenser en helhetlig anerkjennelse av barns status (Lee, 2010, s. 568).

Barnekonvensjonens klageordning gir barn tilgang til en klagemekanisme som har røtter i deres egen konvensjon (Barneombudet, 2012, s. 1). Dermed er klageordningen særlig tilpasset barn og deres rettigheter. Barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll vil kunne styrke ivaretagelsen av barns rettigheter (Lee, 2010, s. 579). Hrabar (2017) mener barns rettigheter i Europa ikke er godt nok beskyttet. Derfor er det nødvendig med ytterligere forpliktelser som kan sikre beskyttelsen av barnets rettigheter (s. 26 - 27). Hvis Norge ratifiserer barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll kan protokollen bidra til å forbedre bekymringsområdene for barn i Norge, se punkt 6.1.

Barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll inneholder ingen nye materielle rettigheter, men prosessuelle rettigheter som gir barn rett til å klage (Kjørholdt, 2016a, s. 373).

Klageordningen gir makt til barn, og en mulighet til å beskytte sine menneskerettigheter under barnekonvensjonen til en internasjonalt organ (Limsira, 2013, s. 290). Dersom barns rettigheter etter barnekonvensjonen er krenket gir klageordningen barn klageadgang til barnekomiteen (Egan, 2014, s. 210). Det er dokumentert at få barn benytter seg av eksisterende internasjonale klagemekanismer. Barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll gir barn tilgang til en barnevennlig klagemekanisme. Dermed kan en anta at flere barn vil benytte seg av klageordningen (Barneombudet, 2013, s. 2).

Dersom Norge tilslutter seg barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll, vil barn for det første oppnå en stryket beskyttelse av sine rettigheter. For det andre vil barn få mulighet til å klage på brudd etter hele konvensjonenes bestemmelser (Elgesem, 2013, s. 67). For det tredje vil stater få nye muligheter til å fremme saker om barns rettigheter i en internasjonal sammenheng. For det fjerde gir tilleggsprotokollen barnekomiteen muligheter til å behandle klager og peke på brudd begått av stater. Dette vil gi komiteen nye muligheter til å bestride stater sin politikk og praksis som hindrer realiseringen av barnets rettigheter etter barnekonvensjonen (Buck & Wabwile, 2013, s. 205 - 207).

Dersom stater ratifiserer barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll, får barnekomiteen nye muligheter til å gi spesifikke tolkninger av barns rettigheter innenfor det eksisterende internasjonale rammeverket. Et spørsmål som særlig vil oppstå i denne sammenheng er tolkningen og anvendelsen av barnekonvensjonens generelle prinsipper (Buck & Wabwile, 2013, s. 227). En tilslutning til barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll vil gi avklaringer av tolkningsspørsmål og øke forståelsen for innholdet i konvensjonens rettigheter. Dette vil igjen bidra til å styrke barns rettigheter og deres stilling som selvstendig rettssubjekt (Elgesem, 2013, s. 44 og 60).

Studiens funn viser manglende kompetanse på alle nivåer i forvaltningen knyttet til hvordan barnets synspunkter skal sikres (Barneombudet, 2017, s. 19). Barneombudet (2017) opplever stor etterspørsel fra kommuner og forvaltningen som ønsker opplæring i hvordan hensynet til barnets beste skal forstås og anvendes i praksis (s. 17). Barnekomiteens avgjørelse i klagesaker vil bidra til å avklare barnekonvensjonens bestemmelser, øke forståelsen av forpliktelsene etter konvensjonen og hvordan bestemmelsene skal implementeres (Lee, 2010, s. 577).

Dersom Norge ratifiserer barnekonvensjonens tilleggsprotokoll, må det settes søkelys på nasjonale klageordninger. Dette fordi protokollen nedfeller et krav om at klagesaken først skal være utprøvd nasjonalt. Dermed må det eksistere tilgjengelige klageordninger for barn i Norge (Elgesem, 2013, s. 67). I den sammenheng viser studiens funn at en klageordning til barnekomiteen kan føre til økonomiske og administrative konsekvenser (Utenriksdepartementet, 2016, s. 47).

Klager fra utlendingsfeltet vil utfordre regjeringens innvandringspolitikk og praksis. Dermed kan barnekonvensjonens klageordning få stater til å gjennomgå og reformere sin nasjonale politikk og praksis (Buck & Wabwile, 2013, s. 276 - 277). Utenriksdepartementet (2016)

påpeker at dersom barnekomiteen tillegger barnets beste mer enn norske myndigheter i utlendingssaker, vil det kunne innskrenke de politiske mulighetene til å vektlegge innvandringsregulerende og samfunnsøkonomiske hensyn (s. 65 - 66).

På den andre siden anbefaler barnekomiteen (2018) Norge til å ratifisere barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. Dette for å ytterligere styrke oppfyllelsen av barns rettigheter og deres rettsikkerhet (CRC, para. 38). Videre oppfordrer komiteen myndighetene til å styrke sin innsats ved å inkludere hensynet til barnets beste (CRC, 2018, para. 13).

6.4 Studiens styrker og begrensninger

I denne studien har målet vært å undersøke relevante dokumenter som belyser studiens problemstilling og forskningsspørsmål. Jeg har undersøkt relevante dokumenter fra myndigheter og aktuelle organisasjoner. Ifølge Asdal og Reinertsen (2020) er Norge et av de landene som har digitalisert det meste av den offentlige sektoren (s. 192). Den store tilgjengeligheten av dokumenter på internettet kan skape noen utfordringer for studien (Asdal & Reinertsen, 2020, s. 206). En av studiens styrker er at jeg har utført søk i aktørenes respektive nettsider for å innhente relevante dokumenter som belyser studiens tema. En annen styrke er at jeg har benyttet søkeord og utført systematiske søk for å identifisere de aktuelle dokumentene. Ifølge Bowen (2009) er det viktig at forskeren redegjør for studiens fremgangsmåte (s. 29). I studien har jeg redegjort for fremgangsmåten, utvelgelsen av aktuelle aktører og redegjort for begrensninger og kriterier til studiens datagrunnlag. Dette er med på å styrke studien.

Derimot kan en av studiens begrensninger vært at jeg ikke har funnet alle dokumenter som belyser studiens problemstilling. Jeg hadde kun tilgang til dokumenter som var offentlig og tilgjengelige på internettet, dermed kan det hende at det finnes dokumenter som ikke er gjort tilgjengelig på internettet. En annen årsak kan være at nettsidene til aktørene ikke hadde et oppdatert arkiv, dermed kan det hende at dokumenter ikke har vært tilgjengelig på internettet da søkene ble utført. En annen begrensning kan være rapporter som kanskje ikke er gjort tilgjengelig og som dermed ikke er med i studiens datagrunnlag.

Denne studien består av et relativt lite utvalg. Likevel mener jeg at kunnskapen som er innhentet gjennom denne studien er et betydningsfullt bidrag for å øke forståelsen for Norges valg knyttet til å ikke ratifisere barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. Utvalget vil også kunne belyse hvilken betydning valget har for barn og ivaretagelsen av deres rettigheter.

7 Oppsummering

Formålet med studien var å belyse problemstillingen «*Hvorfor har Norge valgt å ikke ratifisere barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll og hva betyr dette for barns muligheter til å få ivaretatt sine rettigheter?*» I studien har jeg undersøkt barns situasjon som rettighetsbærer i Norge. Videre har jeg undersøkt hvorfor Norge velger å ikke ratifisere barnekonvensjonens klageordning samt hva valget betyr for barn og deres rettigheter. Jeg har også undersøkt hva debatten sier om syn på barn og deres posisjon i samfunnet.

7.1 Studiens viktigste funn

Barn i Norge har en sterk rettighetsstatus og barnekonvensjonen står høyt i norsk rett. Til tross for dette er det ulike utfordringer knyttet til ivaretagelsen av barns rettigheter i Norge. Det er særlig fem områder som bryter med barns rettigheter, der sårbare grupper av barn er mer utsatt. Noen av disse bekymringsområdene er behandlingen av enslige mindreårige asylsøkere, særlig de over 15 år, samt en økning i antall barn som opplever mobbing og psykiske utfordringer. Videre får ikke barn tilstrekkelig oppfylt sine rettigheter etter barnekonvensjonen. Dette gjelder særlig konvensjonens generelle prinsipper. Et eksempel er brudd på artikkel 12 om barnets rett til å bli hørt. Barn risikerer i flere tilfeller å ikke bli hørt i saker som angår dem. Dette gjelder spesielt i beslutninger som angår grupper av barn, eksempelvis i forbindelse med regelendringer og utredninger.

I forhold til en ratifisering av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll er det en politisk splittelse hos myndighetene. Et flertall av myndighetene ønsker ikke en norsk ratifisering av tilleggsprotokollen, og vektlegger mulige konsekvenser en tilslutning kan ha for Norge og demokratiet. De frykter at en ratifisering kan innebære en maktforskyvning fra myndighetene til barnekomiteen. Derimot mener et mindretall at Norge bør ratifisere barnekonvensjonens klageordning for å ivareta barnets rettigheter og styrke deres rettsstilling. Videre påpeker mindretallet og studiens aktører at myndighetenes ratifiseringsspørsmål knyttet til barnekonvensjonens klageordning mangler en tilstrekkelig inkludering av barnekonvensjonens artikkel 3 om barnets beste og artikkel 12.

Tidligere forskning stiller spørsmål om Norges valg kan ha en sammenheng med behandlingen av enslige mindreårige asylsøkere. Flere av studiens aktører påpeker at behandlingen av asylsøkende barn over 15 år bryter med barnekonvensjonen. Dermed kan klager fra utlendingsfeltet kunne utfordre regjeringens innvandringspolitikk og praksis, noe

som igjen kan føre til negative innvirkninger på samfunnsmessige hensyn, innsnevre myndigheters handlingsrom og føre til økt rettsliggjøring.

Det er flere meninger knyttet til hvilken betydning Norges valg har for barn og deres rettigheter. Flertallet av myndighetene mener en tilslutning ikke nødvendigvis vil sikre barnets rettigheter ytterligere. Barnekonvensjonen er inkorporert i norsk lov og gitt forrang fremfor annen lov, og barns rettigheter er grunnlovsfestet i § 104. Studiens aktører mener det ikke eksisterer gode nok klageordninger for barn. En tilslutning til barnekonvensjonens klageordning vil derfor være viktig for barn og deres mulighet til å få tilgang til et barnevennlig klageorgan. Videre er barns rettsikkerhet mangelfull på flere områder. Særlig i mobbesaker, barnevernsfeltet og psykisk helsevern.

I forhold til syn på barn og deres posisjon i samfunnet berører barns rettigheter en trekantrelasjon mellom barn, foreldre og stat. Prosessen knyttet til å gi barn klagemulighet til barnekomiteen innebærer at myndigheter og foreldre må gi mer makt til barna. Videre har ikke barn rettslig handleevne og er ofte i liten grad part i egen sak. Barn er også avhengig av vergens samtykke for å kunne klage på brudd av barnekonvensjonens rettigheter. Det vil si at barn er avhengig av respekt for sine rettigheter, særlig av myndigheter og foreldre. Denne respekten er avgjørende for at barn skal få sine rettigheter etter barnekonvensjonen oppfylt.

Myndighetene er oppfordret til å gjøre en ny vurdering knyttet til barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll, og studiens aktører mener Norge bør ratifisere tilleggsprotokollen for å ytterligere sikre barns rettigheter. Derimot har Norge enn så lenge takket nei til en mulighet som kunne ha styrket ivaretagelsen av barnets rettigheter deres rettsikkerhet.

7.2 Implikasjoner av studien og videre forskning

Denne studien kan gi en antagelse om hvordan myndigheter vurderer internasjonale konvensjoner og tilleggsprotokoller som angår barn. Det kan også gi et bilde av hvordan barns rettigheter er ivaretatt på noen områder. Studien kan bidra med kunnskap om hvordan myndigheter vurderer barnets beste opp mot andre hensyn.

Fremtidig forskning kan undersøke hvordan barnekomiteen behandler individklager fra barn. Barnekonvensjonens klageordning har eksistert i noen år. I den sammenhengen vil det være interessant å undersøke om Norges bekymringer for en tilslutning til barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll er overdreven eller om det er et dokumentert grunnlag for myndighetenes skeptiske holdning. Videre vil det være interessant å undersøke ytterligere hvordan barns rettigheter er ivaretatt i Norge, samt undersøke om en tilslutning til

barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll vil styrke barnets rettsstilling og ivaretagelsen av barnets rettigheter. Å undersøke om det er andre endringer som bør gjøres for å styrke deres rettigheter, vil også være relevant.

Det samme gjelder for å studere en lignende problemstilling med bruk av andre metoder i form av intervju eller fokusgruppe. Uttalelser fra barn, foreldre, politikere og andre relevante aktører vil kunne være nyttige bidrag for å øke forståelsen av barns rettigheter, trekantrelasjonen mellom barn, foreldre og stat, samt hva som er viktig for å styrke barns rettigheter. I en intervjusetting vil det også være mulighet for å stille oppfølgingsspørsmål som kan gi en bedre forståelse av Norges valg og barns manglende tilgang til barnekonvensjonens klageordning.

8 Litteraturliste

- Andersland, G. K. (2011). Mot et bedre barnevern? *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 88(3), 158-170. Hentet fra <https://www-idunn-no.pva.uib.no/file/pdf/50709201/art03.pdf>
- Asdal, K. & Reinertsen, H. (2020). *Hvordan gjøre dokumentanalyse: En praktisk metode*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Barne- og familiedepartementet. (2016). *Barnets rettigheter i Norge: Norges femte og sjette rapport til FNs komite for barnets rettigheter*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/0ada3bee46b54f498707f51bbc7d4b2c/barnekonvensjonen-norsk-versjon-uu2.pdf>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2016). «Barn er ikke bare fremtiden. De er også nåtiden.» - *En rapport om hvordan barn og unge synes det er å vokse opp i Norge*. Hentet fra https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/Barn_er_ikke_bare_fremtiden_2016.pdf
- Barneombudet. (2012, 06. februar). *Signering og ratifisering av tilleggsprotokollen til FNs konvensjon for barns rettigheter*.
- Barneombudet. (2013, 19. september). *Høringsuttalelse - utredning om valgfi protokoll til FNs barnekonvensjon om en klagemekasisme*
- Barneombudet. (2014). *Innspill fra barneombudet til Utenriks- og forsvarskomiteen. Notat til åpen høring i Utenriks- og forsvarskomiteen 06. juni. 2014 om ratifikasjon av tredje tilleggsprotokoll til barnekonvensjonen Dokument 8:53 (2013 - 2014)*.
- Barneombudet. (2016, 10. november). *Vedr. ratifikasjon av barnekonvensjonens tilleggsprotokoll om individuell klagerett, Meld. St. 39 (2015 - 2016)*
- Barneombudet. (2017). *Barneombudets supplerende rapport til FNs barnekomité: Barns rettigheter i Norge*. Hentet fra <https://www.barneombudet.no/uploads/documents/Publikasjoner/Rapportering/Barneombudets-supplerende-rapport-til-FNs-barnekomite-2017.pdf>
- Beco, G. d. (2013). The Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a Communications Procedure: Good News? *Human Rights Law Review*, 12(2), 367-387. Hentet fra <https://academic.oup.com/hrlr/article-abstract/13/2/367/578352?redirectedFrom=fulltext>
- Blanchfield, L. (2010). *The United Nations Convention on the Rights of the Child: Background and Policy Issues*. United States Congressional Research Service. Hentet fra <https://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc700621/>

- Bowen, G. A. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. <https://doi.org/10.3316/qrj0902027>
- Buck, T. & Wabwile, M. (2013). The potential and promise of communications procedures under the third protocol to the convention on the rights of the child. *International Human Rights Law Review*, 2(2), 205-239. Hentet fra <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/inthurlr2&i=209>
- Christiansen, Ø. (2012). Hvorfor har barnevernet problemer med å se og behandle barn som aktører? *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 89(1-02), 16-30. Hentet fra http://www.idunn.no/tnb/2012/01-02/hvorfor_har_barnevernet_problemer_med_aa_se_og_behandle_barn
- Committee on the Rights of the Child. (2018). *Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Norway* Hentet fra <http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2fPPRiCAqhKb7yhskd8j6m8TLYHEq%2b8lcfyyNiK5HTv3BIHD2yUDbkYkjYjn9xD8vprwt%2bd7OOPlcLT3X9z%2fdVue7vDSd17DwXVGdC0p28EZNdSyedRb2agr1el>
- Creswell, J., W. & Creswell, J., D. (2018). *Research Design: Qualitative, Quantitative & Mixed Methods Approaches* (5. utg.). Los Angeles: SAGE.
- Davidson, H. (2006). Children's rights and American law: A response to what's wrong with children's rights. *Emort International Law Review*, 20(1), 69-80. Hentet fra <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/emint20&i=79>
- Egan, S. (2014). The New Complaints Mechanism for the Convention on the Rights of the Child: A Mini Step Forward for Children? *The International Journal of Children's Rights*, 22(1), 205-225. <https://doi.org/https://doi.org/10.1163/15718182-55680014>
- Eidslott, A. (2012). *Kollektiv klageadgang for Barnekonvensjonen?* (Mastergradsavhandling, Universitetet i Oslo). Hentet fra <https://www.duo.uio.no/handle/10852/19837?show=full>
- Elgesem, F. (2013). *Vurdering av fordeler og ulemper ved eventuell norsk tilslutning til FNs barnekonvensjons tilleggsprotokollom individuell klagerett. En juridisk analyse.* Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/fn/konvensjon_barn.pdf?i_d=2135083
- Elo, S., Kääriäinen, M., Kanste, O., Pölkki, T., Utriainen, K., Kyngäs, H. (2014). Qualitative Content Analysis: A Focus on Trustworthiness. *SAGE Open*, 4(1), 1-10. <https://doi.org/10.1177/2158244014522633>

- Emberland, M. (2020). FNs barnekonvensjon som svensk lov. *Lov og Rett*, 59(2), 63-64.
<https://doi.org/10.18261/issn.1504-3061-2020-02-01>
- Fløistad, B. (2020). FNs konvensjon om barns rettigheter. *Nytt Norsk Tidsskrift*, 37(1), 46-58.
 Hentet fra http://www.idunn.no/nnt/2020/01/fns_konvensjon_om_barns_rettigheter
- FN-sambandet. (2020, 21. desember). Barnekonvensjonen. Hentet fra <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/menneskerettigheter/barnekonvensjonen>
- FNs barnekomité. (2009). *Generell kommentar nr. 12 om barnets rett til å bli hørt (CRC/GC/12)*. . Hentet fra
<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barnets-rettigheter/generell-kommentar-12.pdf>
- Forum for barnekonvensjonen. (2017a). *Kiza har rett! Barnas skyggerapport til FNs barnekomité*. Hentet fra
<https://forumforbarnekonvensjonen.no/onewebmedia/Kidza%20har%20rett.pdf>
- Forum for barnekonvensjonen. (2017b). *Supplerende rapport til Norges femte og sjette rapport til FNs komité for barnets rettigheter*. Hentet fra
<https://forumforbarnekonvensjonen.no/onewebmedia/Supplerende%20rapport%20-%20norsk%20endelig.pdf>
- Forum for barnekonvensjonen. (2018). Medlemmer. Hentet fra
<https://forumforbarnekonvensjonen.no/home/medlemmer>
- Gerds-Andresen, T. & Hansen, H. A. (2020). Barnets rett til å bli hørt. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 97(4), 250-265. Hentet fra
http://www.idunn.no/tnb/2020/04/barnets_rett_til_aa_bli_hoert
- Grover, S. C. (2014). *Children Defending their Human Rights Under the CRC Communications Procedure: On Strengthening the Convention on the Rights of the Child Complaints Mechanism*. Berlin Heidelberg: Springer Hentet fra
https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-662-44443-6_1
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Haugli, T. (2010). Barnerett – utviklingstrekk og utfordringer. *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, 8(1-02), 5-24. Hentet fra
http://www.idunn.no/tidsskrift_for_familierett_arverett_og_barnevernrettslige_sp/2010/01-02/barnerett_utviklingstrekk_og_utfordringer
- Haugli, T. (2016). Hensynet til barnets beste. I N. Høstmælingen, E. Kjørholdt, S. & K. Sandberge (Red.), *Barnekonvensjonen. Barnets rettigheter i Norge* (3. utg., s. 51-73). Oslo: Universitetsforlaget.

- Hennum, N. (2015). Makten i barnet. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 92(2), 125-138. Hentet fra http://www.idunn.no/tnb/2015/02/makten_i_barnet
- Heyerdahl, F. (2016). Retten til ikke-diskriminering. I N. Høstmælingen, E. Kjørholdt, S. & K. Sandberge (Red.), *Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge* (3. utg., s. 31-50). Oslo: Universitetsforlaget.
- Hirte, J., L. (2017). *All for the Kids: A Case for Ratification of the U.N. Convention on the Rights of the Child*. Departmental Honors Projects. 65. Hentet fra <https://digitalcommons.hamline.edu/dhp/65>
- Hrabar, D. (2017). Bridging the Non-Protection of Children's Rights through the Optional Protocol to the CRC on Communications Procedure and a Future European Court. *Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske*, 8(2), 13-33. Hentet fra <https://hrcak.srce.hr/191511>
- Kjørholdt, E., Saga. (2016a). FNs barnekonvensjons tredje tilleggsprotokoll om individuell klagerett. I N. Høstmælingen, E. Kjørholdt, S. & K. Sandberge (Red.), *Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge* (3. utg., s. 373-383). Oslo: Universitetsforlaget.
- Kjørholdt, E., Saga. (2016b). Prinsippet om barnets rett til liv, overlevelse og optimal utvikling. I N. Høstmælingen, E. Kjørholdt, S. & K. Sandberge (Red.), *Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge* (3. utg., s. 74-89). Oslo: Universitetsforlaget.
- Klipperberg, E. (2019a). Artikkel 2 Retten til ikke-diskriminering. I *Barnekonvensjonen i praksis. Fra barnets behov til barnets rettigheter* (s. 159-175). Bergen: Fagbokforlaget.
- Klipperberg, E. (2019b). Artikkel 3 Hensynet til barnets beste. I *Barnekonvensjonen i praksis. Fra barnets behov til barnets rettigheter* (s. 137-157). Bergen: Fagbokforlaget.
- Klipperberg, E. (2019c). Fra ratifikasjon til realisering i Norge. I *Barnekonvensjonen i praksis. Fra barns behov til barns rettigheter*. (s. 61-81). Bergen: Fagbokforlaget.
- Kommunal- og forvaltningskomiteen. (2021). *Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (lovfestning av omsorgsansvaret for enlige mindreårige i asylmottak (Innst 344 L (2020-2021))*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/innstillinger/stortinget/2020-2021/inns-202021-344l.pdf>

- Kosher, H. (2018). What Children and Parents Think about Children's Right to Participation. *The International Journal of Children's Rights*, 26(2), 295-328. Hentet fra <https://doi-org.pva.uib.no/10.1163/15718182-02602005>
- Köhler-Olsen, J. (2019a). Artikkel 6 Barnets rett til liv, overlevelse og utvikling. I *Barnekonvensjonen i praksis. Fra barnets behov til barnets rettigheter* (s. 97-116). Bergen: Fagbokforlaget.
- Köhler-Olsen, J. (2019b). EMD: Strand Lobben med flere mot Norge. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 22(4), 341-346. Hentet fra http://www.idunn.no/tidsskrift_for_velferdsforskning/2019/04/emd_strand_lobben_med_flere_mot_norge
- Köhler-Olsen, J. (2019c). Fra ord til handling - FNs barnekonvensjon og statens forpliktelser. I *Barnekonvensjonen i praksis. Fra barnets behov til barnets rettigheter*. (s. 35-59). Bergen: Fagbokforlaget.
- Langford, M. & Kirkebø, T. L. (2019). *Barns rettigheter i Norge – En måling* (CMI Report R 2019:1). Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/2590707>
- Lee, Y. (2010). Communications procedure under the convention on the rights of the child: 3rd optional protocol. *The International Journal of Children's Rights*, 18(4), 567-583. Hentet fra <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/intjchr18&i=579>
- Lidén, H. (2004). Barns rettigheter - en realiserbar intensjon? *Tidsskrift for velferdsforskning*, 7(4), 196 -212.
- Liland, M. (2012, 17. november). Barn må få klage! *Dagsavisen*. Hentet fra <https://www.dagsavisen.no/debatt/barn-ma-fa-klage-1.445303>
- Limsira, P. (2013). Optional protocol to the convention on the rights of the child on communications procedure. *Journal of East Asia and International Law*, 6(1), 290-294. Hentet fra <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/jeasil6&i=290>
- Malterud, K. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag* (4. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Norges institusjon for menneskerettigheter. (2016). *Muntlig høring om ratifisering av FNs individklageordninger*. Hentet fra <https://www.nhri.no/wp-content/uploads/2017/11/H%C3%B8ringsnotat-ratifisering.pdf>
- Norges institusjon for menneskerettigheter. (2017). *Supplementary information from the Norwegian National Human Rights Institution to the UN Committee on the Rights of the Child in relation to the hearing of the 5th and 6th periodic report of Norway*.

- Hentet fra <https://www.nhri.no/2018/supplerende-informasjon-til-horingen-av-norges-5-og-6-periodiske-rapport-til-fns-barnekomite-crc/>
- Opdal, P. M. (2002). Barnerettighetene. *Nordic Journal of Human Rights*, 20(4), 2-10. Hentet fra <http://www.idunn.no/ntmr/2002/04/barnerettighetene>
- Pedersen, E. (2019a). Artikkel 12 Alle barn har rett til å bli hørt og si sin mening. I *Barnekonvensjonen i praksis. Fra barnets behov til barnets rettigheter* (s. 119-135). Bergen: Fagbokforlaget.
- Pedersen, E. (2019b). Barnerettighetenes historie - i barnets århundre. I *Barnekonvensjonen i praksis. Fra barnets behov til barnets rettigheter*. (s. 15-34). Bergen: Fagbokforlaget.
- Postholm, M., B. (2017). *Kvalitative metoder: En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Regjeringen. (2020, 09. oktober). FNs konvensjon om barnets rettigheter. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/fns-barnekonvensjon/fns-konvensjon-om-barnets-rettigheter/id2511390/>
- Regjeringen. (2021). Regjeringens medlemmer. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/om-regjeringa/solberg/regjeringensmedlemmer/id543170/>
- Sandberg, K. (2016). Barns rett til å bli hørt. I N. Høstmælingen, E. Kjørholdt, S. & K. Sandberge (Red.), *Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge* (s. 92 -121). Oslo: Universitetsforlaget.
- Simensen, H., O. (2014, 27. januar). Norge er blitt en bremsekloss i kampen for barns rettigheter. *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/meninger/sid/i/38bgv/norge-er-blitt-en-bremsekloss-i-kampen-for-barns-rettigheter-henriet>
- Slettebø, T. (2000). Empowerment som tilnærming i sosialt arbeid. *Nordisk sosialt arbeid*, 2, 75-85. Hentet fra https://www.researchgate.net/publication/272815579_Empowerment_som_tilnaerming_i_sosialt_arbeid
- Smith, L. (2016). FNs konvensjon om barnets rettigheter. I N. Høstmælingen, E. Kjørholdt, S. & K. Sandberge (Red.), *Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge* (3. utg., s. 17-30). Oslo: Universitetsforlaget
- Sommerseth, K. (2014, 08. april). Norge er blitt en barnerettssinke. *Redd Barna*. Hentet fra <https://www.old.reddbarna.no/nyheter/norge-er-blitt-en-barnerettssinke>
- Stang, E. G. (2008). Barnekonvensjonens artikkel 3 nr. 1 i asylsaker. *Kritisk juss*, 34(3), 116-124. Hentet fra

http://www.idunn.no/kritisk_juss/2008/03/barnekonvensjonens_artikkel_3_nr_1_i_asylsaker

- Stern, R. (2006). *The Child's Right to Participation – Reality or Rhetoric?* (Doktoravhandling). Uppsala: Juridiska institutionen, Uppsala, Sweden. Hentet fra <http://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A168647&dsid=3925>
- Stern, R. (2019). Much Ado about Nothing? The Road to the Incorporation of the UN Convention on the Rights of the Child in Sweden. *The International Journal of Children's Rights*, 27(2), 266–305. Hentet fra <https://doi.org/10.1163/15718182-02702005>
- Stortinget. (2012). *Sak nr. 2., Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin S. Woldseth, Ine M. Eriksen Søreide, Hans Olav Syversen og Borghild Tenden om ratifikasjon av tilleggsprotokoll til FNs barnekonvensjon*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2012-2013/121129/2>
- Stortinget. (2014). *Sak nr. 2, Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Terje Breivik om norsk tiltredelse til barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2014-2015/141111/2>
- Stortinget. (2017a). *Lovarbeidet*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Arbeidet/Lovarbeidet/>
- Stortinget. (2017b). *Sak nr. 4, Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Individklageordningene til FNs konvensjoner om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, barnets rettigheter og rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (Innst. 161 S (2016–2017), jf. Meld. St. 39 (2015–2016))*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2016-2017/refs-201617-01-31?m=4>
- Stortinget. (2017c). *Voteringsoversikt for sak: Individklageordningene til FNs konvensjoner om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, barnets rettigheter og rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/Voteringsoversikt/?p=64553&dnid=1#>
- Stortinget. (2021). *Endringer i utlendingsloven (lovfesting av omsorgsansvaret for enslige mindreårige som bor i asylmottak)*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=83084#case-status>

- Stortingsrepresentantene Grande, T., & Breivik, T. (2014). *Representantforslag om norsk tiltrødelse til barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. Dokument 8:53 S (2013-2014)*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2013-2014/dok8-201314-053/>
- Stortingsrepresentantene Woldseth, K., S., Eriksen Søreide, I., M., Syversen H., O., & Tenden, B. (2012). *Representantforslag om ratifikasjon av tilleggsprotokoll til FNs barnekonvensjon. Dokument 8:149 S (2011–2012)*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2011-2012/dok8-201112-149/>
- Swadener, B. B. & Polakow, V. (2011). Introduction to the Special Issue on Children's Rights and Voices in Research: Cross-National Perspectives. *Early Education and Development*, 22(5), 707-713. Hentet fra <https://doi.org/10.1080/10409289.2011.597028>
- Søvig, K. H. & Vindenes, P. H. (2020). Avgjørelser fra EMD i saker om vern av privat- og familieliv fra 2019-2020. *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, 18(3-04), 173-209. Hentet fra [http://www.idunn.no/tidsskrift for familierett arverett og barnevernrettslige sp/2020/03-04/avgjoerelser fra emd i saker om vern av privat- og familieli](http://www.idunn.no/tidsskrift%20for%20familierett%20arverett%20og%20barnevernrettslige%20sp/2020/03-04/avgjoerelser%20fra%20emd%20i%20saker%20om%20vern%20av%20privat-og%20familieli)
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metoder* (5. utg. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Thornquist, E. (2015). *Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori for helsefag* (6. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Thorsnes, I. E. (2013). *Valfri tilleggsprotokoll om individklageordning til FNs barnekonvensjon: Korleis kan tilslutning til individklageordninga påverke norske myndigheiter sitt demokratiske handlingsrom?* (Mastergradsavhandling, Universitetet i Oslo). Hentet fra <https://www.duo.uio.no/handle/10852/38522>
- Thorsnes, I. E. (2014a). Klageordning til FNs barnekonvensjon – nei takk? *Kritisk juss*, 40(4), 174-184. Hentet fra [http://www.idunn.no/kritisk juss/2014/04/klageordning til fns barnekonvensjon nei takk](http://www.idunn.no/kritisk%20juss/2014/04/klageordning%20til%20fns%20barnekonvensjon%20nei%20takk)
- Thorsnes, I. E. (2014b). Vil ei individklageordning til FNs barnekonvensjon innskrenke det demokratiske handlingsrommet til norske myndigheiter? *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, 12(3), 231-242. Hentet fra

- http://www.idunn.no/tidsskrift_for_familierett_arverett_og_barnevernrettslige_sp/2014/03/vil_ei_individklageordning_til_fns_barnekonvensjon_innskren
- Thue, K. (2014, 18. september). Norge avviste tillegg til FNs barnekonvensjon. *Finansavisen*. Hentet fra <https://finansavisen.no/nyheter/livsstil/2014/09/norge-avviste-tillegg-til-fns-barnekonvensjon>
- Tisdall, E. E. (2015). Children's wellbeing and children's rights in tension? *The International Journal of Children's Rights*, 23(4), 769-789. Hentet fra <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/intjchr23&i=785>
- Türkell, G., Erdem, Vandenhole, W. & Vandenbogaerde, A. (2013). NGO Impact on Law-making: The Case of a Complaints Procedure under the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights and the Convention on the Rights of the Child. *Journal of Human Rights Practice*, 5(1), 1-45. Hentet fra <https://academic.oup.com/jhrp/article-abstract/5/1/1/2189269>
- Ulvik, O., S. (2018). Barns rett til deltakelse – teoretiske og praktiske utfordringer i profesjonelle hjelperes samarbeid med barn. *Tidsskrift for norsk psykologforening*, 46(12), 1148-1154. Hentet fra <https://psykologtidsskriftet.no/fagartikkel/2009/12/barns-rett-til-deltakelse-teoretiske-og-praktiske-utfordringer-i-profesjonelle?redirected=1>
- United Nations Human Rights. (2011, 19. desember). Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a communications procedure. Hentet fra <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OPICCRC.aspx>
- United Nations: OHCHR. (2021). Committee on the rights of the child. Monitoring children's rights Hentet fra <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/Pages/CRCIntro.aspx>
- Utenriks- og forsvarskomiteen. (2012). *Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin S. Woldseth, Ine M. Eriksen Søreide, Hans Olav Syversen og Borghild Tenden om ratifikasjon av tilleggsprotokoll til FNs barnekonvensjon (Innst. 75 S (2012–2013))*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2012-2013/inns-201213-075/>
- Utenriks- og forsvarskomiteen. (2014). *Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Terje Breivik om norsk tiltredelse til barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll. (Innst. 24 S (2014–2015))*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2014-2015/inns-201415-024/>

Utenriks- og forsvarskomiteen. (2017). *Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Individklageordningene til FNs konvensjoner om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, barnets rettigheter og rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (Innst. 161 S (2016–2017))*. Hentet fra

<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2016-2017/inns-201617-161s/>

Utenriksdepartementet. (2016). *Individklageordningene til FNs konvensjoner om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, barnets rettigheter og rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (Meld. St. 39 (2015–2016))*. Hentet fra

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-39-20152016/id2513020/>

Aas, M. B. (2011). Behovet for en klageordning knyttet til FNs barnekonvensjon. *Kritisk juss*, 37(2), 137-140. Hentet fra

http://www.idunn.no/kritisk_juss/2011/02/behovet_for_en_klageordning_knyttet_til_fns_barnekonvensjon

Vedlegg

Vedlegg 1 Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Studiens organisasjoner er valg ut ifra følgende kriterier	
Inkluderende kriterier:	Ekskluderende kriterier:
Statlig	Forholder meg til Stortinget, regjeringen og valgte aktører
Offentlig	Utelukker høringsinstanser som ikke er del av studiens aktører
Har innflytelse og eller mulighet til å påvirke myndighetene	Opptatt av barns rettigheter
Sentrale for barns rettigheter	Fokuserer på organisasjoner som leverte supplerende rapporter til Norges femte og sjette rapport til FNs barnekomité

Vedlegg 2 Innhenting av studiens datamateriale

Søk etter dokumenter om vurderingen av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll

Søkeord: barnekonvensjonen, tilleggsprotokoll, ratifisering, klageadgang	
Aktørene:	
Stortinget, stortinget.no Regjeringen, regjeringen.no Norges institusjon for menneskerettigheter, nhri.no Barneombudet, barneombudet.no	
Aktør	Begrensinger
Norges institusjon for menneskerettigheter	Jeg opplevde utfordringer knyttet til å søke i nettsidens søkefelt. Dermed valgte jeg å benytte meg av valgmulighetene i menyen deres. Jeg valgte NIMs arbeid og deretter publikasjoner og høringsuttalelser. Dette valget førte til 100 treff. Jeg foretok en overflatisk undersøkelse av alle treffene, og utelukket dokumenter som ikke var relevant
Barneombudet	Barneombudet hadde en omlegging av nettsiden i 2020. Etter å ha vært i kontakt med dem via e-post, fikk jeg informasjon om at flere dokumenter var fjernet. I tillegg ble ikke høringssvar, brev til myndighetene ol., som var eldre enn 2017 tatt med videre. Jeg utførte søk i deres nettside før omleggingen og lagret aktuelle dokumenter. Disse er ikke tilgjengelig lengre, og søkeordene gir ikke treff. Jeg har valgt å inkludere disse dokumentene i studiens datamateriale. Dette fordi dokumentene er viktige og relevante for å belyse studiens problemstilling.

Søk etter rapporter til FNs barnekomité og merknader fra komiteen

Søkeord: Rapporter til FNs barnekomité	
Aktørene	
Regjeringen (Barne- og familiedepartementet), regjeringen.no Barneombudet, barneombudet.no Norges institusjon for menneskerettigheter, nhri.no Forum for barnekonvensjonen, forumforbarnekonvensjonen.no	
Søkeord: CRC, Concluding observations, Norway	
FNs barnekomité, ohchr.org	
Aktør	Begrensinger
Norges institusjon for menneskerettigheter	I likhet med forrige søk i deres nettside opplevde jeg utfordringer med å søke. Dermed benyttet jeg menyen deres. Jeg valgte NIMs arbeid, publikasjoner og internasjonal rapportering. Dette resulterte i 19 treff. Jeg foretok en overflattisk undersøkelse av hvert treff, og utelukket rapporter som ikke var relevant.
Forum for barnekonvensjonen	Nettsiden deres har ikke et søkefelt. Derfor måtte jeg benytte valgmulighetene i menyen for å finne de aktuelle dokumentene. Jeg valgte rapportering til FN's barnekomité og deretter relevante kilder. Da kom jeg inn på en side med overskriften; relevant bakgrunnsinformasjon til rapportering som inneholdt 12 linker. Jeg foretok en undersøkelse av de relevante kildene og identifiserte rapporter som var relevante.
FNs barnekomité	Søket etter merknader fra FNs barnekomité førte til treff på Norges hjemmeside. Dette er siden til Norge som inneholder ulike rapporter og merknader tilknyttet FN. Under overskriften Norway and UN Treaty Bodies er Committee on the Rights of the Child, under komiteen finner en merknadene til Norge fra 2018

Vedlegg 3 Avgrening av datamaterialet

Dokumentene er valgt ut fra følgende kriterier:
Fra 2011 til 2021 Omhandle temaet Belyse studiens problemstilling Offentlig og tilgjengelig

Vedlegg 4 Studiens datamateriale

Dokumenter tilknyttet vurderingen av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll

Aktørene	Dokumentene
Stortinget	<p><i>Sak: representantforsalg om ratifikasjon av tilleggsprotokollen til FNs barnekonvensjon:</i> Dokument 8:149 S (2011 - 2012) Innst. 75 S (2012 - 2013) Sak nr. 2 (2012)</p> <p><i>Sak: representantforsalg om norsk tiltredelse til barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll:</i> Dokument 8:53 S (2013 - 2014) Innst. 24 S (2014 - 2015) Sak nr. 2 (2014)</p> <p><i>Sak: Individklageordningene til FNs konvensjoner om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, barnets rettigheter og rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne:</i> Innst 161 S (2016 - 2017) Sak nr. 4 (2017)</p>
Regjeringen	<p>Individklageordningene til FNs konvensjoner om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, barnets rettigheter og rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Meld. St. 39 (2015 - 2016)</p>
Oppdrag fra Utenriksdepartementet: Advokat Elgesem	<p>Vurdering av fordeler og ulemper ved eventuell norsk tilslutning til FNs barnekonvensjons tilleggsprotokoll om individuell klagerett. En juridisk analyse, 2013</p>
Norges institusjon for menneskerettigheter	<p>Muntlig høring om ratifisering av FNs individklageordninger, 2016</p>
Barneombudet	<p>Signering og ratifisering av tilleggsprotokollen til FNs barnekonvensjon for barns rettigheter, 2012</p> <p>Høringsuttalelse – utredning om valgfri protokoll til FNs barnekonvensjon om en klagemekanisme, 2013</p> <p>Innspill fra barneombudet til utenriks- og forsvarskomiteen – Notat til åpen høring i utenriks- og forsvarskomiteen 2014 om ratifikasjon av tredje tilleggsprotokoll til barnekonvensjonen Dokument 8:53, 2014</p> <p>Vedr. ratifikasjon av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll om individuell klagerett, Meld. St. 39 (2015-2016), 2016</p>

Rapporter til FNs barnekomité og merknader fra barnekomiteen

Aktørene	Dokumentene
Regjeringen	<p>Barnets rettigheter i Norge: Norges femte og sjette rapport til FNs barnekomite for barns rettigheter, 2016</p>
Bufdir	<p>Vedlegg til Norges rapportering: «Barn er ikke bare fremtiden. De er også nåtiden.» - En rapport om hvordan barn og unge synes det er å vokse opp i Norge, 2016</p>

Norges institusjon for menneskerettigheter	Supplerende rapport til høringen av Norges 5. og 6. periodiske rapport til FNs barnekomité (CRC), 2017
Barneombudet	Barneombudets supplerende rapport til FNs barnekomité: Barnets rettigheter i Norge, 2017
Forum for barnekonvensjonen	Supplerende rapport til Norges femte og sjette rapport til FNs komité for barnets rettigheter, 2017 Kidza har rett! Barnas skyggerapport til FNs barnekomité, 2017
FNs barnekomité	Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Norway, 2018